

Δρόμος

ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΘΝΗ

Ο πόλεμος των διαδρόμων συνδεσιμότητας

Πώς αναδιαμορφώνεται από τον πόλεμο ΗΠΑ-Ισραήλ κατά του Ιράν του Πέπε Εσκομπάρ

ΣΕΛΙΔΕΣ 16-17

ΒΟΜΒΑ ΣΤΗΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

ΣΕΛ. 21

ΤΟ ΘΕΜΑ

22 περιφερειακά αεροδρόμια στο σφυρί για 40 χρόνια

ΣΕΛΙΔΕΣ 2-3

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ριζοσπαστικός ρεαλισμός (Γ' Μέρος) του Ρούντι Ρινάλντι
ΣΕΛΙΔΕΣ 4-5

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

Η Τουρκία προκαλεί κρίση και αρπάζει εδάφη στη νεκρή ζώνη

ΣΕΛΙΔΑ 8

ΔΙΕΘΝΗ

Το αδιέξοδο τρελαίνει τις ΗΠΑ

ΣΕΛΙΔΑ 18

> 2^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Καβάλα: Ημερίδα της Πανελλαδικής Δικτύωσης

ΣΕΛΙΔΕΣ 12-13

Ελλάδα - Ισραήλ συνένοχοι στην πειρατεία

- Ανοικτή συνεργασία της κυβέρνησης στην κατάλυση της κυριαρχίας της χώρας από τις ισραηλινές δυνάμεις • Πόρτο Γκρέκο της Ν.Α. Μεσογείου η Ελλάδα, ενώ το ελληνικό πολιτικό σύστημα νοιάζεται μόνο για τις εκλογές
- Μεγάλη η ανάγκη για ένα σχέδιο εθνικής συγκρότησης, δημοκρατικής και κοινωνικής αλλαγής

ΣΕΛΙΔΕΣ 3 & 32

το θέμα της εβδομάδας

■ Κείμενα: Δημήτρης Γκάζης

Το ένα χέρι νίβει τ' άλλο!

Απαντώντας στην κριτική της αντιπολίτευσης για τη μη προστασία της δημόσιας περιουσίας, ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Σταύρος Παπασταύρου επιτέθηκε στον ΣΥΡΙΖΑ από το βήμα της Βουλής, θυμίζοντας πως επί ημερών του μπήκαν στο Υπερταμείο μέχρι και οι αρχαιολογικοί χώροι, καλώντας τον άρα να μην ασκεί κριτική. Ενώ ετοιμάζεται για έναν νέο γύρο ξεπουλήματος δημόσιας περιουσίας με τα 22 περιφερειακά αεροδρόμια, η Ν.Δ. μας θυμίζει ότι στο θέμα των εκποιήσεων το κράτος έχει συνέχεια...

Ιδιωτικοποιήσεις υπήρχαν και παλιότερα, στα χρόνια των μνημονίων όμως συστηματοποιήθηκαν και έγιναν μέρος της αφάιμαξης της Ελλάδας προς όφελος των Δανειστών, στην αρχή με το ΤΑΙΠΕΔ, και εν συνεχεία με το Υπερταμείο – στο οποίο η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ παραχώρησε τη διαχείριση όλης της περιουσίας του Δημοσίου για 99 χρόνια. Όχι για να πουληθεί, αλλά για να «αξιοποιηθεί», σύμφωνα με το τότε αφήγημα.

Πράγματι, το ξεπούλημα του δημόσιου πλούτου είναι αποτέλεσμα και ευθύνη όλου του πολιτικού συστήματος. Αυτό έστρεψε τη θεσμική υποδομή, και μετέτρεψε τις ΔΕΚΟ, τις δημόσιες υποδομές, τα κτίρια του Δημοσίου σε πακέτα προς αξιοποίηση. Η κάθε συνιστώσα αυτού του συστήματος συνεχίζει μόνο τις επικοινωνιακές κορώνες (όταν βρίσκεται στην αντιπολίτευση), χωρίς να αμφισβητείται από καμία πλευρά το καθεστώς που κρατά τη χώρα υποθηκευμένη. Υπό μία έννοια, το καθεστώς Μητσοτάκη, που σήμερα κυβερνά τον τόπο, βρήκε στρωμένο το έδαφος. Και κάθε φορά που ξεπουλούσε ένα ακόμη κομμάτι από τα δημόσια τιμαλφή, συναντούσε ελάχιστη έως καθόλου αντίσταση από την όποια αντιπολίτευση.

Το πραγματικό ερώτημα, λοιπόν, δεν είναι ποιος ξεπούλησε περισσότερο ή λιγότερο, αλλά αν υπάρχει σήμερα πολιτική δύναμη που να αμφισβητεί έμπρακτα αυτή τη στρατηγική εκποίησης. Διότι όσο αυτό δεν συμβαίνει, η δημόσια περιουσία θα συνεχίσει να αλλάζει χέρια, μακριά από τον έλεγχο της κοινωνίας.

22 περιφερειακά αεροδρόμια στο σφυρί για 40 χρόνια

Συνεχίζει τη μνημονιακή αποικιακή πολιτική ξεπουλήματος το Υπερταμείο

Σε πλήρη εξέλιξη βρίσκεται ένας ακόμη μεγάλος διαγωνισμός παραχώρησης δημόσιας περιουσίας, με το Υπερταμείο να προχωρά στην «αξιοποίηση» 22 περιφερειακών αεροδρομίων της χώρας για χρονικό διάστημα που αγγίζει τα 40 χρόνια. Η διαδικασία δημοσιεύτηκε ήδη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σηματοδοτώντας την έναρξη ενός project που προετοιμάζεται εδώ και περισσότερα από έξι χρόνια.

Τα αεροδρόμια που περιλαμβάνονται στη διαδικασία παραχώρησης είναι της Αλεξανδρούπολης, του Αράξου Αχαΐας, της Αστυπάλαιας, της Ικαρίας, των Ιωαννίνων, της Καλύμνου, της Καρπάθου, της Κάσου, του Καστελόριζου, της Καστοριάς, της Κοζάνης, των Κυθήρων, της Λέρου, της Δήμνου, της Μήλου, της Νάξου, της Νέας Αγχιάλου Μαγνησίας, της Πάρου, της Σητείας Κρήτης, της Σκύρου, της Σύρου και της Χίου.

Το μοντέλο που επιλέγεται είναι αυτό της ενιαίας παραχώρησης (cluster), με τον παραχωρησιούχο να αποκτά το δικαίωμα διοίκησης, λειτουργίας, ανάπτυξης, επέκτασης, συντήρησης και εμπορικής εκμετάλλευσης των αεροδρομίων. Ωστόσο, το Υπερταμείο διατηρεί το δικαίωμα, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, να εξαιρέσει ένα ή περισσότερα αεροδρόμια, ανάλογα με το επενδυτικό ενδιαφέρον.

Ένα κερδοφόρο «πακέτο»

Παρά την παρουσίαση της διαδικασίας ως αναπτυξιακής πρωτοβουλίας, τα δεδομένα δείχνουν ότι πρόκειται για ένα πακέτο με σημαντική εμπορική αξία. Τα 22 αεροδρόμια εξυπηρέτησαν το 2025 συνολικά 2.444.722 επιβάτες, καταγράφοντας αύξηση 10,8% την τελευταία τριετία. Αεροδρόμια όπως της Πάρου, της Αλεξανδρούπολης και της Χίου ξεπέρασαν τους 300.000 επιβάτες, ενώ και άλλοι προορισμοί, όπως η Νάξος και η Κάρπαθος, παρουσιάζουν ισχυρή δυναμική. Ακόμη και μικρότεροι αερολιμένες εμφανίζουν αυξητικές τάσεις, ενισχύοντας το συνολικό επενδυτικό ενδιαφέρον.

Με άλλα λόγια, πρόκειται για μια αγορά με σαφή προοπτική κερδοφορίας, ιδιαίτερα σε μια περίοδο όπου ο τουρισμός συνεχίζει να αποτελεί βασικό πυλώνα της ελληνικής οικονομίας. Το γεγονός ότι τα αεροδρόμια συγκεντρώνονται σε ένα ενιαίο χαρτοφυλάκιο επιτρέπει στους επενδυτές να αντισταθμίσουν τα λιγότερο εμπορικά σημεία με πιο δυναμικούς προορισμούς, διασφαλίζοντας συνολικά θετικές αποδόσεις. Ζητήματα εθνικής ασφάλειας

Κοιτώντας κανείς τη λίστα των προς εκποίηση αεροδρομίων, γίνεται εμφανές πως σε πέντε από τα 22 αεροδρόμια (Κάρπαθος, Άραξος, Δήμος, Νέα Αγχιάλος και Σκύρος) υπάρχει ταυτόχρονη παρουσία της Πολεμικής Αεροπορίας. Για τον λόγο αυτό, στα τεύχη του διαγωνισμού προβλέπονται ειδικοί όροι που συνδέονται με ζητήματα εθνικής ασφάλειας και άμυνας. Όπως επισημαίνεται, οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές θα πρέπει να αποδεχθούν περιορισμούς που αφορούν ακόμη και τη μετοχική τους σύνθεση, καθώς και ρήτρες που μπορεί να επηρεάζουν τη λειτουργία ή τη μεταβίβαση της παραχώρησης. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει ότι οι υποδομές αυτές δεν είναι απλώς εμπορικά assets, αλλά φέρουν και κρίσιμη γεωστρατηγική σημασία, σε ένα περιβάλλον αυξημένων διεθνών εντάσεων και περιορισμών.

Μια υπόθεση με προϊστορία

Η εξέλιξη αυτή έρχεται ως συνέχεια της προηγούμενης μεγάλης παραχώρησης των 14 περιφερειακών αεροδρομίων στη γερμανική Fraport AG. Εκείνη η συμφωνία παρουσιάστηκε επίσης ως αναγκαία για την αναβάθμιση των υποδομών. Ωστόσο,

μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει ουσιαστικός δημόσιος απολογισμός για το κατά πόσο το τίμημα και οι όροι της σύμβασης ανταποκρίθηκαν στο πραγματικό όφελος για τη χώρα, ούτε για το ποιο ήταν το συνολικό ισοζύγιο για το Δημόσιο και τους πολίτες. Μια χώρα που έχει «επιλέξει» τη μονοκαλλιέργεια του τουρισμού ως μοντέλο ανάπτυξης, παραδίδει σε ξένα χέρια ένα από τα βασικά εργαλεία ανάπτυξης αυτού, όπως είναι τα αεροδρόμια (οι βασικές πύλες εισόδου). Πρόκειται, πέραν κάθε αμφιβολίας, για μια αυτοκτονική πολιτική των ελίτ, ενδεικτική της αποικιοκρατικής φύσης του καθεστώτος που έχει επιβληθεί τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας.

«Επενδυτές» με κρατική ενίσχυση

Ακόμη πιο κρίσιμη είναι το ζήτημα των επενδύσεων που απαιτούνται για την αναβάθμιση των υποδομών. Παρότι τυπικά αυτές θα αποτελέσουν υποχρέωση του παραχωρησιούχου, η διακήρυξη αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο σημαντικής χρηματοδοτικής συμμετοχής του Δημοσίου. Συγκεκριμένα, αναφέρεται πως «τμήμα των προς εκτέλεση απαιτούμενων έργων ενδέχεται να τύχει επιχορήγησης με την

Το Υπερταμείο ως καθεστώς διαρκούς επιτροπείας

Η συζήτηση για το Υπερταμείο δεν αφορά απλώς έναν οργανισμό διαχείρισης δημόσιας περιουσίας. Αφορά τον ίδιο τον τρόπο με τον οποίο οργανώθηκε η οικονομική υποταγή της χώρας μετά τα μνημόνια. Το ΤΑΙΠΕΔ, που ιδρύθηκε το 2011 στο πλαίσιο των πρώτων μνημονίων, αποτέλεσε τον αρχικό μηχανισμό εκποίησης: ακίνητα, λιμάνια, αεροδρόμια, συμμετοχές σε δημόσιες επιχειρήσεις πέρασαν σε διαδικασία πώλησης ή παραχώρησης, με τα έσοδα να κατευθύνονται στην αποπληρωμή του χρέους, δηλαδή στους δανειστές.

Το 2016, με το τρίτο μνημόνιο, αυτή η λογική διευρύνθηκε και θεσμοθετήθηκε σε πιο μόνιμη βάση μέσω του Υπερταμείου (ΕΕΣΥΠ). Σε αυτό εντάχθηκαν το ΤΑΙΠΕΔ, η ΕΤΑΔ, το ΤΧΣ και οι βασικές ΔΕΚΟ, όπως η ΔΕΗ, η ΕΥΔΑΠ και η ΕΥΑΘ. Έτσι έχουμε πλέον όχι μόνο αποκρατικοποιήσεις, αλλά μια «συνολική διαχείριση» της δημόσιας περιουσίας με κύριο στόχο τη «μεγιστοποίηση της αξίας» της δημόσιας περιουσίας, με ορίζοντα δεκαετιών. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η υποθήκευσή της για διάρκεια 99 ετών (μένουν έτσι μόλις... 89 χρόνια!).

Παρά το αφήγημα περί «εξόδου από τα μνημόνια» που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια, οι βασικοί αυτοί μηχανισμοί όχι μόνο παραμένουν, αλλά λειτουργούν ως θεμέλιο της οικονομικής πολιτικής. Το ΤΑΙΠΕΔ συνεχίζει να προωθεί αποκρατικοποιήσεις, ενώ το Υπερταμείο διαχειρίζεται ένα τεράστιο χαρτοφυλάκιο περιουσιακών στοιχείων, υπό την εποπτεία ευρωπαϊκών και διεθνών «θεσμών». Η επιτροπεία μπορεί να έχει αλλάξει μορφή, αλλά δεν έχει αρθεί.

Σήμερα, μάλιστα, το Υπερταμείο επιχειρεί να μετασχηματιστεί από διαχειριστή περιουσίας σε ενεργό επενδυτικό φορέα. Όπως παρουσιάστηκε στο πρόσφατο Φόρουμ των Δελφών, στόχος είναι η επιτάχυνση επενδύσεων σε υποδομές, ενέργεια, logistics και ψηφιακό μετασχηματισμό, με τα 22 περιφερειακά αεροδρόμια, λιμένες και μαρίνες να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή. Το χαρτοφυλάκιο υπερβαίνει τα 12 δισ. ευρώ και η στρατηγική συνοψίζεται σε «Μετασχηματισμό – Ανάπτυξη – Επενδύσεις».

Ωστόσο, πίσω από αυτή τη γλώσσα της ανάπτυξης παραμένει η βασική αρχή: η δημόσια περιουσία αξιοποιείται με γνώμονα την αγορά και την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων, ενώ τα έσοδα συνεχίζουν να συνδέονται με την εξυπηρέτηση του χρέους. Η μετάβαση σε ένα «επενδυτικό κράτος» πάει χέρι-χέρι με το γεγονός ότι η διαχείριση αυτών των πόρων γίνεται εντός ενός πλαισίου που έχει διαμορφωθεί εκτός της κοινωνίας, με τους πολίτες και την ελληνική κοινωνία να έχουν χάσει κάθε λόγο για τη συλλογική μας περιουσία.

Έτσι το Υπερταμείο παραμένει, όχι άδικα, σύμβολο της θεσμοποίησης μιας διαρκούς επιτροπείας. Ένας μηχανισμός που εξασφαλίζει ότι η δημόσια περιουσία θα παραμένει δεσμευμένη σε συγκεκριμένες στρατηγικές επιλογές, ανεξάρτητα από τις πολιτικές εναλλαγές. Και αυτό θέτει ένα κρίσιμο ερώτημα: ποιος τελικά αποφασίζει για τον πλούτο της χώρας, και προς όφελος ποιού;

ένταξή του σε σχετικό πρόγραμμα επιχορήγησης ή λοιπά χρηματοδοτικά προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς ή/και από ευρωπαϊκούς πόρους, ή να τύχει άμεσης ή έμμεσης χρηματοδοτικής συμβολής ή ενίσχυσης από το ελληνικό Δημόσιο».

Με απλά λόγια, το μοντέλο που διαμορφώνεται παραπέμπει σε μια γνώριμη πρακτική: τα έσοδα και η εκμετάλλευση να περνούν στον ιδιώτη, ενώ το κόστος των βασικών επενδύσεων να επιβαρύνει, εν μέρει ή πλήρως, το Δημόσιο. Έτσι, ο κίνδυνος κοινωνικοποιείται, ενώ το όφελος ιδιωτικοποιείται! Η συγκεκριμένη εξέλιξη δεν αποτελεί μεμονωμένη επιλογή, αλλά εντάσσεται σε μια συνεχή στρατηγική που ξεκίνησε στα χρόνια των μνημονίων. Το ΤΑΙΠΕΔ, και στη συνέχεια το Υπερταμείο, συγκρότησαν το θεσμικό πλαίσιο μέσω του οποίου η δημόσια περιουσία μετατρέπεται σε «επενδυτικό προϊόν», με στόχο τη μεγιστοποίηση εσόδων και την εξυπηρέτηση του χρέους.

editorial

Μετά τον «συνωστισμό», η προσγείωση στον Βούρκο της αποικίας

Την προηγούμενη εβδομάδα στα δύο Φόρουμ, των Δελφών και το Ελληνογαλλικό, σημειώθηκε κοσμοσυρροή «κεφαλών» που συζητήσαν για «το σοκ του νέου» και τις γαλλοελληνικές σχέσεις αντίστοιχα. Ιδιαίτερη προβολή πήρε η επίσκεψη του Μακρόν, οι τελετές που την ακολούθησαν, τα «Ελλάς-Γαλλία-Συμμαχία». Τώρα η... ισχυρή Ελλάδα «συμπλέει με τις ΗΠΑ», «συμπλέει με το Ισραήλ», «συμπλέει με τη Γαλλία». Δηλαδή έχει πλάτες και προσφέρει τις υπηρεσίες της τιμώντας τις «συμμαχίες». Προβάλλει με έναν νέο ισχυρό αέρα στο σκηνικό τουλάχιστον της Ν.Α. Μεσογείου. Κόμβος ενεργειακός, τουριστικός, ψηφιακός, υπηρεσιών. Και καλός πελάτης οπλικών συστημάτων, που τα θέτει πάντα στην υπηρεσία «της σωστής πλευράς».

Όπως γράψαμε στο προηγούμενο σημείωμα, ειδικά στο Φόρουμ των Δελφών πάνω από 1.200 ομιλητές αεροκοπανούσαν ιδιαίτερα γύρω από γεωπολιτικά ζητήματα, ενώ κανείς τους δεν ήξερε με σιγουριά τι ξημερώνει τις επόμενες εβδομάδες. Πάντως είχαμε «συνωστισμό» κεφαλών, κομπασμού, συνομιλιών, πιθανών deals μεταξύ αντιπροσώπων συμφερόντων, βολιδοσκοπήσεις, επαφές, στρατολογήσεις κ.ο.κ. Από τη Δευτέρα κιόλας, μόλις τέλειωσαν οι φανφάρες, η πραγματικότητα ήρθε να προσγειώσει κάθε αφελή στην Ελλάδα του 2026, την Ελλάδα του μεταπρατισμού και του υποτελή κόμβου, στον βούρκο της μετανεωτερικής αποικίας:

– Πρώτο, η απόφαση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Τζαβέλλα (που υπήρξε και εισαγγελέας στην ΕΥΠ) να μην ανασυρθεί ο φάκελος των υποκλοπών όπως είχε ζητήσει άλλο δικαστήριο με απόφασή του, ήρθε σαν κερασάκι στην τούρτα των συγκαλύψεων, του οργανωμένου παρακράτους, του συνολικού μπαζώματος ενός από τα πιο μεγάλα σκάνδαλα της σύγχρονης πολιτικής ιστορίας μας.

– Δεύτερο, αποφασίστηκε ένα δεύτερο κύμα πώλησης κρατικών αεροδρομίων, 22 τον αριθμό, σε ιδιώτες και επιχειρήσεις. Η απόφαση πάρθηκε από το Υπερταμείο, και ο διαγωνισμός (λέμε τώρα...) προβλέπει την παραχώρηση των αεροδρομίων για 40 χρόνια σε εταιρείες. Λεπτομέρεια, που κανείς από τον συστημικό κόσμο δεν σχολίασε, είναι πως το Υπερταμείο ήταν ένας από τις βασικούς όρους του 3ου Μνημονίου. Ναι, αυτού που ψήφισαν όλοι μαζί (ΣΥΡΙΖΑ-Ν.Δ.-ΠΑΣΟΚ-Ποτάμι, σύνολο 220 ψήφοι) και «έσωσαν» την χώρα. Στο Υπερταμείο πέρασε όλος ο δημόσιος πλούτος της χώρας (υποθηκεύτηκε για 99 χρόνια). Το Υπερταμείο (μαζί με το άλλο όπλο του 3ου Μνημονίου, την ΑΑΔΕ) ζει και βασιλεύει, ενώ όλοι οι κατ' ουσίαν «νενέκοι» συστημικοί πολιτικοί –πρόσωπα και κόμματα– ορκίζονται (συνειδητά ψευδόμενοι) ότι η χώρα βγήκε από τα Μνημόνια και ότι έχει επανέλθει στην «κανονικότητα».

– Τρίτο, με τυμπανοκρουσίες εγκαινιάστηκε ένα

κυπριακό ιδιωτικό «πανεπιστήμιο» παρουσία Μητσοτάκη και Χριστοδουλίδη (προέδρου της Κύπρου), ιδιωτικά παραρτήματα σχολών και κολλεγίων που θα λειτουργούν με δίδακτρα και στην αγγλική γλώσσα (!) προωθώντας την καταστρατήγηση του δημόσιου χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Παράλληλα, με τα «Ονάσεια» σχολεία και το «πολλαπλό βιβλίο», προωθείται επιθετικά η διαβάθμιση σχολείων και μαθητών και η περαιτέρω ιδιωτικοποίηση – τη στιγμή που τα δημόσια νοσοκομεία υποστελεχώνονται και τα σχολεία κλείνουν σε πολλά χωριά, ενώ διώκονται και παύονται εκπαιδευτικοί που αγωνίζονται (για να μην μιλήσουμε για τις παραιτήσεις ή και αυτοκτονίες εκπαιδευτικών λόγω των τραγικών συνθηκών που αντιμετωπίζουν). Άκρα του τάφου σιωπή για αυτά τα θέματα από τα μεγάλα ιδιωτικά ΜΜΕ ή την ελεγχόμενη κρατική τηλεόραση.

– Τέταρτο, η ανοικτή συνεργασία των ελληνικών αρχών στην πρόσφατη κατάλυση της κυριαρχίας της χώρας από τις ισραηλινές δυνάμεις για την αντιμετώπιση του στολίσκου με ανθρωπιστική βοήθεια προς την Παλαιστίνη, ήταν άλλο ένα κερασάκι στην τούρτα της εβδομάδας. Όχι μόνο επιτράπηκε η δράση ένοπλων δυνάμεων του Ισραήλ νοτίως της Πελοποννήσου και δυτικά της Κρήτης, όχι μόνο δεν υπήρξε καμία ανταπόκριση του ελληνικού Διμενικού στα SOS των πλοιαρίων, όχι μόνο αφέθηκαν ανενόχλητες οι ισραηλινές δυνάμεις να καταστρέψουν πλοία και να συλλάβουν τους επιβαίνοντες, αλλά (άκουσον-άκουσον) η ελληνική –υποτελής– συνδρομή ήταν να διευκολύνει τις ισραηλινές δυνάμεις να φέρουν τους συλληφθέντες σε περιοχή της Κρήτης (Λασιθί), αφού υπέστησαν όλες τις ισραηλινές «μεταχειρίσεις». Η ελληνική επίσημη πολιτεία συνεργός σε μια διεθνή πειρατεία του σιωνιστικού κράτους του Ισραήλ, και σε μια μεγαλειώδη απεμπόληση της εθνικής κυριαρχίας...

Είπαμε: βούρκος της μετανεωτερικής αποικίας και σύγχρονος κόμβος, Πόρτο Γκρέκο της Ν.Α. Μεσογείου η Ελλάδα!

Κατά τα άλλα όλοι προετοιμάζονται για τις εκλογές, τους υποψήφιους, τα ποσοστά, τα συνθήματα κ.λπ. – εν μέσω μεγάλης λαϊκής δυσαρέσκειας και απόστασης από τα κόμματα, και κρίσης του πολιτικού συστήματος. Φιγούρες σαν τον αναρριχώμενο αίλουρο κ. Φαραντούρη θα μας θυμίζουν την «ποιότητα» του πολιτικού προσωπικού (που πάντα υπηρετεί «αρχές»), με σχεδόν το 1/3 της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ν.Δ. υπόδικο, και με τον επανερχόμενο Τσίπρα να μιλά για... νέο πατριωτισμό, παρακαλώντας τους εφοπλιστές να δώσουν κάτι για την «πατρίδα». Κάπου εκεί βρισκόμαστε. Το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας εντείνεται (σε όλες τις πλευρές του). Αυτό είναι που πρέπει να αντιμετωπίσουμε. Και για να αποτινάξεις τον μεταπρατικό βούρκο, θέλει δουλειά πολλή!

01 ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σημειώματα για το κενό υποκειμένου στην Ελλάδα

Ριζοσπαστικός ρεαλισμός

στην Ελλάδα της 3ης δεκαετίας του 21ου αιώνα

Γ μέρος: Κενό Υποκειμένου, Πολιτική, Πολιτικό Κίνημα

■ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΡΙΝΑΛΝΤΙ

Μέχρι τώρα, στα δύο προηγούμενα σημειώματα, αναφερθήκαμε στο «κενό υποκειμένου» ως το βασικό και κεντρικό πρόβλημα της σύγχρονης εποχής, αλλά και κρίσιμο για την απάντηση του Υπαρξιακού Προβλήματος. Τόνισαμε τη δυσκολία που έχει η προσπάθεια κάλυψης αυτού του κενού, και θέσαμε ορισμένες βασικές μεθοδολογικές προδιαγραφές, όπως: την οραματική προβολή και τη σημασία της, τις έννοιες της «χώρας», του εθνοκρατικού και εθνοκοινωνικού στοιχείου, τις δύο «μεγάλες εγκαταλείψεις» (της ποιότητας της εξάρτησης/μεταπρατισμού, και του κοινωνικού ζητήματος από ουσιαστική πλευρά). Το δεύτερο σημείωμα κατέληγε ως εξής:

«Στη χώρα μας ο συνδυασμός των δύο “εγκαταλείψεων” θέτει ειδικά καθήκοντα και προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός πραγματικού Υποκειμένου και τη διατύπωση θέσεων και ουσίας ενός μεγάλου Ριζοσπαστικού Ρεαλισμού. Το έδαφος της Πολιτικής (σκοπίμα με κεφαλαίο Π) και του Πολιτικού Κινήματος και της σημασίας του, έρχονται στο επίκεντρο των μεθοδολογικών προϋποθέσεων του Ριζοσπαστικού Ρεαλισμού. Με αυτά θα ασχοληθούμε στο 3ο σημείωμα». Το κάνουμε με τις σημειώσεις που ακολουθούν.

Η «παράγκα» της πολιτικής και η Πολιτική

Η πολιτική που μας προσφέρεται σήμερα είναι κυρίως μέσω της «παράγκας» της, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί από τις διεργασίες που διαπερνούν το πολιτικό στοιχείο στις σύγχρονες συνθήκες. Για να ξεκαθαρίσουμε το ζήτημα αυτό, κυρίαρχη αντίληψη για την πολιτική είναι: τα κόμματα όπως αυτά υπάρχουν, οι εκλογές όπως και όποτε αυτές γίνονται και μέσω διαφορετικών εκλογικών συστημάτων, η κυβέρνηση και η αντιπολίτευση, το κοινοβούλιο.

Πιο ραφιναρισμένες αντιλήψεις θα ισχυριστούν ότι «η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού», ενώ η πιο διαδεδομένη άποψη θα υποστηρίξει ότι «η πολιτική είναι ένα βρώμικο πράγμα», άρα καλά κάνουμε και κρατάμε αποστάσεις από αυτήν ή δεν μας αφορά.

Ο όρος «παράγκα» προέρχεται από τον χώρο του ποδοσφαίρου και είναι μια μεταφορική έκφραση που καθιερώθηκε για να περιγράψει ένα σκοτεινό, εξωθεσμικό σύστημα ελέγχου και διαφθοράς. Άρα, όταν λέμε ότι η πολιτική μάς προσφέρεται σήμερα με τη μορφή της «παράγκας», εννοούμε ένα μεγάλο «άδειασμα» της σφαίρας της πολιτικής από κάθε ουσιαστική συμμετοχή ή κινητοποίηση μέσω μεγάλων ιδεών, και μια άμεση υπαγωγή της στην «αγορά» ή τις «αγορές» (τα νεοφιλελεύθερα οικονομικά και ολιγαρχικά κέντρα) που αλώνουν κατάφωρα το πεδίο της πολιτικής και του πολιτικού συστήματος.

Η πολιτική σήμερα υπάρχει μαζί με την «παράγκα» της: τη γραφειοκρατία, τα προνόμια, τη διόγκωση του παρασιτισμού, τις διαστροφές της, τη διαφθορά, την αλλοτρίωσή της. Σήμερα στην κοινή αίσθηση βιώνεται ως τέτοια, κι όχι ως μια διαδικασία εν δυνάμει σημαντική για την απελευθέρωση και την ίδια την ύπαρξη της κοινωνίας. Η αποστροφή προς την πολιτική από ευρύτατες μάζες έχει σχέση με την κύρια μορφή που αυτή υπάρχει στις παρούσες συνθήκες, και φυσικά με το γεγονός ότι το σύστημα δεν χρειάζεται πλέον τις μάζες, οπότε τις περιορίζει σε μια τυπική συμμετοχή δια της εκλογικής διαδικασίας (αν δεν αποθαρρύνει ακόμα και αυτή τη συμμετοχή). Σε αυτό το σημείο βρισκόμαστε αναφορικά με την πολιτική.

Αν όμως κάνουμε λόγο για Πολιτική (με κεφαλαίο Π), σημαίνει πως αυτό το πεδίο της κοινωνικής ζωής έχει μια μεγάλη –ίσως αποφασιστι-

κή- σημασία για την κοινωνία και για μια χώρα. Είναι ένα τεράστιο πεδίο έκφρασης και συγκρότησης, είναι ένα πεδίο «μεταποίησης» (μετασχηματισμού, μεταμόρφωσης) της πραγματικότητας, είναι το πιο ουσιαστικό και δυναμογόνο «όπλο» των υποτελών στρωμάτων και τάξεων σε μια κοινωνία. Είναι ό,τι πιο απαραίτητο σε μια σύνθετη διαδικασία συγκρότησης ενός συλλογικού Εμείς, κάλυψης του κενού Υποκειμένου που διαπερνά σήμερα τη χώρα μας.

Ορίζοντας την Πολιτική (με κεφαλαίο Π)

Η πολιτική δεν είναι το άθροισμα 2-3 συνθημάτων, ούτε περιορίζεται στην εκφώνηση μιας γραμμής από ένα κόμμα. Είναι πολύ περισσότερα πράγματα: ως πεδίο δομικό της κοινωνίας, ως διαμεσολάβηση, ως διαδικασία, έχει φορείς ανθρώπους, άτομα, συλλογικότητα, έχει (ή αποτελείται και από) στόχους, επιθυμίες, προϋποθέσεις.

Η έννοια της διαμεσολάβησης

–ως μιας βασικής λειτουργίας της πολιτικής– δεν αφορά απλά την έκφραση συμφερόντων (που περιορίζει την οπτική σε μια οικονομίστικη θεώρηση). Εμπεριέχει έντονα το στοιχείο της «μεταποίησης», και δεν είναι μια απλή διαμεσολάβηση από το αρχικό στο τελικό. Η ίδια η διαμεσολάβηση μεταποιεί την όλη διαδικασία, και μέσα στη μεταποίηση υπάρχει η δημιουργικότητα, η πρωτοτυπία, εντέλει η αυτονομία της πολιτικής. Στη βάση της διαμεσολάβησης, όπως την ορίσαμε ως μεταποιητική διαδικασία, διαμορφώνεται και η **υπερβατικότητα** σαν στοιχείο της πολιτικής. Για παράδειγμα, είναι άλλο ο εργάτης (σαν προϊόν του ίδιου του κεφαλαίου) και είναι άλλο πράγμα η εργατική τάξη (για τον εαυτό της). Είναι άλλο ο πληθυσμός μιας χώρας ή τα λαϊκά και πληττόμενα στρώματα, και άλλο ένας λαός συγκροτημένος σε Υποκείμενο, πρωταγωνιστής μιας κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής. Η Πολιτική κάνει υπέρβαση (λειτουργεί υπερβατικά) επενερ-

γώντας στην τροποποίηση αυτού που υπάρχει σε αυτό που θέλει να πετύχει. Δεν είναι απλά «η τέχνη του εφικτού».

Συνεπώς, η διαμεσολάβηση είναι μια πιο γενικευμένη έννοια, και δεν περιορίζεται στην απλή έκφραση ταξικών συμφερόντων. Αυτό που αναζητάμε δια της Πολιτικής δεν είναι η αγνή και ατόφια ταξική εκπροσώπηση, αλλά **να εκφραστεί και να πάρει υπόσταση ό,τι καλύτερο βγάζει η χώρα, αυτή η κοινωνία, ο ανθός της**. Αυτό ακριβώς οφείλει να εκφράσει και να εκπροσωπήσει η πολιτική διαμεσολάβηση σε κάθε ιδιαίτερη φάση συγκρότησης και ύπαρξης της κοινωνίας (ο άνθρωπος ως «κοινωνικόν και πολιτικόν ζώνον», κατά Αριστοτέλη). Συγκρότηση (δια της πολιτικής σε όλα τα πεδία) όλου αυτού που υπάρχει μέσα στην κοινωνία σε θολή, «χύμα» κατάσταση, σε Πολιτεία. Διαμεσολαβούμε δια της Πολιτικής για να αναχθεί το άτομο σε συλλογικότητα, σε κοινότητα. Έτσι συγκροτείται το «εμείς ο λαός» σε συλλογικότητα με οντότητα, σε Κοινωνία.

Πολιτική, Ιδεολογία, Συνείδηση

Η Πολιτική επίσης, και κυρίως, σημαίνει μάχη σε επίπεδο νοήματος, αξιών, οράματος, ιδεολογίας. Είναι δηλαδή τόπος και τρόπος συγκρότησης του φαντασιακού στοιχείου μιας κοινωνικής συγκρότησης. Δεν μπορούμε να φανταστούμε μια κοινωνία χωρίς Πολιτική. Η Πολιτική συγκροτεί και συμβάλλει στη δυνατότητα (στις δυνατότητες) μιας εποχής, και **κυρίως** στη συνειδητή δράση των ανθρώπων. Η Πολιτική υπάρχει δηλαδή μέσα από υποκειμενική σκοπιά (ταξική) και συνδέεται πάντα με το Υποκείμενο διαμέσου της Συνείδησης. Η Πολιτική συνεπώς (και κατηγορηματικά) δεν είναι απλά μια βαθμίδα πάνω στην οικονομία, όπως θέλει να την απλοποιήσει ο οικονομικός ντετερμινισμός.

Υπάρχει δομική σχέση ανάμεσα σε Πολιτική και Ιδεολογία. Η Πολιτική δένεται με ιδέες και δίνεται μέσα από αυτές. Γίνεται κατακτήσιμη μέσα από όραμα, αφήγημα, παραμυθία, συναισθήματα ανθρώπων και μαζών, μέσα από πάθος, φλόγα, ψυχή. Μας προσφέρονται δεμένα και ενιαία η Πολιτική και η Ιδεολογία. Βλέπουμε την Πολιτική ως διαδικασία στην εξέλιξη της και τις αντιφάσεις της, όπως η δημοκρατία μας δίνεται ως διαρκής εκδημοκρατισμός, και η κοινωνική χειραφέτηση ως διαρκής μετάβαση. Δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα αλλιώς. Επομένως η Πολιτική προσφέρεται για εμάς (και όχι μόνο για εμάς) ως διαρκής πολιτικοποίηση. Η Πολιτική (και η πολιτικοποίηση) συνδέεται με τη συνείδηση, ως σωρεύσεις στη συνείδηση ατόμων, ομάδων, τάξεων, λαών, ως συνειδητοποίηση, ως διεργασία κι όχι ως κάτι τελεσίδικο και παγιωμένο. Η συνειδητοποίηση αφορά μια διαδικασία αναστοχαστικότητας γύρω από τον εαυτό του κάθε ατόμου και συλλογικότητας, γύρω από την Πράξη (Πολιτική) με την οποία αγωνιζόμαστε για την επίτευξη στόχων. Επομένως η Συνείδηση και η συνειδητοποίηση είναι ζήτημα του Υποκειμένου (ατομικού ή συλλογικού) και φέρει πάντα την υποκειμενική σφραγίδα. **Η πολιτικοποίηση από την πλευρά της συνείδησης είναι το πιο πολύτιμο και παράλληλα το πιο εύθραυστο πράγμα σε όλη τη διαδικασία.** Δηλαδή δεν είναι κάτι οριστικά κατακτημένο.

Αλλά το πολιτικό πεδίο δεν είναι μια αφαίρεση

Το πολιτικό πεδίο, το πολιτικό σκηνικό, η πολιτική σφαίρα, υπάρχει αντικειμενικά, και εκφράζει σε κάθε κοινωνία έναν συγκεκριμένο ταξικό πολιτικό συσχετισμό. Η Πολιτική όπως την ορίζουμε δεν προϋπάρχει.

Πρέπει να «εφευρεθεί» από την ίδια την κοινωνία και τον λαό της. Αυτό σημαίνει ότι η πολιτική ως αντικειμενικό πεδίο επενδύει στο κράτος, την εξουσία, τους μηχανισμούς, την αγορά και την επιχείρηση, παίζοντας κυρίως ένα συγκροτητικό, νομιμοποιητικό και κανονιστικό ρόλο. Η Πολιτική επενδύει όμως στη χειραφέτηση των ανθρώπων, στη συγκρότηση ανταγωνιστικών υποκειμένων, τάξεων, λαών, εθνών. Επενδύει επομένως και στην κίνησή τους δια των κινήματων, κοινωνικών και πολιτικών. Αν η πολιτική ήταν απλά και μόνο μια βαθμίδα του κράτους, δεν θα μπορούσαμε να ορίσουμε και να κατανοήσουμε έννοιες όπως «ριζοσπαστισμός», «θέλω του λαού», αμφισβήτηση, πολιτικοποίηση, συνείδηση. Άλλο λοιπόν η τρέχουσα πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ κομμάτων ή μερίδων που ανταγωνίζονται για τον σφετερισμό του κράτους και τη νομή της εξουσίας, και εντελώς άλλο μια Πολιτική που τείνει προς τη χειραφέτηση, την κοινωνική δικαιοσύνη, την ελευθερία, την πραγματική δημοκρατία. Το πεδίο της πάλης όμως είναι κοινό: κράτος, οικονομία, εθνοκρατική συγκρότηση, ταξικός συσχετισμός, χώρα, Τόπος. Η Πολιτική (ως μεταποιοτική διαμεσολάβηση) οφείλει να πάρει διαζύγιο από τον αυτοματισμό, την απλοποίηση, τον αναγωγισμό. Ιδιαίτερα σήμερα απαιτεί συνείδηση και αναγνώριση της πολυπλοκότητας και συνθετότητας και ικανότητα να τοποθετήσει τον εαυτό σου στο «κουβάρι», να ορίσεις τη θέση σου και τον ρόλο σου. Η διαμεσολάβηση, άλλωστε, συνδέει το σήμερα, το πραγματικό, με κάτι άλλο: με το αναγκαίο ενδιάμεσο βήμα στη μεταβολή και στον μετασχηματισμό του, σε αυτό που επιδιώκεται. Με τη διαμεσολάβηση δεν επενδύουμε στο αρχικό, αλλά στον μετασχηματισμό του.

Τέσσερις αναγκαίες συμπληρώσεις

1. Κεντρικό ζήτημα ουσίας για τη δική μας οπτική και ιδεολογία για την Πολιτική: η Πολιτική πρέπει να είναι προσφορά κι όχι πηγή απόλαυσης προς ίδιον όφελος (το τσαρδί, το μαγαζί, η συντεχνία, το κόμμα για τον εαυτό του). Η Πολιτική πρέπει να γίνει αποτελεσματική προσφορά στο σύνολο, και όχι ιδιοτελής υπόθεση. Πρόκειται για μια θεμελιώδη διαφορά με την κυρίαρχη σήμερα έννοια της πολιτικής όπως την κατανοούν οι κυρίαρχες (κι όχι μόνο) τάξεις. **2.** Η Πολιτική δεν υπάρχει εφ' εαυτού της, αλλά χρειάζεται την ιδιαίτερη νεύρωσή της, δηλαδή τη **δημιουργία και κατάκτηση προϋποθέσεων**. Η πολιτική είναι και διαρκής δημιουργία προϋποθέσεων για την επίτευξη των στόχων. Δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς αυτές. **3.** Πολιτική και ηθική: Για μεγάλο διάστημα η κυρίαρχη πολιτική συνδέονταν με την παράδοση (πατρίς-θρησκεία-οικογένεια) και παρουσιάζονταν σαν θεματοφύλακας των παραδοσιακών αξιών. Στη συνέχεια ο εκσυγχρονισμός-θετικισμός θεώρησε βαρίδι την ηθική που απέρρευε από τις παραδοσιακές αξίες, και έριξε το σύνθημα «έξω η ηθική από την πολιτική». Ο πραγματισμός κι ο ωφελιμισμός, μαζί με την τεχνοπολιτική και τη διαχείριση, προσέδωσαν σταδιακά στην πολιτική ένα κέλυφος απανθρωπιάς. Σήμερα προβάλλει πανταχόθεν η απαίτηση της επανηθικοποίησης της πολιτικής. Αυτή πρέπει να στηριχθεί σε όρους του σήμερα, κι όχι να νομιστεί ως επιστροφή σε αρχαιότερες μορφές. Με μια έννοια, το αίτημα έχει δύο σκέλη: στήριξη στη γνώση και επιστήμη (να γνωρίσω, να κατανοήσω για να μπορέσω) + ηθικά αιτήματα προαγωγής της ανθρώπινης υπόστασης, της κοινωνίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην εποχή μας, όπου

τα όρια της πολιτικής οδεύουν προς τεράστιες αβύσσους: α) την καταστροφή του πλανήτη και της ζωής, β) τη μετάπλαση του ίδιου του ανθρώπου (μεάνθρωπος κ.λπ.), γ) την εποχή του Άουσβιτς και τον κίνδυνο-δυνατότητα επανάληψής του. **4.** Στην εποχή μας έχουμε μια διπλή διεύρυνση μεγάλης σημασίας: τη διεύρυνση του πολιτικού και των πεδίων άσκησης της πολιτικής, και τη διεύρυνση του προλεταριάτου, που τείνει να ταυτιστεί με τη συντριπτική πλειοψηφία της ανθρωπότητας (παρ' όλους τους τεχνητούς διαχωρισμούς και τις κατατμήσεις που επιβάλλει το κεφάλαιο). Η πολιτική δένεται με όλες τις μορφές που παίρνουν οι κοινωνικές αντιφάσεις μέσα από την πολυμορφοποίηση του συστήματος. Νέα πεδία είναι το περιβάλλον, η γυναίκα, η πόλη, το άυλο, η γνώση, το ιδεατό, η συνείδηση, το ατομικό και συλλογικό, η αλλοτρίωση κ.λπ. Με βάση όσα τονίσαμε (ή ορίσαμε) γίνεται ευδιάκριτα αντιληπτό πως άλλο είναι η πολιτική όπως μας προσφέρεται (ως παράγκα, διαφθορά, πολιτική εξουσία, καταναγκασμός, καταστολή κ.λπ.), και άλλο η Πολιτική ως αναγκαίο και απολύτως απαραίτητο «όπλο» για τη συγκρότηση Υποκειμένου, και πιο συγκεκριμένα για τη διαδρομή από το «κενό Υποκειμένου» στο Υποκείμενο.

Ο πολιτικός αγώνας και το πολιτικό κίνημα

Το «κενό Υποκειμένου» δεν μπορεί να ξεπεραστεί εκτός της πολιτικής πάλης, δηλαδή έξω από τη σφαίρα που αγκαλιάζει και καθορίζει την εξέλιξη της πολιτείας, όπου παίρνονται κεντρικές αποφάσεις και συμπυκνώνονται οι λειτουργίες, οι νόμοι, η διοίκηση του συστήματος. **Ο πολιτικός αγώνας και το πολιτικό κίνημα** μπορούν να συγκροτήσουν, να

υποστασιοποιήσουν τις υποτελείς τάξεις και τα στρώματα που πλήττονται, σε ένα «συλλογικό Εμείς». Και να δημιουργήσουν όρους, αιτήματα, στόχους που η προώθησή τους να οδηγεί σε μια συνολική και ουσιαστική αλλαγή. Ο πολιτικός αγώνας προσανατολίζει και συνολικοποιεί ευρύτερα από τον διεκδικητικό αγώνα, τον συνδικαλιστικό και κλαδικό αγώνα και τα επιμέρους κινήματα, αντλώντας ταυτόχρονα από τα καλύτερα, πιο δημιουργικά στοιχεία και από τα προχωρημένα τους. Το πολιτικό κίνημα δίνει έμφαση στην αυτενέργεια και συμμετοχή του λαού, απαιτεί κίνηση και ενεργή πρωτοβουλία γύρω από **κεντρικούς στόχους**. Δεν αφορά τις εκλογικές διαδικασίες, τον κοινοβουλευτικό βίο, τα ποσοστά και τις μικροκομματικές διαφορές, αλλά τις **βασικές ανάγκες του λαού και του τόπου**. Αφορά στόχους που προωθούνται μέσα από την κίνηση, ορμή, διάθεση και στοχευόμενη πράξη εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών που συγκροτούνται σε κίνημα (σε μαζικό πολιτικό κίνημα), σε υλική δύναμη ικανή να αλλάξει συσχετισμούς, αλλά και να αντιμετωπίσει τις συστημικές δυνάμεις. Πολιτικό κίνημα σημαίνει χώρος, κίνηση, πρωτοβουλίες στη βάση στόχων διεξόδου και μετασχηματισμού, που θα συναντηθούν με τον **ριζοσπαστισμό** και το **ζωντανό στοιχείο της χώρας**, και θα εκφράσουν τους **βαθιούς πόθους** και τον λαϊκό καημό για ανεξαρτησία, κοινωνική δικαιοσύνη, εθνική κυριαρχία, πραγματική δημοκρατία, νέα πολιτεία, χειραφέτηση, δημιουργία και πολιτισμό. Στο επόμενο σημείωμα θα μιλήσουμε για «τους αγώνες, τα κινήματα, τα ρήγματα» στην παρούσα φάση, και τη σχέση τους με το ζήτημα του Υποκειμένου για την αντιμετώπιση του Υπαρξιακού Προβλήματος της χώρας μας.

της Αριστεράς
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ρεθύμνου 11, 106 82 Αθήνα
Τηλ.: 210 3468282 Φαξ: 210 3468282
E-mail: info@edromos.gr
www.edromos.gr

facebook.com/DromosThsAristeras
youtube.com/@edromos1
instagram.com/edromos.gr
x.com/edromos

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
ΕΝΟΤΗΤΑ αστική μη
κερδοσκοπική εταιρία

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ρούντι Πινάλντι

ΝΟΜΙΜΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ:
Γιώργος Παπαϊωάννου

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Νίκος Ταυρής

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:
Σταμάτης Μαυροειδής

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Τάσος Βαρούνης, Παύλος
Δερμενιάκης, Κώστας
Δημητριάδης, Στέλιος
Ελληνιάδης, Ρούλα
Μουτσέλου, Βασίλης Ξυδιάς,
Σπύρος Παναγιώτου, Γιώργος
Παπαϊωάννου, Μιχάλης Σιάχος,
Ερρίκος Φινάλνς

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:
Κώστας Ανδριανόπουλος,
Αντώνης Ανδρουλιδάκης,
Λουκάς Αξελάς, Απόστολος

Αποστολόπουλος, Κώστας
Βενιζέλος, Νίκος Γεωργιάδης,
Πάννα Παννουλοπούλου,
Κώστας Γκιώνης, Γιώργος
Θεοδωρόπουλος, Ιφιγένεια
Καλαντζή, Γιώργος Α.
Λεονταρίτης, Κώστας
Λιβιεράτος, Κώστας Μελάς,
Δημήτρης Μόνος, Δημήτρης
Μπελαντίς, Μανόλης
Μούστος, Μύρωνας
Ξυδάκης, Δημήτρης Ουλής,
Γιώργος Πατέλης, Χρήστος
Πραμαντιώτης,

Πάννης Ραχιώτης,
Τριαντάφυλλος Σερμέτης, Λόλα
Σκαλτσά, Νίκος Σταθόπουλος,
Στάθης Σταυρόπουλος, Κώστας
Στοφόρος, Πάννης Σχίζας,
Γιώργος Τσαφέρης, Δημήτρης
Α. Τραυλός-Τζανετάτος

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ:
Κατού Αρκανάδα (Βολιβία),
Σάλεμ Μπεν Παχία (Τυνησία),
Χάλεντ Μπαράκατ (Παλαιστίνη),
Ντέμπορα Σαντάντα (Πουέρτο

Ρίκο), Ρικάρντο Φιέρο
(Αργεντινή), Κάρλο Φορμέντι
(Ιταλία)

ΣΚΙΤΣΑ:
Στάθης Σταυρόπουλος,
Carlos Latuff (Βραζιλία),
Vasco Gargalo (Πορτογαλία)

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ:
Δημήτρης Αρβανίτης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ:
Νίκος Μάλλιαρς
Τηλ.: 6945804299
E-mail: malliaris@edromos.gr

Τάνια Μίτσιου
Τηλ.: 6976864058

ΕΚΤΥΠΩΣΗ:
ΔΙΑΣ Α.Ε.
Εκτυπωτικές
Επιχειρήσεις
Τηλ. 210 6620788-734

01 **ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Με όχημα
την ποίηση

Ανθολόγος: Λουκάς Αξελός

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ
(1811-1901)

Εις τον Έρωτα

Έρωτα, αν θες να τάχουμε καλά,
στο σπίτι μου να μη ματαπατήσεις.
Ε, που στο λέω· κι α θέλεις να με αφήσεις
αναπαμμένον, πάει πολύ καλά.
Εγώ, μ'έκαψε η πρώτη κουμπαριά.
Κι αν εσύ τώρα δεν αποφασίσεις
να πας στο διάλο και να μη γυρίσεις,
θάρτομε καμιά μέρα στα χοντρά.
Για δαύτο να με λείπεις, κουμπάρπουλο-
μη σου μαδήσω εκείνες τσι φτερούγες,
και σε κάμω να σκούζεις σα γαλόπουλο,
και να τρέχεις κουτσόφτερο σσι ρούγες.
Κ' εκείνες τσι σαΐτες οπού φέρεις
σου τσι βάνω όλες μάτσο εκεί που ξέρεις.

Ελένη

Τ'απδόνια να σωπάσουνε.
Λίγη πουσία να γένει,
να τραγουδήσ' η Ελένη
με τη γλυκειά φωνή.
Τ'απδόνια να σωπάσουνε-
να μη φυσάει τ'αέρι,
ένα αγγελουδι αίταιρι
τσ' Ελένης να φανεί.

Να ελθεί από την Παράδεισο
σ' εμάς εν αγγελουδι
να πει αν εκεί τραγουδι
άκουσε πλέα γλυκό.
Να πει αν εις την Παράδεισο
είναι κί' εκεί μια Ελένη,
να τραγουδά, να ευφραίνει
τον άπειρο ουρανό.

Στη γυναίκα μου

Eis Λονδίνον το 1851

Εικόνα αγαπητή της γυναικός μου,
τώρα έλα καν εσύ σσι συντροφιά μου,
κατόικα πάντα μέσα σσι καρδιά μου,
και φύλα με οχ τσι πλάνεσες του κόσμου·

εσύ για με Προστάτης Άγγελός μου,
άμεμπτα φύλασε τα πατήματά μου,
και, προτου σκοτισθούν τα λογικά μου,
πρόλαβε, τρέξε συ, και λάμψε εμπρός μου.

Ναι, το φως σου ξυπνάει την αρετή μου
και πιστόνε σ' εσένα με βασταίνει·
γιατί τόσο σ' αισθάνομαι δική μου,

τόσο με την ψυχή μου ζυμωμένη,
που δεν ηξέρω πλέον σσι διαλογή μου
πώς να σε πω, γυναίκα μου ή ψυχή μου!

Άφαντος ο διάδοχος του Μητσοτάκη

■ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Δεν είμαι παγερά αδιάφορος, αλλά δεν καίγομαι κιόλας αν θα πέσει ο Μητσοτάκης ή αν θα κάνει και τρίτη θητεία. Πιστεύω ότι όσοι προσπαθούν να φύγει ο Μητσοτάκης είναι όσοι ελπίζουν να έχουν κέρδος από τους επόμενους. Μετά τη χούντα έχουμε βουλευτεί, παρά τις γκρίνιες, και γι' αυτό κρατιέται ακόμα ο Μητσοτάκης παρά τα λάθη, κυρίως από αλαζονεία.

Για τα εσωτερικά προβλήματα βρήκαμε λύσεις τύπου διευρυμένου ΟΠΕΚΕΠΕ, σπέσιαλ έκδοση του «μαζί τα φάγαμε». Για τα εξωτερικά λύση έδωσε ο Σημίτης με τη γνωστή ερώτηση: «Πόλεμο θέλετε;». Ο Μητσοτάκης υιός, βρήκε τις απαντήσεις. Στο εσωτερικό μοίρασε χρήμα, όχι πολύ, ώστε να έχει το πόπολο στην προσμονή. Στα εξωτερικά ποιος ασχολείται και ποιος καταλαβαίνει περί των χωρικών υδάτων... Σχετικά θυμίζω ότι ο αείμνηστος Μολυβιάτης έλεγε πως «ό,τι χάθηκε με πόλεμο μόνο με πόλεμο ξανακερδίζεται». Πόλεμο θέλετε; έλεγε ο Σημίτης, και μας γύριζε στη σωφροσύνη. Τη σωφροσύνη που ζούμε σαν τα αρνάκια που δεν ξέρουν ότι, αλλοίμονό τους (και αλλοίμονό μας) έρχεται αργά ή γρήγορα το Πάσχα. Ζούμε ευτυχισμένοι με τις υποσχέσεις Μακρόν. Και όταν η Ευρωπαϊά Κοβέσι χαλαρεί τη σούπα, βγαίνει η Διάνα από την εφεδρεία και αποκαθιστά

την τάξη. Ποιον ξέχασε ο Μητσοτάκης και πέφτει τόσο χρήμα στις δημοσκοπήσεις; Ο Κυριάκος Μητσοτάκης καλλιέργησε το πνεύμα του εφησυχασμού ευφυώς παρέχοντας πενταροδεκάρες (αυτό το «Κυριάκος» αντί του «Κύριος» είναι εύρημα, δημιουργώντας οικειότητα, λέμε τώρα). Ταυτόχρονα, στα λεγόμενα «Εθνικά», καλλιέργησε τον εφησυχασμό έχοντας ρεζέρβα, ως αρμόδιο επί των Όπλων, έναν κύριο που παριστάνει ώρες-ώρες τον «άγριο νταή», τόσο ώστε να τηρεί εν ζωή, ευλαβικά, την ερώτηση Σημίτη «μα πόλεμο θέλετε»; Δες και η μόνη απάντηση στον γείτονα που μας απειλεί αν ρίξουμε ένα καλώδιο στα νερά μας είναι ο πόλεμος α λα Ιράν.

Πάντως Μητσοτάκης-Ερντογάν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το παράδειγμα των Α. Παπανδρέου-Οζάλ που, ακολουθώντας υπόδειξη του Κίσινγκερ, προκάλεσαν το 1987 τεχνητή (ψευδή) κρίση στο Αιγαίο, με συνέπεια να αρχίσουν ελληνοτουρκικές συνομιλίες. Τώρα μια τέτοια κρίση θα συσπείρωνε εκλογικά την πλευρά Μητσοτάκη. Ο λαός, λένε, «κουκιά βλέπει, κουκιά μαρτυράει». Να θυμόμαστε κι αυτό του προσγειωμένου Βάρναλη για τον «καλό λαό», που λέει «φρόνιμα και τακτικά πάω με 'κείνον που νικά». Τα είπαμε, λοιπόν, για τον Μητσοτάκη. Οι άλλοι; Για κάθε αξιόλογη αλλαγή πρέπει, λέω, να

ερωτηθεί ο «Αμερικανός φίλος», παρά το ότι σημαντικοί φίλοι μου δεν συμφωνούν. Ήταν, παλαιότερα, κοινή βásiμη πεποίθηση στους δημοσιογράφους, ότι ορισμένα Υπουργεία ήταν «άβατα», τους Υπουργούς διορίζαν έξωθεν γνωστοί «φίλοι».

Ίσως τώρα οι φίλοι μας δεν καίγονται μεν να αλλάξουμε ντε και καλά αρχηγό, αλλά αν βρεθεί κάποιος, εκτός της σαβούρας των προθύμων, δεν θα είχαν αντίρρηση. Αλλά τοιούτος διάδοχος δεν ανευρίσκεται. Θα δούμε σύντομα αν ξεσκονιστεί κάποιος από τον σωρό των ημιθανών που βγάζουν με το ζόρι το κεφάλι έξω από τα ύδατα της ανυπαρξίας και της λησμονιάς - στις δημοσκοπήσεις. Εκεί απ' όλα έχει ο μπαξές: Κυρίες που ξελαρυγγιάζονται και σταματημό δεν έχουν, άλλους με αλοιφές διά πάσαν νόσο και, να μην τρώμε τον χρόνο σας, κορυφαίο το γνωστό κουτσό άλογο που το σπρώχνουν από στεριά και θάλασσα αλλά δεν τραβάει, και φαίνεται έχει μωριστεί πως αυτή η κούρσα μπορεί να του βγει ξινή.

Οι υποψήφιοι πάσχουν, οι χορηγοί πάσχουν, οι επιλογές τους πάσχουν, η χώρα πάσχει. Το χειρότερο δεν είναι τι θα γίνει αν, ως συνήθως, πάμε τυφλοί και απροετοίμαστοι στο μέλλον. Το χειρότερο είναι ότι θα έχουν προετοιμαστεί οι παλιοί, γνωστοί «φίλοι». Ως συνήθως.

> Ο Στάθης θα λείπει για λίγα τεύχη.

Εκλογές και πολιτικό σύστημα

■ ΤΟΥ **Ιάσωνα Κωστόπουλου**

Βρισκόμαστε εν μέσω μιας ακήρυχτης, αλλά έντονης και πυκνής προεκλογικής περιόδου. Κάτι τέτοιο γίνεται φανερό από τη στάση και τις κινήσεις όλων των κομμάτων, αλλά και από τις δημοσκοπήσεις, που πλέον έχουν αρχίσει και πάλι να συμπεριλαμβάνουν ακόμη και τα ποσοστά συσπείρωσης των κομμάτων. Το βασικό χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι ότι κανείς δεν γνωρίζει και δεν μπορεί να γνωρίζει ακριβώς πότε θα προκηρυχθούν οι εκλογές. Η κυβέρνηση φαίνεται να προτιμά να τις αναβάλλει προς το παρόν, ώστε να κερδίσει κάποιον χρόνο και να διαχειριστεί το κακό «μομέντουμ» των σκανδάλων. Ωστόσο, γίνεται εμφανές ότι αδυνατεί να καθορίσει τις εξελίξεις, οι οποίες είναι πυκνές και εξελίσσονται σε όλα τα επίπεδα: εντός της Κ.Ο. της, στην αντιπολίτευση, εντός της χώρας, αλλά και διεθνώς. Επομένως, δεν αποκλείεται να βρεθεί προ εκπλήξεως.

Το ίδιο ισχύει και για τις αντιπολιτεύσεις κάθε είδους, οι οποίες είναι ευθυγραμμισμένες πίσω από τη λογική του ώριμου φρούτου – περισσότερο λόγω πολιτικής αδυναμίας σε αυτή τη φάση. Έτσι, παρότι αυξάνουν τους τόνους, φαίνεται να μην έχουν πρόβλημα με μια παρατεταμένη προεκλογική αντιπαράθεση, η οποία θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη ώστε να συγκροτηθούν και να αυξήσουν τα ποσοστά τους. Την ίδια στιγμή, όλες αυτές οι κινήσεις και η προετοιμασία εμπεριέχουν μια μεγάλη αντίφαση: Παρότι η

χώρα βρίσκεται σε μια στιγμή μεγάλης, σε έκταση και βάθος, πολιτικής κρίσης, με ιδιαίτερα επικίνδυνες διεθνείς εξελίξεις, που είναι βέβαιο ότι θα δυσχεράνουν τους όρους διαβίωσης, το διακύβευμα που θέτουν τα κόμματα είναι εντελώς διαχειριστικό. Δεν αφορά τα μεγάλα προβλήματα και την αντιμετώπισή τους, αλλά το ποιος θα είναι ο διαχειριστής τους.

Ιδιότυπη προεκλογική περίοδος

Το κομματικό σκηνικό βρίσκεται σε ιδιότυπη κατάσταση προεκλογικού πυρετού. Η κατάσταση της Ν.Δ., το πρόσφατο αντάρτικο που αντιμετώπισε, αλλά και το μασάζ του Κ. Μητσοτάκη προς τους αντιδρώντες, είναι ενδεικτικά των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση. Μια κυβέρνηση η οποία προσπαθεί να κατευνάσει την κοινωνία, προαναγγέλλοντας επιδόματα-ψίχουλα από τη φοροληστεία που κάνει, για μερικές και μόνο ομάδες, χωρίς όμως να μπορεί έτσι να αντιμετωπίσει την ακρίβεια που έχει φέρει σε δεινή θέση την κοινωνία. Παράλληλα, η πτωτική πορεία της κυβέρνησης στις δημοσκοπήσεις, η οποία πλέον βρίσκεται μόλις στο 20%, βάζει ένα χρονικό όριο στη διαχείριση της κατάστασης.

Αντίστοιχα, βέβαια, η αδυναμία της αντιπολίτευσης να δει έστω και μια στοιχειωδώς ικανοποιητική αύξηση των ποσοστών της, πέρα από τις εξελίξεις που επιβάλλει εντός της, παγιώνει την αίσθηση ότι θα μπούμε σε μια διαδικασία πολλαπλών εκλογών και συνεργα-

τικών σχημάτων διακυβέρνησης. Πράγμα που, παρότι όλοι λένε ότι αποτελεί ένδειξη μιας πιο δημοκρατικής διακυβέρνησης, στην πράξη ωθεί όλα τα κόμματα να οχυρώνονται γύρω από το ποσοστό τους, όσο μικρό και αν είναι αυτό, ως το μοναδικό εχέγγυο για το επερχόμενο παζάρεμα του πολιτικού τους ρόλου.

Έτσι, έχουν ξεκινήσει οι μεταγραφές, τα τηλεφωνήματα και οι συναντήσεις για την προηγούμενη, αλλά και την επόμενη μέρα των εκλογών. Τσίπρας, Καρυστιανού και, πιθανώς, Σαμαράς είναι τρεις από τους αστάθμητους παράγοντες της προεκλογικής περιόδου. Για τους δύο πρώην πρωθυπουργούς, τα ακροατήρια είναι συγκεκριμένα και, άρα, το ποια και πόσα κόμματα θα κατέβουν θα επηρεάσει στάσεις και αποφάσεις. Για τη Μ. Καρυστιανού, τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά, καθώς αφενός ενδεχομένως να αντλήσει ψηφοφόρους από όλο το πολιτικό φάσμα, αφετέρου –και ακόμη περισσότερο– μοιάζει να είναι η μόνη που έχει τη δυνατότητα να επικοινωνεί με την αποχή. Επομένως, η συμμετοχή της θα επηρεάσει όχι μόνο τον καταμερισμό των ψήφων, αλλά και τη δυναμική των κομμάτων.

Άρα, προκρίνεται από όλους μια παρατεταμένη περίοδος αντιπαράθεσης σε υψηλούς τόνους, όπου κανείς δεν προτίθεται να κάνει κάτι για να επισπεύσει τις εκλογές. Περίπου λες και παρακολουθούμε την κούρσα της «καλύτερης αντιπολίτευσης», η οποία θα πάρει το βραβείο της συμμετοχής σε

μια κυβέρνηση όταν αποσυρθεί η σημερινή.

Μακριά από την κοινωνία

Αυτή η κατάσταση του πολιτικού σκηνικού, που γίνεται όλο και περισσότερο κλειστό, αυτοαναφορικό και καρτελοποιημένο, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τις ανάγκες της κοινωνίας και της χώρας. Οι επιδιώξεις και οι μικροπολιτικές κινήσεις των κομμάτων αποφεύγουν επιμελώς να αναδείξουν το κοινά συμφωνημένο πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται η χώρα: Τη μετατροπή της σε κόμβο υπηρεσιών, ενέργειας, τουρισμού και στρατιωτικών βάσεων, χωρίς σοβαρό σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης, εθνικής κυριαρχίας, στήριξης της περιφέρειας, της παιδείας και του πολιτισμού.

Αυτό είναι το όριο και το βασικό χαρακτηριστικό του σημερινού πολιτικού συστήματος: το αφορά αποκλειστικά και μόνο η αναπαραγωγή του. Γι' αυτό και η συζήτηση για την πολιτική αλλαγή στενεύει στο πλαίσιο της απλής διαχείρισης: μερικά μικρά οικονομικά μέτρα, μια διαφορετική κουλτούρα σε επιμέρους ζητήματα και, εν τέλει, ένα διαφορετικό μείγμα διαχείρισης και διανομής της φτώχειας και του βαλτώματος που παράγει η πορεία στην οποία βρίσκεται η χώρα. Από τις αυτοδυναμίες που τελειώνουν μέχρι τις κυβερνήσεις συνεργασίας που προαναγγέλλονται, το ερώτημα δεν είναι ποιο σχέδιο θα αλλάξει την κατεύθυνση του τόπου, αλλά ποιος συνδυασμός δυνάμεων θα αναλάβει τη διαχείριση του ίδιου πλαισίου.

Γι' αυτό και κάθε αυθόρμητη κοινωνική έκρηξη, κάθε φωνή που ξεφεύγει από τα όρια της επιτρεπτής διαμαρτυρίας, γίνεται στόχος είτε για ενσωμάτωση είτε για συκοφάντηση και άγρια επίθεση. Πράγμα που ήδη συμβαίνει ενόψει της «μεγάλης μάχης», κατά την οποία το δίλημμα «Μητσοτάκης ή χάος» από τη μια, και ο ρηχός αντιμητσοτακισμός χωρίς κανέναν όρο από την άλλη, θα επιχειρήσουν να καναλιζάρουν την ψήφο ή την αποχή της κοινωνίας, αποτρέποντας ακριβώς αυτό που θα ήταν σήμερα αναγκαίο: Τη συγκρότηση μιας πραγματικής πολιτικής διεξόδου έξω από τις ράγες του ίδιου καρτελοποιημένου συστήματος.

Στήλη... άλατος

■ ΤΗΣ **Λόλας Σκαλτσά**

Η αρχή του τέλους

Η Ευρωπαϊκή Ένωση άναψε το «πράσινο φως» για τα λεγόμενα νέα μεταλλαγμένα τρόφιμα, δηλαδή προϊόντα που προέρχονται από τις Νέες Γονιδιοματικές Τεχνικές (NGTs). Παρουσιάστηκε ως βήμα προόδου, ως απάντηση στην κλιματική κρίση και ως εργαλείο για πιο ανθεκτική γεωργία. Στην πραγματικότητα, όμως, πρόκειται για μια βαθιά πολιτική επιλογή με ξεκαθάρους κερδοσώμους: τις μεγάλες πολυεθνικές των σπόρων και των αγροχημικών.

Με τον νέο κανονισμό, η πλειονότητα αυτών των νέων γενετικά τροποποιημένων φυτών εξαιρείται από τους αυστηρούς ελέγχους που ίσχυαν μέχρι σήμερα για τους ΓΤΟ. Το πιο σοβαρό όμως είναι άλλο: καταργείται ουσιαστικά και η υποχρεωτική επισήμανση στα τρόφιμα. Ο πολίτης δεν θα γνωρίζει αν αυτό που βάζει στο πιάτο του προέρχεται από νέο μεταλλαγμένο φυτό. Χάνει δηλαδή το βασικό δικαίωμα της ενημέρωσης και της επιλογής.

Την ίδια ώρα, ο αγρότης οδηγείται σε ακόμη μεγαλύτερη εξάρτηση. Οι πατενταρισμένοι σπόροι και η συγκέντρωση ισχύος σε λίγες εταιρείες δημιουργούν ένα μοντέλο όπου ο παραγωγός δεν ελέγχει πια την παραγωγή του, αλλά λειτουργεί ως πελάτης πολυεθνικών. Η αυτάρκεια γίνεται εξαίρεση και η βιοοικολογία υποχωρεί μπροστά στο εμπορικό συμφέρον.

Η Ελλάδα, αντί να υπερασπιστεί τη μικρή οικογενειακή εκμετάλλευση, τα ΠΟΠ προϊόντα και τη μοναδική αγροτική ταυτότητα, ακολούθησε τη γραμμή της ευρωπαϊκής απορρύθμισης. Σε μια χώρα που στηρίζεται στην ποιότητα, την αυθεντικότητα και την εμπιστοσύνη του καταναλωτή, αυτή η επιλογή μόνο ουδέτερη δεν είναι.

Πατί όταν ο έλεγχος του σπόρου περνά σε λίγα χέρια, δεν αλλάζει μόνο η γεωργία. Αλλάζει η ίδια η έννοια της διατροφικής κυριαρχίας μιας χώρας. Και τότε το ζήτημα δεν είναι απλώς τι τρώμε, αλλά ποιος αποφασίζει για την τροφή μας, την παραγωγή μας, και τελικά για το ίδιο το μέλλον της εθνικής μας ανεξαρτησίας.

Έφυγε από τη ζωή η ΕΛΛΗΝίδα Edith Piaf

Την Δευτέρα 27 Απριλίου 2026, έφυγε από τη ζωή η χαρισματική μουσικός, μοναδική ερμηνεύτρια, αλλά και καταπληκτική πιανίστα **Νατάσσα Μωϋσόγλου**, νικημένη από την επάρατη νόσο. Ήταν μόλις 51 χρονών. Ανυπότακτη, αλληλέγγυα, παρούσα σε όλους τους κοινωνικούς αγώνες, αντιφασίστρια, μαχήτρια και ευθεία προσωπικότητα, πάνω από όλα **άνθρωπος**. Ο ορισμός της στρατευμένης καλλιτέχνιδας. Παθιασμέ-

νη με τον λόγο των ποιητών αλλά και με τα έργα των μεγάλων Ελλήνων συνθετών, με τεράστιο ρεπερτόριο, που μετέφερε στο κοινό με αληθινό αίσθημα ευθύνης. Η πολιτική της κηδεία έγινε την Πέμπτη 30 Απριλίου 2026 στο νεκροταφείο της Καισαριανής. Καλό σου ταξίδι Νατάσσα – στο φως πάντα, εκεί που σου αξίζει...

*Ένας φίλος / συνοδοιπόρος
Στέλιος Διαμαντής*

Προκαλεί κρίση και αρπάζει εδάφη στη νεκρή ζώνη

Άγκυρα: Σχέδιο ενίσχυσης και εδραίωσης, μέσω νέων τετελεσμένων, της κατοχής

■ **ΤΟΥ Κώστα Βενιζέλου**

Οι τουρκικές κινήσεις σε στρατιωτικό και γεωπολιτικό επίπεδο, στην Κύπρο και στην περιοχή, συνδέονται άρρηκτα και με τις ενέργειες που γίνονται επί του εδάφους, στην κατεχόμενη περιοχή του νησιού. Δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρούνται τυχαίες οι ενέργειες που αφορούν, για παράδειγμα, την ενίσχυση των στρατιωτικών υποδομών. Αλλά και οι κινήσεις της κατοχικής δύναμης επί του εδάφους, που στοχεύουν στην επιβολή τετελεσμένων. Οι κινήσεις προέλασης του κατοχικού στρατού στη νεκρή ζώνη, σε περιοχές κατά μήκος της γραμμής καταπαύσεως του πυρός, έχουν πυκνώσει την τελευταία περίοδο, και τεντώνουν το σχοινί επικίνδυνα. Προκαλείται κρίση, η οποία συντηρείται από την τουρκική πλευρά, έχοντας μόνιμο στόχο την επέκταση της κατοχής.

Οι παρεμβάσεις της Ειρηνευτικής Δύναμης, της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, παρόλο που έχει πλέον περιορισμένες δυνατότητες, λόγω και της μείωσης του προσωπικού, λειτουργούν σε κάποιο βαθμό αποτρεπτικά, χωρίς όμως να σταματούν τις τουρκικές παράνομες ενέργειες. Την ίδια ώρα, η Εθνική Φρουρά βρίσκεται σε κατάσταση συνεχούς επαγρύπνησης.

Κρίση στην Πύλα

Η πιο πρόσφατη περίπτωση σοβαρής παραβίασης, είναι στην περιοχή της Πύλας. Εκεί συχνά προκαλούνται επεισόδια, καθώς συστηματικά επιχειρείται από κατοχικής πλευράς να επιβληθούν τετελεσμένα με την κατάληψη εδαφών. Συγκεκριμένα, αυτή τη στιγμή ο κατοχικός στρατός έχει προχωρήσει, προελάσει, εντός της νεκρής ζώνης, στην περιοχή Πλάτη (στην Πύλα), τοποθετώντας τουρκική σημαία και ψευδοαστυνομικούς, που πραγματοποιούν και περιπολίες. Πρόκειται για μια έκταση 4 τετραγωνικών χιλιομέτρων, που έχει καταληφθεί από τον τουρκικό στρατό κατοχής. Είναι σαφές πως με την κίνηση αυτή έχει επεκταθεί η κατοχή, αυξήθηκαν τα εδάφη που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του κατοχικού στρατού στο νησί. Η περιοχή αυτή βρίσκεται ανατολικά της Λάρνακας, πολύ κοντά στην πόλη.

Από την πλευρά της Λευκωσίας υποδεικνύεται πως η κρίση θα εκτονωθεί μόνο όταν αποχωρήσει η τουρκική κατοχική δύναμη από την περιοχή. Σημειώνεται ότι τον Αύγουστο του 2023, μετά από επεισόδια στην ίδια περιοχή, όπου σημειώθηκαν και συγκρούσεις μεταξύ του τουρκικού

στρατού και ΟΥΝΦΙΚΥΠ, υπήρξε –μέσω των Ηνωμένων Εθνών και όχι απευθείας– συμφωνία μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Τουρκίας, την οποία ο κατοχικός στρατός δεν τήρησε ποτέ. Η συμφωνία περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, οικιστική ανάπτυξη της νεκρής ζώνης από Ελληνοκύπριους ιδιοκτήτες γης, και κατασκευή δρόμου που ήθελαν οι Τούρκοι. Έμεινε, ωστόσο, στα χαρτιά. Όχι μόνο δεν εφαρμόστηκε από τους Τούρκους, αλλά συνεχίσθηκαν οι προκλητικές κινήσεις.

Οι άλλες περιοχές

Εκτός από την Πύλα, τουρκικές κινήσεις γίνονται και σε άλλες περιοχές. Τις τελευταίες ημέρες σημειώνονται περιστατικά παραβίασης του καθεστώτος της νεκρής ζώνης στην περιοχή της Αυλώνας, που βρίσκεται μερικά χιλιόμετρα έξω από τη Λευκωσία. Τούρκοι έποικοι, με την κάλυψη του κατοχικού στρατού, εισέρχονται στη νεκρή ζώνη και καλλιεργούν χωράφια Ελληνοκυπρίων. Το θέμα δεν είναι η καλλιέργεια των χωραφιών, αλλά η εισβολή στην περιοχή και η δημιουργία τετελεσμένων. Αρπάζουν γη και την χρησιμοποιούν. Ποια η αντίδραση; Τα Ηνωμένα Έθνη παρακολουθούν και οι Ελληνοκύπριοι διαμαρτύρονται. Πρέπει να σημειωθεί πως από το 1974 και εντεύθεν τα Ηνωμένα Έθνη παραχωρούν άδεια σε γεωργούς να καλλιεργούν τη γη τους, που βρίσκεται εντός της νεκρής ζώνης, αναλαμβάνοντας και την ασφάλειά τους. Πολλές φορές Ελληνοκύπριοι εκδιώχθηκαν από ένοπλους Τούρκους στρατιώτες.

Περαιτέρω, παράνομες κινήσεις από την κατοχική δύναμη καταγράφονται σε πολλές περιοχές, όπως στα Στροβίλια, Λήδρα Πάλας, Άγιο Δομέτιο (στο αγγλικό νεκροταφείο Wayne's Keep) και στο «σπίτι της Μαρίας», περιοχή Δένειας, Αυλώνας, Πύλας, Αθαιίνου και αλλού. Είναι σαφές πως η τουρκική πλευρά δεν αποδέχεται το καθεστώς των περιοχών αυτών, το αμφισβητεί και προελαύνει.

Η ερμηνεία της Λευκωσίας

Η Κυπριακή Δημοκρατία παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις στην Πύλα και βρίσκεται σε συνεχή επαφή με την ΟΥΝΦΙΚΥΠ. Σύμφωνα με δημόσιες αναφορές του Προέδρου της Δημοκρατίας, «οι παραβιάσεις γίνονται με έναν διττό στόχο. Από τη μια να αμφισβητηθεί η νεκρή ζώνη, και είναι σημαντικό ότι υπάρχει αυτή η αντίδραση από τα Ηνωμένα Έθνη. Θέλουμε να δούμε όμως αποτελέσματα. Δεν μας ικανοποιεί και δεν μας αρκεί η λεκτική αντίδραση ή οι αντιδράσεις που δεν επαναφέρουν την κατάσταση στην προτέρα κατάσταση πραγμάτων. Και κατά δεύτερον, μια συνειδητή προσπάθεια να δημιουργήσουν ακόμη περαιτέρω προβλήματα στη νέα προσπάθεια που ξεκίνησε ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών» στο Κυπριακό. Σε ό,τι αφορά τις ενέργειες της Λευκωσίας, ο Πρόεδρος ανέφερε πως «κινούμαστε σε δύο επίπεδα. Το ένα είναι το επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών, το άλλο είναι το επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε όλα αυτά είναι ξεκάθαρη η ευθύνη που ανήκει. Είναι στην

Τουρκία, και εκεί επικεντρώνονται και οι προσπάθειες και των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Η έκταση της νεκρής ζώνης

Για την ιστορία, να αναφέρουμε ότι η νεκρή ζώνη, που καλύπτει το 2,7% του συνόλου της επικράτειας της Κύπρου, δεν είναι έδαφος που έχει καταληφθεί από τις τουρκικές κατοχικές δυνάμεις τον Ιούλιο και Αύγουστο του 1974. Είναι έδαφος που έχει παραχωρηθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία στην Ειρηνευτική Δύναμη ως ζώνη ασφαλείας μεταξύ των εκατέρωθεν στρατιωτικών δυνάμεων. Η ΟΥΝΦΙΚΥΠ έχει τον προσωρινό έλεγχο της «ουδέτερης ζώνης», ώστε να λειτουργεί αποτρεπτικά. Παρά το γεγονός ότι αυτό που ισχύει σε σχέση με το καθεστώς της νεκρής ζώνης είναι ξεκάθαρο, οι τουρκικοί σχεδιασμοί επιδιώκουν την κατάληψή της.

Κατασκευή νέων στρατιωτικών υποδομών και αναβάθμιση υφιστάμενων

Η Τουρκία, κι αυτό δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από όσα διαδραματίζονται στην ευρύτερη περιοχή, ενισχύει τις στρατιωτικές υποδομές της στην κατεχόμενη Κύπρο. Η Τουρκία έχει πάντα ψηλά την Κύπρο σε σχέση με τις γεωπολιτικές της επιδιώξεις, θεωρώντας τα κατεχόμενα σημαντικά για την ασφάλειά της. Η Άγκυρα εκτιμά πως η παρουσία της στο νησί «σπάζει» την περικύκλωσή της από διάφορους δρώντες στην περιοχή, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Την ίδια ώρα, ωστόσο, διαχρονικά επιβεβαιώνεται πως όταν η Τουρκία πιέζεται, προβαίνει σε κινήσεις στην Κύπρο. Είτε με ενέργειες επί του εδάφους (η τακτική της προέλασης σε περιοχές της νεκρής ζώνης), είτε με τη δημιουργία έντασης με ρητορικές εξάρσεις. Η Κύπρος έκπαλαι ήταν η «διέξοδος αποσυμπιέσής» της και το σημείο αναφοράς της για να αναδείξει τη δύναμη επιβολής της.

Στο πλαίσιο των σχεδιασμών αυτών, σχεδιάζονται νέες στρατιωτικές υποδομές και η ενίσχυση/αναβάθμιση υφιστάμενων. Οι τρεις στρατιωτικές βάσεις, αυτή του Λευκόνοικου και οι δύο που έχουν σχεδιαστεί, σε Μπογάζι και Καρπασία, υπάγονται στο Πολεμικό Ναυτικό. Στο Λευκόνοικο λειτουργεί αεροπορική βάση, που χρησιμοποιείται για drones, ενώ έχει εγκατασταθεί ένα μεγάλο ραντάρ στην οροσειρά του Πενταδακτύλου, που ελέγχει ολόκληρη την περιοχή.

Πολιτικό καρτέλ και θεσμικός βούρκος

■ ΤΟΥ Νίκου Ταυρή

Το πρόβλημα της χώρας δεν είναι πια απλώς κυβερνητικό. Δεν αφορά μόνο μια κακή διαχείριση, μια διεφθαρμένη εξουσία ή ένα σκάνδαλο που προστίθεται στα προηγούμενα. Είναι βαθύτερο. Είναι καθεστωτικό. Η Ελλάδα βρίσκεται μπροστά σε ένα Υπαρξιακό Πρόβλημα, επειδή οι βασικοί θεσμοί - αυτοί που θα έπρεπε να εγγυώνται τη δημοκρατική λειτουργία, τη δικαιοσύνη, την εθνική κυριαρχία και την κοινωνική προστασία - έχουν μετατραπεί σε μηχανισμούς αναπαραγωγής ενός κλειστού πολιτικού συστήματος.

Το πολιτικό σκηνικό έχει καρτελοποιηθεί. Όπως υπάρχουν καρτέλ στην ενέργεια, στα τρόφιμα, στις τράπεζες και στις μεγάλες αγορές, έτσι υπάρχει και ένα πολιτικό καρτέλ που αποδέχεται το ίδιο βασικό πλαίσιο: μνημονιακές δεσμεύσεις, εξάρτηση, εκποίηση δημόσιας περιουσίας, μετατροπή της χώρας σε κόμβο υπηρεσιών, βάσεων, τουρισμού και ενέργειας, χωρίς παραγωγική βάση και χωρίς πραγματικό σχέδιο εθνικής ανασυγκρότησης. Η συγκρότηση αυτού του καθεστώτος δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη. Πέρασε μέσα από τα μνημόνια, την επιτήρηση, την υποθήκευση της δημόσιας περιουσίας, την αποδοχή ότι οι μεγάλες αποφάσεις θα λαμβάνονται έξω από την κοινωνία και συχνά έξω από τη χώρα. Το τρίτο μνημόνιο υπήρξε σημείο καμπής. Εκεί διαμορφώθηκαν οι «δεσμολογίες» ενός πολιτικού συστήματος που, παρά τις επιμέρους αντιπαραθέσεις του, συμφωνεί στα βασικά. Κάποιοι κυβέρνησαν, κάποιοι αντιπολιτεύτηκαν, αλλά το πλαίσιο έμεινε άθικτο.

Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να ιδωθεί και η υπόθεση των υποκλοπών. Η οποία, πέρα από μια σκοτεινή ιστορία παρακολούθησεων, είναι υπόθεση που αγγίζει τον πυρήνα της δημοκρατικής λειτουργίας της χώρας. Δημοσιογράφοι, πολιτικοί, κρατικοί λειτουργοί και άλλοι παράγοντες της δημόσιας ζωής παρακολουθούνται, και αυτό επιβάλλεται ως

κανονικότητα από το καθεστώς. Ποιος ελέγχει ποιον, με ποια μέσα και με ποια ανοχή; Η εμπλοκή μάλιστα ισραηλινών πρακτόρων (πρώην στέλεχος του IDF), που παριστάνουν τους επιχειρηματίες και πλέον εκβιάζουν ανοιχτά το Μαξίμου, θέτει και θέμα ύψιστης εθνικής ασφάλειας, καθιστώντας την κυβέρνηση υπόλογη για προδοσία. Αλλά κανείς δεν μιλά γι' αυτό, ούτε οι κυβερνώντες ούτε οι επιφανειακώς αντιπολιτευόμενοι.

Μόνο έτσι μπορεί να εξηγηθεί το σχέδιο συγκάλυψης που ακολούθησε. Αντί να υπάρξει πλήρης διαλεύκανση, θεσμική λογοδοσία και πολιτικές ευθύνες, είδαμε μια διαρκή προσπάθεια να κλείσει ο φάκελος, να χαθεί η ουσία, να περιοριστεί η υπόθεση σε διαιδικαστικά ζητήματα. Τώρα η ίδια η κορυφή της Δικαιοσύνης εμφανίζεται να μπλοκάρει την περαιτέρω διερεύνηση, με τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κ. Κωνσταντίνο Τζαβέλλα, να γίνεται για μια ακόμη φορά ασπίδα στο καθεστώς Μητσοτάκη. Το πρόβλημα ξεπερνά την εκτελεστική εξουσία και αποκαλύπτει συνολικά τη θεσμική συνευθύνη ενός σάπιου καθεστώτος.

Η Δικαιοσύνη, αντί να λειτουργεί ως ανάχωμα, μοιάζει συχνά να λειτουργεί ως φίλτρο προστασίας του συστήματος. Η Βουλή, αντί να ελέγχει, μετατρέπεται σε χώρο ανταλλαγής ευθυνών χωρίς συνέπειες. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης καταγγέλλουν όταν βρίσκονται εκτός εξουσίας, αλλά σπάνια αμφισβητούν το πλαίσιο που παράγει τα ίδια

φαινόμενα. Τα μέσα ενημέρωσης, με λίγες εξαιρέσεις, λειτουργούν περισσότερο ως μηχανισμοί διαχείρισης εντυπώσεων παρά ως εργαλεία ελέγχου της εξουσίας. Έτσι δημιουργείται ο θεσμικός βούρκος: κανείς δεν αναλαμβάνει την ευθύνη, κανείς δεν φτάνει μέχρι τέλους, κανείς δεν ακουμπά τον πυρήνα του προβλήματος. Η υπόθεση των υποκλοπών, η εκποίηση των δημόσιων υποδομών, η ακρίβεια, η διάλυση του πρωτογενούς τομέα, η εμπλοκή σε πολεμικούς σχεδιασμούς, όλα μοιάζουν διαφορετικά ζητήματα. Στην πραγματικότητα συνδέονται. Είναι εκδηλώσεις του ίδιου αδιεξόδου.

Το καθεστώς αυτό προτείνει στην κοινωνία έναν μόνο δρόμο: προσαρμογή. Να βουλευτεί ο καθένας όπως μπορεί, να επιβιώσει με επιδόματα, να μην ζητά πολλά, να μην διεκδικεί σχέδιο, δικαιοσύνη, αξιοπρέπεια, κυριαρχία. Όμως μια χώρα δεν μπορεί να σταθεί έτσι. Δεν μπορεί να υπάρξει εθνικό μέλλον όταν η δημόσια περιουσία εκποιείται, οι θεσμοί υποχωρούν, η Δικαιοσύνη αμφισβητείται και η κοινωνία μένει χωρίς φωνή. Το Υπαρξιακό Πρόβλημα της Ελλάδας είναι ακριβώς αυτό: δεν λείπει μόνο μια άλλη κυβέρνηση. Λείπει μια άλλη κατεύθυνση. Λείπει μια πολιτική δύναμη και μια κοινωνική κίνηση που να σπάσει το καρτέλ, να αμφισβητήσει το καθεστώς επιτροπείας και να επαναφέρει στο κέντρο το ερώτημα: ποια χώρα θέλουμε, ποιος αποφασίζει γι' αυτήν, προς όφελος ποιου;

ΑΠΝΕΥΣΤΪ

■ ΤΟΥ Γιώργου Γαλιούρη

Προς Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Από τη στήλη αυτή θα ήθελα να συνεισφέρω στον διάλογο σχετικά με την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα στις τρεις τάξεις τόσο του Γενικού, όσο και του Επαγγελματικού Λυκείου. Στα πλαίσια της ολιστικής προσαρμογής του νεαρού Έλληνα σ' έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο, απαιτείται μία προοδευτική αντιμετώπιση με σεβασμό στις εγκαθιδρυμένες εθνικές αξίες εμφορούμενες ωστόσο από τα ευρωπαϊκά ιδεώδη με στόχο την αξιοποίηση των εκάστοτε ιδιαιτεροτήτων του νέου ανθρώπου στον δρόμο προς την στελέκωση οργανισμών έτσι ώστε να ενισχυθεί η απασχόληση και η παραγωγικότητα μέσω της αλληλεπίδρασης της τεχνητής νοημοσύνης και του ανθρώπινου κεφαλαίου. Προτείνω λοιπόν, ως βάση διαλόγου, μία καταγραφή των χαρακτηριστικών κάθε νεοεισερχόμενου στο Λύκειο: (Αρκετά πεδία θα συμπληρώνονται αυτόματα μέσα από αυτοματοποιημένα services τα οποία θα παρέχει η ψηφιακή πλατφόρμα του υπουργείου σε διασύνδεση με ένα πλήθος κρατικών υπηρεσιών μέσω της ΑΑΔΕ).

- ▶ Όνομα:
- ▶ Επίθετο:
- ▶ Όνομα Γονέα 1:
- ▶ Όνομα Γονέα 2:
- ▶ Φύλο ('Α', 'Θ', 'Χ'):
- ▶ Αγαπημένο μάθημα (ένα ή περισσότερα):
- ▶ Βαθμός αγαπημένου/νων μαθήματος/μαθημάτων:
- ▶ Συνολικός βαθμός:
- ▶ Ετήσιο εισόδημα οικογένειας:
- ▶ Συμμετοχή σε σπορ:
- ▶ Επιδόσεις σε αγώνες, σχολικούς ή μη:
- ▶ Βαθμός οικονομικής φερεγγυότητας γονέων (1-10):
- ▶ Θρήσκευμα:
- ▶ Πλήθος ετήσιων συμμετοχών στην

κυριακάτικη λειτουργία (Λιγότερες ή περισσότερες από 10 - εφόσον το θρήσκευμα είναι Χριστιανός Ορθόδοξος):

- ▶ Πέρασατε κάτω από τον επιτάφιο τη Μεγάλη Παρασκευή του παρελθόντος έτους; (Ναι, Όχι - Εφόσον το θρήσκευμα είναι Χριστιανός Ορθόδοξος)
- ▶ Συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και αν ναι, σε ποιες:
- ▶ Συμμετοχή γονέων σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και αν ναι, σε ποιες:
- ▶ Ποινικό μητρώο:
- ▶ Ποινικό μητρώο γονέα 1:
- ▶ Ποινικό μητρώο γονέα 2:
- ▶ Γνώμη για το κράτος του Ισραήλ (Θετική, αρνητική, ουδέτερη):
- ▶ Γνώμη για το κράτος της Ρωσίας (Θετική, αρνητική, ουδέτερη):
- ▶ Γνώμη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Θετική, αρνητική, ουδέτερη):
- ▶ Γνώμη για το κράτος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. (Θετική, αρνητική, ουδέτερη):
- ▶ Γνώμη για τους χειρισμούς της Ελληνικής Δημοκρατίας απέναντι στη λαθρομετανάστευση. (Θετική, αρνητική, ουδέτερη - Απτιολόγηση σε ξεχωριστό πεδίο):
- ▶ Αντικειμενική αξία κατοικίας:
- ▶ Οικολογικό αποτύπωμα γονέων (ποσοστό ηλεκτροκίνησης):
- ▶ Συμμετοχή σε καταλήψεις (Ναι, Όχι):
- ▶ Ιατρικό ιστορικό:
- ▶ Πτυχία ξένων γλωσσών:
- ▶ Σεμινάρια δεξιοτήτων:
- ▶ Άλλα πτυχία ή (και) πιστοποιήσεις:
- ▶ Οργανωτικές ικανότητες: (π.χ. Οργάνωση σχολικών εκδηλώσεων, λαχειοφόρων αγορών κτλ.):
- ▶ Επαγγελματική φιλοδοξία:
- ▶ Εθελοντική προσφορά (αναφέρατε δράσεις):
- ▶ Συμμετοχή σε πορείες (Ναι, Όχι):
- ▶ Άποψη για τον Αλέξανδρο τον Μέγα (Θετική, αρνητική, ουδέτερη):

Στείλτε μου τα σχόλια στο NaDeisPouThaGinei@gmail.com

01 ΠΟΛΙΤΙΚΗ

► Πέτρος Παπακωνσταντίνου

Η σύγκρουση γίνεται για τον έλεγχο των δικτύων που εξασφαλίζουν τις πλανητικές ροές

■ Συνέντευξη στον Ρούντι Ρινάλντι

Μιλίσαμε με τον Πέτρο Παπακωνσταντίνου με αφορμή το νέο βιβλίο του με τίτλο «Πολεμικός καπιταλισμός – Η δεύτερη εποχή των Αυτοκρατοριών». Πρόκειται για μια εξαιρετικά επίκαιρη και ενδιαφέρουσα έκδοση που εξετάζει την ανησυχητική εκτροπή των διεθνών γεωπολιτικών εξελίξεων και αναζητεί απαντήσεις σε μια σειρά από ερωτήματα όπως: Πώς φτάσαμε να παρακολουθούμε επί δύο χρόνια σε ζωντανή μετάδοση από τη Γάζα την πρώτη γενοκτονία του 21ου αιώνα; Πού οδηγεί τον κόσμο η

σύγκρουση Ρωσίας-NATO στην Ουκρανία; Ποιοι και γιατί καλλιεργούν κλίμα ψυχροπολεμικής παράνοιας στην Ευρώπη; Πώς κατέληξε ο γάμος συμφέροντος των δύο οικονομικών υπερδυνάμεων, ΗΠΑ και Κίνας, σε ένα άγριο διαζύγιο; Τι προοιωνίζεται ένας Τραμπ που βλέπει τον εαυτό του ως σερίφη της οικουμένης, όπως έδειξε με την πειρατική επιδρομή στη Βενεζουέλα; Γιατί ένα παγωμένο νησί μόλις 57.000 κατοίκων έγινε εστία αντιπαράθεσης μεταξύ όλων των μεγάλων δυνάμεων;

► **Ποιο ήταν το κίνητρο που σας οδήγησε στη συγγραφή αυτού του βιβλίου;**

Η επιταχυνόμενη, εδώ και τέσσερα περίπου χρόνια, εκτροπή των διεθνών εξελίξεων στις ατραπούς του μιλιταρισμού, του επιθετικού εθνικισμού, των οικονομικών πολέμων και των στρατιωτικών συγκρούσεων μεγάλης κλίμακας. Η αρχή έγινε με την άδικη, αν και όχι απρόκλητη, ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, που εξελίχθηκε πολύ γρήγορα σε «πόλεμο μέσω αντιπροσώπων» (proxy war) μεταξύ NATO και Ρωσίας, παρασύροντας την Ευρώπη σε μια ατμόσφαιρα πολεμικής ψύχωσης και σε ένα εξοπλιστικό αμόκ. Ακολούθησε, επί δυόμισι χρόνια, η θηριώδης εκστρατεία του Ισραήλ στη Γάζα, η πρώτη μεγάλη γενοκτονία του 21ου αιώνα, με τη συνοχή των ισχυρότερων χωρών της Δύσης, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, όπως η Ισπανία.

Ο Ντόναλντ Τραμπ επανήλθε στην εξουσία με το σύνθημα «America First» (Πρώτα η Αμερική), κατηγοριάζοντας τους πολέμους των προκατόχων του και φιλοδοξώντας να του απονεμηθεί το Νόμπελ Ειρήνης. Πολύ γρήγορα, όμως, εξελίχθηκε όχι σε ανάχωμα, αλλά σε ισχυρό επιταχυντή της ροπής προς τον μιλιταρισμό και τον πόλεμο. Αύξησε σε τερατώδη βαθμό τις στρατιωτικές δαπά-

νες, μετονόμασε το Υπουργείο Άμυνας σε Υπουργείο Πολέμου, διακήρυξε εδαφικές βλέψεις για Γροιλανδία και Παναμά, προχώρησε στον πειρατικό αποκλεισμό της Βενεζουέλας και στην γκανγκστερική απαγωγή του προέδρου της, Νικολάς Μαδούρο. Ο πόλεμος που ξεκίνησε, μαζί με το Ισραήλ, εναντίον του Ιράν (εξέλιξη την οποία δεν πρόλαβε το βιβλίο μου, αν και την προεξοφλούσε) απειλεί να έχει εκρηκτικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και ασφάλεια. Όλα αυτά συνιστούν, νομίζω, καλούς λόγους να αναστοχαστούμε πώς φτάσαμε ως εδώ, και πώς μπορούμε να βγούμε από αυτό το δυστοπικό σκηνικό.

► **Το βιβλίο σας τιτλοφορείται «Πολεμικός Καπιταλισμός». Να συμπεράνουμε ότι, σύμφωνα με την οπτική σας, ο οικονομικός παράγοντας έχει το πρωτείο σχετικά με τη διεθνή στροφή προς τον μιλιταρισμό και τον πόλεμο;**

Ο τίτλος παραπέμπει σε μια

ερμηνεία του φαινομένου πολύ διαφορετική από εκείνες που δίνουν οι κατεστημένες σχολές της αστικής πολιτικής σκέψης στο πεδίο των διεθνών σχέσεων – εννοώ τη φιλελεύθερη και τη ρεαλιστική.

Η φιλελεύθερη σχολή θεωρεί ότι οι βασικοί υπαίτιοι για τις αρνητικές εξελίξεις είναι «αναθεωρητικές δυνάμεις» με απολυταρχικά καθεστώτα, κυρίως η Ρωσία και η Κίνα, που αμφισβητούν τη «διεθνή τάξη, τη βασισμένη σε κανόνες» την οποία έχτισαν, υποτίθεται, οι Δυτικές Δημοκρατίες. Φυσικά η σχολή αυτή δεν εξηγεί γιατί ο Μπρεζίνσκι, στη «Μεγάλη Σκακιά» του, ήδη το 1997, όταν η Ρωσία του Γέλτσιν ήταν υποτελής της Δύσης, εισηγούνταν την τριχοτόμησή της, ούτε γιατί η Αμερική βομβάρδιζε την κινεζική πρεσβεία στο Βελιγράδι το 1999, προτού ακόμη αρχίσει η απογείωση του κινεζικού δράκου. Ούτε ο αφελέστερος των φιλελεύθερων δεν πιστεύει ότι

ο Μπους και οι νεοσυντηρητικοί θερμοκέφαλοι του «Σχεδίου για Έναν Νέο Αμερικανικό Αιώνα» εξαπέλυσαν το 2003 τον πόλεμο στο Ιράκ επειδή πίστευαν ότι ο Σαντάμ είχε όπλα μαζικής καταστροφής και όχι για τα πετρέλαια του Κόλπου.

Από την άλλη, οι ρεαλιστές υποστηρίζουν ότι η σύγκρουση μεταξύ μεγάλων δυνάμεων είναι η διαχρονική, αναπόδραστη μοίρα της ανθρωπότητας, καθώς απορρέει από την άναρχη δομή του διεθνούς συστήματος, από το γεγονός δηλαδή ότι δεν υπάρχει στον διεθνή στίβο μια υπέρτατη αρχή με στοιχειώδη λαϊκή νομοποίηση, ικανή να επιβάλει τους κανόνες της σε όλους. Αλλά ένα σχήμα που καλύπτει τα πάντα, από τους Περσικούς Πολέμους μέχρι τις μέρες μας, ελάχιστη ερμηνευτική αξία έχει για την εποχή μας, και πάντως δεν μπορεί να εξηγήσει γιατί σε άλλες περιόδους της Ιστορίας μαινόνται μεγάλοι πόλεμοι, ενώ σε άλλες

επικρατεί σχετική σταθερότητα. Σε αντίθεση με αυτά τα ρεύματα σκέψης, ισχυρίζομαι στο βιβλίο μου ότι η μιλιταριστική εκτροπή του καιρού μας έχει στον πυρήνα της αποσταθεροποιητικά φαινόμενα στην παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία. Δεν το εννοώ υπό το κράτος κάποιας οικονομίστικης ανάγνωσης του Μαρξισμού. Οι οικονομικοί παράγοντες (καλύτερα να πούμε οι υλικοί παράγοντες, που περιλαμβάνουν και το δημογραφικό, τη γεωγραφία κ.ά.) διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό τη σκηνή, πάνω στην οποία δρουν με την αυτονομία που διαθέτουν οι πρωταγωνιστές του ιστορικού δράματος – κράτη, λαοί και κινήματα.

► **Ποιοι είναι λοιπόν αυτοί οι οικονομικοί παράγοντες που κατά τη γνώμη σας τροφοδοτούν τον μιλιταρισμό και τον ιμπεριαλισμό σήμερα;** Σοβαρό ρόλο παίζει κατά τη γνώμη μου η είσοδος του διεθνούς καπιταλισμού σε μια περίοδο χρόνιας αστάθειας μετά την μεγάλη κρίση του 2008-9, η οποία, παρά τα τεράστια κρατικά κονδύλια που διατέθηκαν (κάτι που επαναλήφθηκε στην επόμενη κρίση του Covid), δεν έδωσε τη θέση της σε μια δυναμική αναζωογόνηση, αλλά σε δεκαετίες καχεκτικής ανάπτυξης και επιβράδυνσης της παραγωγικότητας. Όταν η πα-

Η μιλιταριστική εκτροπή του καιρού μας έχει στον πυρήνα της αποσταθεροποιητικά φαινόμενα στην παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία. Δεν το εννοώ υπό το κράτος κάποιας οικονομίστικης ανάγνωσης του Μαρξισμού. Οι οικονομικοί παράγοντες (καλύτερα να πούμε οι υλικοί παράγοντες, που περιλαμβάνουν και το δημογραφικό, τη γεωγραφία κ.ά.) διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό τη σκηνή, πάνω στην οποία δρουν με την αυτονομία που διαθέτουν οι πρωταγωνιστές του ιστορικού δράματος – κράτη, λαοί και κινήματα

γκόσμια καπιταλιστική οικονομία είναι ανθηρή, όπως συνέβαινε στις τρεις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, οι αντιθέσεις ανάμεσα στα διάφορα κέντρα της ατροφούν, καθώς επικρατεί η λογική ότι πλεύουμε πάνω σε μια ευεργετική παλίρροια που ανυψώνει όλες τις βάρκες, μικρότερες και μεγαλύτερες. Όταν όμως τα πράγματα ζορίζουν, επικρατεί το πνεύμα του «καθένας για τον εαυτό του, και τον τελευταίο ως τον πάρει ο διάολος», όπως έγινε στην παρατεταμένη ύφεση του 1873-1899, που γέννησε τη στροφή προς τους εμπορικούς πολέμους, τις στρατιωτικές δαπάνες και τελικά στη γέννηση του κλασικού ιμπεριαλισμού.

Σε συνθήκες υπερσυσσώρευσης λιμναζόντων κεφαλαίων, η στρατιωτικοποίηση της οικονομίας φαντάζει κάποιες φορές ως μια προσωρινή λύση. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την Ευρώπη, η οποία από την κρίση του 2008-9 και μετά χάνει διαρκώς έδαφος έναντι της Αμερικής, και ακόμη περισσότερο έναντι της Κίνας. Το «Zeitenwende», η ιστορική καμπή προς τον επανεξοπλισμό που ανακοίνωσε ο τότε καγκελάριος της Γερμανίας Όλαφ Σολτς αμέσως μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ώθησε τα μεγαθήρια της χωλαίνουσας γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας, όπως η BMW και η Volkswagen, να προσανατολιστούν στην παραγωγή στρατιωτικών οχημάτων για την Rheinmetall. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει στη Βρετανία και τη Γαλλία.

Ένας άλλος παράγοντας είναι η ανάδυση ενός ιδιότυπου «ψηφια-

κο-στρατιωτικού» συμπλέγματος, που τείνει να αποκτήσει ρόλο ηγεμονικής μερίδας στην αμερικανική, τουλάχιστον, ολιγαρχία. Θα θυμάστε ότι στη ορκωμοσία του Τραμπ έδωσαν το εντυπωσιακό παρών όλοι σχεδόν οι βαρόνοι της υψηλής τεχνολογίας (Μασκ, Μπέζος, Ζάκερμπεργκ, Πιντσάι κ.ά.), οι επιχειρήσεις των οποίων έχουν αποκαταστήσει στενότερους δεσμούς με το Πεντάγωνο, τη CIA και την NSA, απ' όπου αντλούν μεγάλο μέρος των εσόδων τους και άλλα προνόμια. Αυτή η υπερεπιθετική μερίδα του κεφαλαίου συνδέεται επίσης στενά με το χρηματιστικό κεφάλαιο, από το οποίο εξασφαλίζει ρευστότητα, ενώ η πολιτική και ιδεολογική του επίδραση αυξάνεται κατά πολύ από το γεγονός ότι ελέγχει σε μεγάλο βαθμό τον τομέα της πληροφόρησης. Εννοώ προφανώς τα νέα, διαδικτυακά μέσα (YouTube, κοινωνικά δίκτυα), όσο και μεγάλο μέρος των παραδοσιακών μέσων – ο Μπέζος την Washington Post, ο Έλσον της Oracle το CBS και το CNN κ.ο.κ.

► **Ο υπότιτλος του βιβλίου σας μιλάει για «Δεύτερη Εποχή των Αυτοκρατοριών». Θα θέλατε να μας εξηγήσετε;**

Ο όρος παραπέμπει, όπως εξηγώ στον πρόλογο, στο εξαιρετικό βιβλίο του Βρετανού, μαρξιστή ιστορικού Έρικ Χομπσμπάουμ «Η Εποχή των Αυτοκρατοριών, 1875-1914». Δηλαδή στην πρώτη εποχή του ιμπεριαλισμού, που αναλύθηκε από τις κλασικές μελέτες των Χίλφερντιγκ, Λούξεμπουργκ, Μπουχάριν και

Λένιν. Ανεξάρτητα από τις μεταξύ τους διαφορές και τα αδύνατα σημεία κάθε μιας από αυτές, και οι τέσσερις οριοθετούν τον ιμπεριαλισμό με βάση ορισμένα κοινά, ποιοτικά χαρακτηριστικά: διαίρεση του κόσμου ανάμεσα σε κυρίαρχα κέντρα και υποτελείς περιφέρειες, στενή διαπλοκή μεγάλων οικονομικών μονοπωλίων με τα εθνικά κράτη, σύγκρουση μεταξύ μεγάλων δυνάμεων για περιφερειακή ή παγκόσμια κυριαρχία.

Μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, ο όρος «ιμπεριαλισμός» σχεδόν εξαφανίστηκε από το πολιτικό λεξιλόγιο. Το κυρίαρχο δόγμα ήταν η παγκοσμιοποίηση, ο κόσμος της μιας Αγοράς, της μιας Υπερδύναμης και της μιας Σκέψης, όπου οι μεγάλης κλίμακας συγκρούσεις εθνών-κρατών είναι πια ξεπερασμένες. Αυτό το αφήγημα είχε διεισδυτικότητα και σε πολλούς χώρους της Αριστεράς, που θεωρούσαν τον ιμπεριαλισμό ξεπερασμένο και περιορίζονταν στην αναζήτηση μιας εναλλακτικής παγκοσμιοποίησης. Ο «παγκόσμιος πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» που κήρυξαν οι Αμερικανοί νεοσυντηρητικοί στον απόηχο της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, και ιδίως ο πόλεμος του 2003 στο Ιράκ, υπήρξε σημείο καμπής, και ο ιμπεριαλισμός επανήλθε στο θεματολόγιο της Αριστεράς, με τη συμβολή διακεκριμένων μαρξιστών διανοητών όπως ο Ιστβάν Μέσαρος, η Έλεν Μείκισινς Γουντ και ο Ντέιβιντ Χάρβει.

Δύο δεκαετίες αργότερα, ο κόσμος του Νταβός, που αναδείχθηκε μετά το τέλος του Ψυ-

«Πολεμικός καπιταλισμός – Η δεύτερη εποχή των Αυτοκρατοριών»
- Πέτρος Παπακωνσταντίνου
- Εκδόσεις Τόπος
- Σελ.: 280
- Σχήμα: 14 x 20,5
- ISBN: 978-960-499-600-1
- Τιμή: 15,00 ευρώ
- Τιμή online: 13,64 ευρώ

χρού Πολέμου, αποτελεί σωρό ερειπίων, και μια νέα εποχή σύγκρουσης μεταξύ μεγάλων δυνάμεων ανοίγεται μπροστά μας. Ως συμβολικό ορόσημο της νέας εποχής θα μπορούσε να θεωρηθεί το 2014, όταν η Κίνα ξεπέρασε την Αμερική ως προς το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν με όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης (PPP). Για πρώτη φορά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Αμερική βρίσκεται αντιμέτωπη με έναν ανταγωνιστή που διεκδικεί την ισοτιμία ή, σε βάθος χρόνου, και την πρωτοκαθεδρία στον οικονομικό και τεχνολογικό τομέα. Η απόφαση της Ρωσίας να ανασχέσει την επέκταση του NATO και να αντεπιτεθεί σε Ουκρανία, κεντρική Ασία, Συρία και βόρεια Αφρική –άλλοτε με επιτυχία, άλλοτε όχι– συμπληρώνει την εικόνα.

► **Δεν βρίσκετε ωστόσο σοβαρές διαφορές ανάμεσα στην εποχή μας και εκείνη του κλασικού ιμπεριαλισμού; Ασφαλώς. Πρώτα απ' όλα, σήμερα δεν υπάρχουν, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων (Βόρεια Ιρλανδία, Φόκλαντ, υπερπόντιες κτήσεις της Γαλλίας), αποικίες. Η σύγκρουση δεν γίνεται κατά κανόνα για την κατάκτηση εδαφών, αλλά για τον έλεγχο των δικτύων που εξασφαλίζουν τις πλανητικές ροές εμπορευμάτων, πληροφοριών, ενέργειας και χρήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο αμερικανοϊσραηλινός πόλεμος κατά του Ιράν, με τα Στενά του Ορμούζ να αναδεικνύονται στο πιο κρίσιμο έπαθλο, ως στρατηγικός κόμβος στις πλανητικές ροές**

υδρογονανθράκων, λιπασμάτων, αλλά και υγροποιημένου ηλίου, που χρησιμοποιείται στην κατασκευή των μικροτσιπ.

Μια άλλη διαφορά είναι ότι η οικονομική παγκοσμιοποίηση σήμερα δεν αφορά μόνο ή κυρίως το εμπόριο και τον δανεισμό των κρατών, όπως συνέβαινε στην εποχή του κλασικού ιμπεριαλισμού, αλλά έχει εγκατασταθεί στον πυρήνα της παραγωγής, με τη μορφή των παγκόσμιων παραγωγικών αλυσίδων, όπου σε κάθε τελικό προϊόν, όπως ένα smartphone της Apple ή ένα αυτοκίνητο της Tesla, εμπλέκονται εκατοντάδες εταιρείες από δεκάδες χώρες. Αυτός ο παράγοντας δυσκολεύει τις προσπάθειες αποσύζευξης των ανταγωνιστικών οικονομιών, πρωτίστως της αμερικανικής και της κινεζικής, και εξηγεί πολλές από τις αντιφάσεις και τις παλινωδίες της κυβέρνησης Τραμπ. Στο γεωπολιτικό επίπεδο, αν στην εποχή του κλασικού ιμπεριαλισμού υπήρξε μια σχετική ισοδυναμία ανάμεσα στα ανταγωνιστικά μπλοκ, ο σημερινός κόσμος χαρακτηρίζεται από έντονη ανισορροπία ισχύος. Παρά τη σχετική υποχώρησή της, η Αμερική παραμένει η μόνη πλανητικής εμβέλειας μεγάλη δύναμη, χάρη στη στρατιωτική υπεροχή και τον έλεγχο του παγκοσμίου νομίσματος. Είναι αλήθεια ότι δεν υπάρχουν καλοί και κακοί ιμπεριαλισμοί, άλλο τόσο αλήθεια είναι, όμως, ότι ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός αντιπροσωπεύει την υπ' αριθμόν ένα απειλή για την ανθρωπότητα και τον πλανήτη.

Η κυβέρνηση δίνει την εντύπωση ότι κάνει ό,τι μπορεί για να πλησιάσουμε στην άμεση εμπλοκή

Η Ελλάδα βρίσκεται ανάμεσα στις δύο ζώνες μεγάλων πολέμων αυτής της περιόδου, δηλαδή ανάμεσα στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή. Πόσο κοντά ή πόσο μακριά βρισκόμαστε από τον κίνδυνο μιας άμεσης εμπλοκής;

Δυστυχώς, η παρούσα κυβέρνηση δίνει την εντύπωση ότι κάνει ό,τι μπορεί για να μας πλησιάσει πιο πολύ σε αυτόν τον κίνδυνο. Οι παραδοσιακές της σχέσεις με τις αραβικές χώρες και τη Ρωσία θα της επέτρεπαν, αν το ήθελε, να διαδραματίσει έναν φιλειρηνικό, μεσολαβητικό (στο μέτρο των δυνατοτήτων και των μεγεθών της) ρόλο, αντί να αφήνει αυτό το πολιτικό κεφάλαιο στην Τουρκία. Ωστόσο η κυβέρνηση του κ. Μητσοτάκη μετέτρεψε την Ελλάδα σε πολιορκητικό κριό του NATO εναντίον της Ρωσίας, και του Ισραήλ εναντίον του Ιράν. Πιθανότατα

υπολόγιζε ότι θα βρισκόταν, και στις δύο συγκρούσεις, στην πλευρά των νικητών και θα αποκόμιζε το προσδοκώμενο μέρισμα. Τι θα συμβεί όμως αν, όπως δείχνουν μέχρι τώρα τα πράγματα, οι δύο συγκρούσεις επιφυλάσσουν δυσάρεστες εκπλήξεις για τους συμμάχους του κ. Μητσοτάκη; Στο μεταξύ, έχουν καταφέρει να ερεθίσουν την Άγκυρα, με τον Χακάν Φιντάν να μιλάει πρόσφατα για κίνδυνο πολεμικής σύγκρουσης, θεωρώντας ότι η Ελλάδα συγκροτεί «αντιτουρκικό άξονα με το Ισραήλ». Άλλος ένας λόγος για την ανάγκη αφύπνισης του αντιπολεμικού κινήματος, ώστε να αποτραπεί ο ορατός κίνδυνος να παρασυρθούμε σε τυχοδιωκτισμούς που θα μας στοιχίσουν πανάκριβα, όπως είχε συμβεί στα χρόνια που ξεκίνησαν με την ουκρανική εκστρατεία και κατέληξαν στη Μικρασιατική Καταστροφή.

Πανελλαδική Δικτύωση για το Υπαρξιακό Πρόβλημα ◀

Ημέρα διαλόγου στην Καβάλα

Για την υπεράσπιση του τόπου μας, της φύσης, της ζωής!

Δευτέρα 11 Μαΐου | ώρα έναρξης: 19:00 | (προσέλευση: 18:30)

Δημοτική Βιβλιοθήκη Καβάλας «Βασίλης Βασιλικός» (Κασσάνδρου 6, Καβάλα)

Ομιλητές:

> **Βασιλειάδης Λάζαρος**

Δρ. πολιτικός μηχανικός, αφυπ. αν. καθηγητής ΔΠΘ και πρ. πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ανατολικής Μακεδονίας, Πρωτοβουλία κατά της Αποθήκευσης CO₂ στον Πρίνο
«Πράσινες» λύσεις ή πράσινο ξέπλυμα; Το σχέδιο CO₂ στον Πρίνο και απάντηση των ενεργών πολιτών

> **Γιαννάκης Νίκος**

Δρ Βιολόγος – Περιβαλλοντολόγος
Η φύση διαμορφώνει το κλίμα: μια οικολογική προσέγγιση της κλιματικής κρίσης

> **Καραμανώφ Μαρία**

Αντιπρόεδρος του ΣτΕ ε.τ. – Πρόεδρος Επιμελητηρίου Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας
Οι συνέπειες του κυρίαρχου προτύπου «ανάπτυξης» στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον και τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής υπαίθρου

> **Μπόικος Αθανάσιος**

Κίνηση Πολιτών Σερρών «Γη και Ελευθερία»
Οι λεγόμενες ΑΠΕ στην Π.Ε. Σερρών

> **Στρατιάδης Ανέστης**

Διανομαρχιακή Επιτροπή Ροδόπης-Έβρου κατά της Εξόρυξης και Μεταλλουργίας του Χρυσού
Ένα μεγάλο πετυχημένο και διαχρονικό οικολογικό κίνημα στην Θράκη ενάντια στους χρυσοθήρες, και η επίκαιρη προσπάθεια της εταιρείας (Eldorado Gold) για εξαγορά και εξαπάτηση της κοινωνίας προς επίτευξη του στόχου της.

Συντονιστής:

Λάμπρου Βύρωνας

Ομάδα Καβάλας της Πανελλαδικής Δικτύωσης για το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας

Διοργάνωση: Πανελλαδική Δικτύωση για το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας
Πληροφορίες: yparxiakoellada.gr

Λίγα λόγια για την ημερίδα

Σε μια εποχή όπου το περιβάλλον, οι φυσικοί πόροι και η ποιότητα ζωής βρίσκονται στο επίκεντρο κρίσιμων αποφάσεων, οι τοπικές κοινωνίες καλούνται να τοποθετηθούν απέναντι σε μεγάλες προκλήσεις και σύνθετα διλήμματα. Ειδικά για την περιοχή της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η ανάπτυξη έργων ΑΠΕ, οι εξορύξεις, τα σχέδια αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, η διαχείριση του νερού, της γης και του φυσικού πλούτου παρουσιάζονται συχνά ως αναγκαίες λύσεις. Με ποιους όρους όμως προχωρούν; Με ποιο σχεδιασμό, ποια επιστημονική τεκμηρίωση και ποια μέριμνα για τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών; Ποιος αποφασίζει για τον τόπο και το μέλλον του; Πόσο ουσιαστική είναι η συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων; Πώς διασφαλίζεται ότι η ανάπτυξη δεν θα γίνει εις βάρος της φύσης, της υγείας και της κοινωνικής συνοχής; Ποιος έχει λόγο για το παραγωγικό μοντέλο της περιοχής, τον περι-

φερειακό και εθνικό σχεδιασμό; Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος των τοπικών κινημάτων και των συλλογικών πρωτοβουλιών αναδεικνύεται καθοριστικός: ως φωνή εγρήγορης, ως δύναμη διεκδίκησης, ως φορέας γνώσης και δημοκρατικού ελέγχου. Παράλληλα, γίνεται ολοένα πιο επιτακτική η ανάγκη για σοβαρή ενημέρωση, επιστημονική τεκμηρίωση, θεσμική θωράκιση και ουσιαστική δημοκρατία, ώστε οι αποφάσεις για το κοινό μας μέλλον να λαμβάνονται με διαφάνεια, δικαιοσύνη και σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Με αυτά τα ερωτήματα θα πραγματοποιηθεί η ημερίδα με θέμα «Για την υπεράσπιση του τόπου μας, της φύσης, της ζωής!», που διοργανώνει η Πανελλαδική Δικτύωση για το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας στην Καβάλα. Οι ομιλητές και οι ομιλήτριες της εκδήλωσης θα καταθέσουν γνώση, εμπειρία και προβληματισμό γύρω από τα κρίσιμα ζητήματα που αφορούν τον τόπο μας και το μέλλον του.

Τέσσερις μεγάλες περιβαλλοντικές προκλήσεις στην ευρύτερη περιοχή

Αποθήκευση CO₂ – Καβάλα – Θάσος

Η σχεδιαζόμενη υπόγεια αποθήκευση CO₂ σε παλιά κοιτάσματα πετρελαίου στον Πρίνο, μεταξύ Καβάλας και Θάσου, παρουσιάζεται ως «πράσινη μετάβαση». Όμως για τις τοπικές κοινωνίες εγείρει σοβαρά ερωτήματα. Πρόκειται για επένδυση εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ, της EnEarth (100% θυγατρική της ελληνο-ισραηλινών συμφερόντων Energean) με ευρωπαϊκή στήριξη, που στοχεύει στη δέσμευση και υπόγεια αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε παλιά κοιτάσματα. Περιβαλλοντικές συλλογικότητες και κάτοικοι εκφράζουν ανησυχίες για διαρροές, σεισμικούς κινδύνους και τη μετατροπή της περιοχής σε «αποθήκη ρύπων» άλλων χωρών. Αντιδράσεις έχουν ήδη καταγραφεί, με κινητοποιήσεις και αιτήματα διαφάνειας, με τη συμμετοχή της συντριπτι-

κής πλειοψηφίας των τοπικών κοινωνιών. Η πρόκληση είναι σαφής: Θα δεχτούμε μια νέα μορφή ενεργειακού αποικισμού ή θα υπερασπιστούμε τη θάλασσα, τον τουρισμό και τη βιώσιμη προοπτική του τόπου;

Εξορύξεις – Ροδόπη – Έβρος

Στη Ροδόπη και τον Έβρο επανέρχονται δυναμικά σχέδια για εξορύξεις χρυσού και άλλων μετάλλων, με πολυεθνικές εταιρείες (στην περιοχή δραστηριοποιείται η Μεταλλεία Θράκης, θυγατρική της γνωστής και από τη Χαλκιδική καναδικής Eldorado Gold) να διεκδικούν άδειες και κρατική στήριξη. Οι επενδύσεις αυτές υπόσχονται θέσεις εργασίας, όμως συνοδεύονται από βαριές περιβαλλοντικές επιπτώσεις: Αποψίλωση δασών, ρύπανση υδάτων με τοξικά απόβλητα και υποβάθμιση αγροτικών δραστηριοτήτων. Τοπικά κινήματα, δήμοι και πολίτες έχουν εκφρά-

σει έντονες αντιδράσεις εδώ και χρόνια, με μαζικές κινητοποιήσεις και νομικές προσφυγές. Η πολλαπλά επιβαρυνόμενη περιοχή (πυρκαγιές, έργα LNG, παράκτια αιολικά κ.ά.) βρίσκεται σε κρίσιμο σταυροδρόμι: Ανάπτυξη με οποιοδήποτε κόστος, ή προστασία της γης, της βιοποικιλότητας και της υγείας των κατοίκων;

ΑΠΕ – Σέρρες – Δράμα

Η ραγδαία ανάπτυξη Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ανεμογεννήτριες στον ορεινό όγκο των νομών Σερρών και Δράμας και φωτοβολταϊκά πάρκα σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις, αλλά και αλλού στη Βόρεια Ελλάδα) προβάλλεται ως λύση στην κλιματική κρίση. Ωστόσο, η άναρχη χωροθέτηση αιολικών και φωτοβολταϊκών πάρκων δημιουργεί νέες πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον. Μεγάλες επενδύσεις καταλαμβάνουν αγροτικές εκτάσεις και ορεινούς όγκους, συχνά χωρίς

➤ Πανελλαδική Δικτύωση για το Υπαρξιακό Πρόβλημα

ΚΑΒΑΛΑ - ΗΜΕΡΑ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Για την υπεράσπιση του τόπου μας, της φύσης, της ζωής!

ΔΕΥΤΕΡΑ 11 ΜΑΪΟΥ - 19:00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΒΑΛΑΣ

Συμμετέχουν

 Καραμανώφ Μαρία Αντιπρόεδρος του ΣτΕ ε.τ - Πρόεδρος Επιμελητηρίου Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας	 Βασιλειάδης Λάζαρος Δρ. πολιτικός μηχανικός, σφυσ. αν. καθηγητής ΔΠΘ και πρ. πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Αν. Μακεδονίας, Πρωτοβουλία κατά της Αποθήκευσης CO2 στον Πρίνο
 Γιαννάκης Νίκος Δρ Βιολόγος - Περιβαλλοντολόγος	 Στρατιάδης Ανέστης Διανομαρχιακή Επιτροπή Ροδόλης-Εβρου κατά της Εξόρυξης & Μεταλλουργίας του Χρυσού
 Μπόικος Αθανάσιος Κίνηση Πολιτών Σερρών "Γη και Ελευθερία"	

Συντονιστής: **Λάμπρου Βύρωνας** | Ομάδα Καβάλας της Πανελλαδικής Δικτύωσης

Πανελλαδική Δικτύωση Το υπαρξιακό πρόβλημα της χώρας στην τροχιά του 21ου αιώνα www.yparxiakoellada.gr

ουσιαστική διαβούλευση με τις τοπικές κοινωνίες. Κάτοικοι και περιβαλλοντικές ομάδες αντιδρούν, καταγγέλλοντας καταστροφή τοπίων, απώλεια βιοποικιλότητας και συγκέντρωση της ενέργειας σε λίγα χέρια. Το ερώτημα δεν είναι αν θα έχουμε ΑΠΕ, αλλά πώς: Με σεβασμό στον τόπο, αποκεντρωμένα και με συμμετοχή των πολιτών, ή με ένα μοντέλο που αναπαράγει ανισότητες και περιβαλλοντικές αδικίες, αφήνοντας απεριόριστο χώρο στις αρπακτικές διαθέσεις των εργολάβων (ΤΕΡΝΑ, Μυτιληναίος κ.ά.) της ενέργειας;

Διαχείριση υδάτινων πόρων

Η κρίση του νερού στη Βόρεια Ελλάδα δεν είναι μελλοντική απειλή - είναι ήδη εδώ. Στην περιοχή του Παγαίου, οι υπόγειοι υδροφόροι έχουν καταρρεύσει, με εκτιμήσεις να δείχνουν δραματική μείωση αποθεμάτων και γεωτρήσεις που φτάνουν πλέον

σε βάθη 100-300 μέτρων, οδηγώντας σε υφαλμύρωση και υποβάθμιση του νερού. Παράλληλα, η παρατεταμένη ξηρασία των τελευταίων ετών έχει αποδεκατίσει λίμνες και επιφανειακά ύδατα, που ακόμη και όταν επανέρχονται πρόσκαιρα δεν καλύπτουν τις απώλειες. Την ίδια στιγμή, το σύστημα καταρρέει από τις αντιφάσεις του: Από τη μια η λειψυδρία και η εξαφάνιση υδάτων σε ποτάμια όπως ο Νέστος και ο Έβρος, και από την άλλη ακραία πλημμυρικά φαινόμενα. Στα Τενάγη Φιλίππων, πάνω από 30.000 στρέμματα παραμένουν πλημμυρισμένα, αφήνοντας χιλιάδες αγρότες χωρίς εισόδημα. Δεν πρόκειται για «φυσική καταστροφή», αλλά για πολιτική αποτυχία. Χωρίς ολοκληρωμένο σχεδιασμό, το νερό μετατρέπεται είτε σε έλλειμμα είτε σε απειλή - ποτέ σε κοινό αγαθό για τον τόπο και τους ανθρώπους του.

Γαλάτσι

Κυριακή 10 Μαΐου | 11:00

Πολιτιστικός & Κοινωνικός χώρος «**Παίρνω Αμπάριζα**» | Γαλακιδών 11 & Λυσίου

Θέμα:

Πυρηνική ενέργεια : καθαρή λύση ή Καταστροφή σε αναμονή;

Η πραγματικότητα της πυρηνικής ενέργειας χωρίς φίλτρα

Ομιλητής:

Νίκος Στεργίου

Πρόεδρος του Ελληνικού Γραφείου, «**Κόσμος Χωρίς Πολέμους & Βία**»

Εκδήλωση - Συζήτηση

Εκδήλωση-Συζήτηση

Πυρηνική ενέργεια :

Καθαρή λύση ή Καταστροφή σε αναμονή;

Η πραγματικότητα της πυρηνικής ενέργειας χωρίς φίλτρα

Κυριακή 10 Απριλίου | 19:30 | Πολιτιστικός & Κοινωνικός Χώρος «**Παίρνω Αμπάριζα**» | Γαλακιδών 11 & Λυσίου | Γαλάτσι

Ομιλητής:

Νίκος Στεργίου

Πρόεδρος του Ελληνικού Γραφείου, «**Κόσμος Χωρίς Πολέμους & Βία**»

Διοργάνωση:

Πανελλαδική Δικτύωση για το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας στην τροχιά του 21ου αιώνα

www.yparxiakoellada.gr

Σε μια περίοδο έντονων γεωπολιτικών ανακατατάξεων, ενεργειακών αδιεξόδων και τεχνολογικών μετασχηματισμών, η πυρηνική ενέργεια επανέρχεται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης. Παρουσιάζεται από κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς ως αναγκαία λύση για την ενεργειακή επάρκεια και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, ενώ ταυτόχρονα εγείρει σοβαρά ερωτήματα για την ασφάλεια, τη βιωσιμότητα και τις γεωπολιτικές της προεκτάσεις.

Στην Ευρώπη, η προωθούμενη από τη Γαλλία στροφή προς την πυρηνική ενέργεια φαίνεται να επιταχύνεται. Η ανάγκη για ενεργειακή αυτονομία, η πίεση της «πράσινης μετάβασης» και η αυξανόμενη κατανάλωση ενέργειας λόγω της ψηφιακής οικονομίας και της αμυντικής βιομηχανίας, οδηγούν όλο και περισσότερες χώρες στην επανεξέταση της στάσης τους. Ακόμη και χώρες που μέχρι πρόσφατα διατηρούσαν επιφυλάξεις, εξετάζουν πλέον τη συμμετοχή τους σε νέα πυρηνικά προγράμματα, αναδεικνύοντας την πυρηνική ενέργεια ως βασικό εργαλείο στρατηγικής πολιτικής. Την ίδια στιγμή, η ενεργειακή διάσταση δεν μπορεί να διαχωριστεί από τη στρατιωτική. Δεν υπάρχουν επενδύσεις για «ειρηνικά» πυρηνικά χωρίς την προοπτική χρήσης τους και για πολεμικούς σκοπούς. Η ενίσχυση των πυρηνικών οπλοστασίων, η αναθεώρηση των πυρηνικών δογμάτων, η στοχοποίηση πυρηνικών εγκαταστάσεων στα ενεργά πολεμικά μέτωπα (από τη Ζαπορίζια μέχρι το Ιράν) και η ανάπτυξη «τακτικών» πυρηνικών όπλων μικρότερης ισχύος

ενισχύουν τον κίνδυνο χρήσης τους σε περιφερειακές συγκρούσεις. Πληροφορίες και ενδείξεις για τέτοια σενάρια, ακόμη και όταν δεν επιβεβαιώνονται πλήρως, αποτυπώνουν ένα περιβάλλον όπου το πυρηνικό ενδεχόμενο παύει να θεωρείται αδιανόητο.

Παράλληλα, τα ζητήματα ασφάλειας, διαχείρισης αποβλήτων και περιβαλλοντικών επιπτώσεων παραμένουν ανοιχτά. Σε περιοχές με ιδιαίτερα γεωλογικά χαρακτηριστικά, όπως η Ελλάδα, οι ανησυχίες αυτές αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία, εντείνοντας τον δημόσιο προβληματισμό για τις πραγματικές συνέπειες μιας τέτοιας επιλογής. Επιλογή που όπως δείχνουν και οι πρόσφατες δηλώσεις Μπιστοτάκη και Μακρόν έρχεται όλο και πιο κοντά, τόσο με το άνοιγμα της συζήτησης για την πυρηνική ενέργεια στη χώρα μας, όσο και με τα σχέδια για γαλλική πυρηνική ομπρέλα που περιλαμβάνουν και την περιοχή μας.

Η εκδήλωση που πραγματοποιεί η Πανελλαδική Δικτύωση για το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας, στο Γαλάτσι, την Κυριακή 10 Μαΐου, στις 11:00, φιλοδοξεί να ανοίξει έναν ουσιαστικό διάλογο γύρω από αυτά τα κρίσιμα ζητήματα. Να διερευνήσει, πέρα από απλουστεύσεις και συνθήματα, αν η πυρηνική ενέργεια αποτελεί πράγματι λύση, ή αν ενέχει κινδύνους που υποτιμώνται. Να αναδείξει τις πολιτικές, κοινωνικές και ηθικές διαστάσεις του θέματος και να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας πιο συνειδητής στάσης απέναντι σε επιλογές που επηρεάζουν το μέλλον όλων μας.

01 **ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Ο Χατζηδάκης και ο πάτος της Ε.Ε.

■ ΤΟΥ Παύλου Δερμενάκη

Επίσημα πλέον η Ελλάδα «έπιασε πάτο» στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) όσον αφορά έναν από τους βασικότερους δείκτες της πραγματικής κατάστασης του βιοτικού επιπέδου του λαού. Ο δείκτης είναι το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) εκφραζόμενο όμως σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ ή ΡΡS). Αυτή η μετατροπή του ΑΕΠ σε ΡΡS, που χρησιμοποιεί η Eurostat, σημαίνει ότι εξαλείφονται οι διαφορές στις τιμές που υπάρχουν μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. Με αυτό τον τρόπο υπολογίζεται τι μπορούν να αγοράσουν οι κάτοικοι κάθε χώρας. Συνεπώς γίνεται σύγκριση μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. όσον αφορά το πραγματικό εισόδημα και κατ'επέκταση το βιοτικό επίπεδο του λαού.

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία, που ανακοίνωσε πρόσφατα η Eurostat για το 2025, η Ελλάδα είναι πλέον τελευταία μεταξύ των χωρών μελών της Ε.Ε. Τυπικά δύο χώρες, Ελλάδα και Βουλγαρία, είναι στο ίδιο επίπεδο, στο 68% του μέσου όρου της Ε.Ε. Όμως η Βουλγαρία ανέβηκε μεταξύ 2024-2025 κατά 2% ενώ η Ελλάδα μειώθηκε κατά 1%. Επίσης όπως φαίνεται και στον σχετικό πίνακα η Βουλγαρία διαχρονικά έχει ανοδική τάση σε αντίθεση με την Ελλάδα που μετά την καταβάρθρωση λόγω των μνημονίων παραμένει ουσιαστικά στάσιμη, κινούμενη μεταξύ 65-70%. Συνεπώς η Ελλάδα την εποχή της παρούσας κυβέρνησης, Μητσοτάκη-Ν.Δ., «έπιασε πάτο» στην Ε.Ε. και ως επαίρεται ο πρωθυπουργός και τα κυβερνητικά στελέχη ότι η

ελληνική οικονομία πηγαίνει καλά και δηλώνουν «πρωταθλητές» στην ανάπτυξη στην Ε.Ε.

Τη δεινή θέση που βρίσκεται ο λαός την έχουμε αναλύσει με πάρα πολλά στοιχεία διαχρονικά. Από το 94%, που ήταν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΡΡS, στην Ελλάδα έναντι του μέσου όρου 100 της Ε.Ε. το 2009 έπεσε κάτω από το 70% μέχρι το 2015 και από εκεί και μετά καρκινοβατεί μεταξύ 66-69%. Έχει δε ιδιαίτερη σημασία να τονίσουμε ότι την περίοδο 2019-2025 που η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Ελλάδα είναι εκτός μνημονίων (όταν η ίδια εφαρμόζει τις μνημονιακές πολιτικές και τους σχετικούς νόμους) η ανάκαμψη / σύγκλιση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι ανύπαρκτη.

Τα στοιχεία αυτά είναι γνωστά στην κυβέρνηση, στους αδρά αμειβόμενους από εμάς επικοινωνιολόγους της αλλά και στους οικονομικούς της συμβούλους. Συνεπώς θα περίμενε κάποιος λογικά σκεπτόμενος να ακούσει κάποια επιχειρήματα από πλευράς κυβέρνησης που να δίνουν απαντήσεις ή έστω να αμβλύνουν την εικόνα του ουραγού της Ε.Ε. Όπως όμως προκύπτει οι «απαντήσεις» που δίνονται από όλο το κυβερνητικό φάσμα είναι τουλάχιστον αστείες. Αφήνουν εκτός τα στοιχεία της Eurostat που δεν σηκώνουν αμφισβήτηση και αρχίζουν να επικαλούνται άλλα μεγέθη που υποτίθεται ότι αναρούν την εικόνα από τα στοιχεία που παρουσιάσαμε.

Αντιπρόεδρος με «επιχειρήματα»

Η περίπτωση του αντιπροέδρου της κυβέρνησης Κ. Χατζηδάκη,

στο Φόρουμ των Δελφών σε σχετική ερώτηση που του έγινε, είναι ενδεικτική της αδυναμίας τους να απαντήσουν και της παραπληροφόρησης που διοχετεύουν, που δείχνουν πολλά για το τον τρόπο άσκησης της εξουσίας από την πλευρά τους. Ο Κ. Χατζηδάκης με τον τρόπο που απάντησε, «δασκαλεμένος» από τους επικοινωνιολόγους του Μεγάρου Μαξίμου για μια τέτοια ερώτηση, επικαλέστηκε τρία «επιχειρήματα». Καθένα χειρότερο ουσιαστικά αλλά και πολιτικά από το προηγούμενο. Πρώτο: Προσπάθησε να εμπλέξει τα φορολογικά δηλούμενα εισοδήματα με το θέμα. Είπε για την ακρίβεια «εδώ πρέπει να λάβει κανείς υπόψιν διάφορες παραμέτρους σε σχέση με το ποιο είναι το εισόδημα το οποίο δηλώνεται». Ουσιαστικά προσπαθεί να βάλει στην συνείδηση του κόσμου τα περί φοροδιαφυγής. Επειδή γνωρίζει ότι το θέμα είναι άσχετο με τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία το προσπερνά χωρίς συνέχεια. Απλά το αφήνει να αιωρείται. Σημειώνουμε ότι το

κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΡΡS δεν έχει καμία σχέση και δεν επηρεάζεται από το εάν υπάρχουν μη δηλωμένα φορολογικά εισοδήματα. Όλα αυτά έχουν προβλεφθεί στο ΑΕΠ και έχουν συμπεριληφθεί στους δείκτες τόσο από την ΕΛΣΤΑΤ που δίνει τα πρωτογενή στοιχεία όσο και από την Eurostat που τα επεξεργάζεται. Δεύτερο: Ανέπτυξε το «βασικό» του επιχειρήμα, ότι «ένας πιο αντικειμενικός δείκτης είναι η κατά κεφαλήν κατανάλωση» και με βάση αυτόν η Ελλάδα δεν είναι τελευταία αλλά έκτη από το τέλος! Στον συνημμένο πίνακα καταγράφεται η «επιτυχία» της Ελλάδας στην κατά κεφαλήν κατανάλωση σε ΡΡS για την περίοδο 2000-2025, συγκριτικά με τη Βουλγαρία. Και εδώ η εξέλιξη είναι ίδια με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Μείωση της κατανάλωσης στην περίοδο μέχρι το 2015 και μετά σταθεροποίηση σε χαμηλό επίπεδο. Αντίθετα η Βουλγαρία πλησιάζει με γρήγορους ρυθμούς και εντός ολίγου θα είμαστε και εδώ πίσω από την Βουλγαρία. Όμως το θέμα της κατά κεφαλήν κατανάλωσης δεν είναι ο πλέον αντικειμενικός δείκτης όπως

ισχυρίζεται ο κ. Χατζηδάκης διότι υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες που αλλοιώνουν την πραγματική εικόνα. Ενδεικτικά ένας μέρος από τα τουριστικά έσοδα λόγω του τρόπου που πραγματοποιούνται π.χ. airBnB με αυτοπαρασκευή τροφής ειδικά τα τελευταία χρόνια κλπ δεν καταγράφεται ως εισροή από το εξωτερικό αλλά ως εσωτερική κατανάλωση. Η μόνιμη εγκατάσταση ξένων στην Ελλάδα είτε ως εργαζόμενοι εξ'αποστάσεως είτε ως συνταξιούχοι καθώς και ο επαναπατρισμός Ελλήνων συνταξιούχων από το εξωτερικό. Όλοι αυτοί έχουν πολύ υψηλότερα εισοδήματα από τους ντόπιους και επηρεάζουν αυξητικά το μέσο ύψος της κατανάλωσης. Τέλος η προσπάθεια για πολύ κόσμο, στο βαθμό που είχε οικονομικά αποθέματα, είτε ρευστά είτε ακίνητα που ρευστοποιούνται και πηγαίνουν όλα αυτά στην κατανάλωση «για να βγει ο μήνας», διαμορφώνουν μια στρεβλή εικόνα όσον αφορά τις πραγματικές οικονομικές δυνατότητες του λαού. Τρίτο: «Ούτε λίγο, ούτε πολύ», όπως λέει η λαϊκή παροιμία μας είτε ότι αν θεωρούμε ότι στη Βουλγαρία είναι καλύτερα να πάμε εκεί. Βέβαια δεν το είπα με αυτόν τον ωμό τρόπο. Το είπα «πολιτικάντικα» όπως συνηθίζουν στην κυβέρνηση. Όπως είπα «εάν ήταν καλύτερα στη Βουλγαρία θα επιθυμούσαμε να ζουν τα παιδιά μας όπως τα παιδιά των Βουλγάρων». Αυτό το επίπεδο «επιχειρηματολογίας» είναι ενδεικτικό της πολιτικής της κυβέρνησης στην παρούσα φάση της κρίσης, σαν αποτέλεσμα των πολιτικών της.

Πρωτομαγιά 2026: Έλειψε ξανά το πολιτικό επίδικο

Οι απεργιακές συγκεντρώσεις της Πρωτομαγιάς πραγματοποιήθηκαν χωρίς σαφείς αιχμές απέναντι στην κυβερνητική πολιτική, το καθεστώς διάλυσης της κοινωνίας και τις συνέπειες του πολέμου. Χωρίς πραγματική προσπάθεια οργάνωσης και κινητοποίησης της κοινωνίας και των εργαζόμενων, οι κινητοποιήσεις κινήθηκαν στα συνηθισμένα πλαίσια. Η προσπάθεια (τόσο από το ΚΚΕ, όσο και από άλλα κόμματα της Αριστεράς) να συνδεθεί η επέτειος με την εκτέλεση

των 200 στην Καισαριανή, ελλείψει των παραπάνω, λειτούργησε όχι ως κόκκινο νήμα σύνδεσης της ιστορίας με τους αγώνες του σήμερα, αλλά περισσότερο σαν υποκατάστατο που δεν συγκινεί παρά λίγους μνημόνους. Και όμως τα μηνύματα της Πρωτομαγιάς είναι εδώ. Μαζί και οι σύγχρονες προκλήσεις για την εργασία και την εργαζόμενη πλειοψηφία στην χώρα μας και σε όλο τον κόσμο, η οποία καλείται να εφεύρει δρόμους και τρόπους αντίστασης και χειραφέτησης.

Δείτε τη συνέντευξη του Ρούντι Ρινάλντι στον Πάρι Καρβουνόπουλο και το *militaire.gr*

Ο Ρούντι Ρινάλντι, εκδότης του *Δρόμου*, μίλησε στον Πάρι Καρβουνόπουλο και στο *militaire.gr* για την ελληνική και διεθνή πολιτική επικαιρότητα σε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη. Δείτε την στο κανάλι του *militaire.gr* στο youtube (@MilitaireNews) στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.youtube.com/watch?v=pRVthXT_31A και βέβαια στην ίδια την ιστοσελίδα *militaire.gr*.

02 διεθνή

Το «ανεξήγητο» εξηγήθηκε

Την ώρα που ξεκινούσε η υποτιθέμενη εκκευρία στον Λίβανο, σμήνος ισραηλινών αεροσκαφών ισοπέδωσε «ανεξήγητα» τέσσερις πολυκατοικίες στην Τύρο, δολοφονώντας τουλάχιστον 14 αμάχους και τραυματίζοντας δεκάδες. Όταν άρχισαν να ανασύρονται οι σοροί από τα ερείπια, το «ανεξήγητο» εξηγήθηκε: μεταξύ των νεκρών ήταν η 80χρονη Μάχα Αμπού Χαλίλ, μια γυναίκα-σύμβολο του παλαιστινιακού αγώνα και των ακατάλυτων δεσμών του με τον λαό του Λιβάνου. Σε νεαρή ηλικία εντάχθηκε στο Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης και το 1968, βαδίζοντας στα βήματα της θρυλικής Λέιλα Χάλεντ, καθοδήγησε μια αποτυχημένη απόπειρα αεροπειρατείας ισραηλινού αεροσκάφους στην Αθήνα. Δικάστηκε και φυλακίστηκε από την ελληνική κούντα, η οποία όμως την απελευθέρωσε το 1970, όταν οι σύντροφοί της κατέλαβαν αεροσκάφος της Ολυμπιακής (στην ένθετη φωτογραφία, κάνει το σήμα της νίκης μέσα στο δικαστήριο της Αθήνας). Επέστρεψε στον Λίβανο και συνέχισε τον αγώνα σε όλη της τη ζωή, συνεργαζόμενη στενά και με τον σίιτη κληρικό και ηγέτη Μούσα αλ-Σαντρ. Να λοιπόν γιατί οι εισβολείς ισοπέδωσαν τέσσερις πολυκατοικίες στην Τύρο...

γυρίζει

Στάχτη και μπούλμπερη

▶ Ο Ρίτσαρντ Νέφιου, που επί Δημοκρατικών ήταν μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΠΑ και «ειδικός» των κυρώσεων στο Ιράν, έγραψε βαρυσήμαντο άρθρο στην (εγκεκριμένη από τη βορειοαμερικανική ελίτ) επιθεώρηση Foreign Affairs. Τίτλος: «Αφήστε το Ιράν να πτηθεί από μόνο του». Έχει πλάκα όταν οι σεπιαλιστές ψάχνουν τρόπους για να χρυσώσουν το χάπι.

▶ Τις προάλλες ο Γερμανός καγκελάριος Μερτς έβαλε στολή παραλλαγής, πόζαρε μπροστά σε τεθωρακισμένο, και δήλωσε: «Είναι εντυπωσιακό να βλέπουμε τι είναι ικανός να κάνει ο γερμανικός στρατός σήμερα». Του άρεσε τόσο ώστε το πίστεψε, κι αποφάσισε να τα πει ένα χεράκι και στον Τραμπ, υποστηρίζοντας ότι η ιρανική ηγεσία έχει ταπεινώσει τις ΗΠΑ.

▶ Εξέφρασε έτσι τον εκνευρισμό της ευρωκρατίας, που θέλει να επικεντρωθεί στη συντριβή της ρωσικής αρκούδας (ο καθεὶς με τον πόνο του), αλλά με την επίθεση των ΗΠΑ-Ισραήλ στο Ιράν χάνει την αυτοσυγκέντρωσή της. Και η ήδη παραπαίουσα οικονομία της υποφέρει τώρα από ντελίριουμ τρέμνς εξαιτίας, μεταξύ άλλων, του μπλοκαρίσματος στο Ορμούζ.

▶ Από την πλευρά του, ο Αμερικανός πρόεδρος μάλλον δεν έλαβε υπόψη του ότι οσονούπω η Γερμανία θα έχει και πάλι, για πρώτη φορά μετά την ήττα της στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, «τον μεγαλύτερο και ισχυρότερο στρατό στην Ευρώπη» (κάτι τέτοια λέει ο Μερτς και μένουν όλοι ξάγρυπνοι στην Ουάσινγκτον, τη Μόσχα και το Πεκίνο). Οπότε τον αποκάλεσε «άχρηστο» και «απαίσιο».

▶ Επί τη ευκαιρία, ο Τραμπ απηύθυνε τους ίδιους χαρακτηρισμούς και στην Μελόνι που «τον απογοήτευσε», και φυσικά στον εξίσου «απαίσιο» Σάντσεθ, απειλώντας τους ότι θα πάρει τα αμερικανικά στρατεύματα που σταθμεύουν στην «αχάριστη» Ευρώπη και θα την αφήσει έρμαιο στις επιθετικές διαθέσεις του Πούτιν. Όχι αρχηγέ, μην μας το κάνεις αυτό...

▶ Στη Βρετανία, τη Γερμανία και τη Γαλλία συνεχίζονται οι διώξεις των «φιλοτρομοκρατών» που καταδικάζουν τη γενοκτονία των Παλαιστινίων, την επίθεση στο Ιράν και άλλες θεάρεστες αμυντικές πράξεις που στόχο έχουν να διασφαλίσουν τον Δυτικό ιουδαίο-χριστιανικό πολιτισμό, τις δημοκρατικές και ανθρωπιστικές αξίες του και, ει δυνατόν, τη διαίωνηση της παγκόσμιας κυριαρχίας του.

▶ Ο Στάρμερ μάλιστα, που αν κάνει εκλογές δεν θα βρει ούτε την ψήφο του, θέλει να κλείνει μέσα με τον αντιτρομοκρατικό νόμο ακόμη κι όσους φωνάζουν στις διαδηλώσεις «Παγκοσμιοποιείστε την Ιντιφάντα». Τόσος αέρας ελευθερίας είχε να πνεύσει στη Βρετανία από πριν τον εξαναγκασμό του καπνισμένου του βασιλιά Ιωάννη να υπογράψει το 1215 την Magna Carta. Τώρα θα σταλεί κι αυτή στο πυρ το εξώτερον, ώστε να επανέλθει επιτέλους η τάξις.

Εκτός ΟΡΕC τα Εμιράτα Αναδιάρταξη ισορροπιών

■ ΤΟΥ Σπύρου Παναγιώτου

Ο πόλεμος που εξαπέλυσαν οι ΗΠΑ και το Ισραήλ εναντίον του Ιράν δεν έχει τερματιστεί οριστικά, αλλά έχει ήδη δημιουργήσει γεωπολιτικά και γεωοικονομικά δεδομένα μεγάλης κλίμακας:

– Έχει οξύνει τον διχασμό στο εσωτερικό των ΗΠΑ, σε βαθμό που παραπέμπει σε σκηνές ψυχρού εμφυλίου πολέμου. Οι επόμενες κινήσεις της αμερικανικής διοίκησης θα εξαρτηθούν σοβαρά από την πορεία αυτής της εσωτερικής σύγκρουσης.

– Έχει οδηγήσει στα άκρα την αντιπαράθεση ΗΠΑ-Ε.Ε., διαταράσσοντας τη σταθερότητα ακόμα και του ΝΑΤΟ.

– Έχει αναδείξει τη γεωπολιτική ανυπαρξία της Ε.Ε. και την αδυναμία συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών της, παρά τις διακηρύξεις για Κοινή Άμυνα και Κοινή Εξωτερική Πολιτική.

– Έχει οξύνει την παγκόσμια οικονομική κρίση, που αποτελεί άλλωστε και την πραγματική αιτία καταφυγής στον πόλεμο. Στην αναμενομένη ενεργειακή κρίση και την αλματώδη αύξηση πληθωριστικών πιέσεων από τη διατάραξη αλυσίδων παραγωγής και μεταφοράς προϊόντων, προστίθενται εντεινόμενες ανισορροπίες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι αιχμές της παγκόσμιας οικονομικής αναδιάρθρωσης (ενέργεια, κόμβοι και οδοί μεταφοράς της, τεχνητή νοημοσύνη και datacenters) κλονίζονται.

– Έχει οδηγήσει σε αμφισβήτηση τη δυνατότητα των ΗΠΑ να επιβάλλουν τη θέλησή τους παγκόσμια, και κυρίως έχει αποδυναμώσει την ικανότητά τους να «προστατέψουν» τους συμμάχους τους. Τα πλήγματα που δέχθηκαν οι χώρες

του Κόλπου από το Ιράν αναγκάζουν σε επαναξιολόγηση των σχέσεών τους με τις ΗΠΑ, ενισχύοντας τον ρόλο της Κίνας στην περιοχή.

– Έχει αναδείξει τη συγκρότηση προσωρινών ή πιο μόνιμων πόλων/συμμαχιών μεταξύ περιφερειακών δυνάμεων που, έχοντας ιδιαίτερους σχεδιασμούς και συμφέροντα, προσθέτουν βαθμούς αστάθειας στην ήδη εύθραυστη ισορροπία της περιοχής.

Αποδυνάμωση του ΟΡΕC

Η ανακοίνωση αποχώρησης από τον ΟΡΕC των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων (ΗΑΕ), της τρίτης μεγαλύτερης πετρελαιοπαραγωγού χώρας του οργανισμού, σηματοδοτεί μια προσπάθεια διάσπασης του ΟΡΕC, και μπορεί να αποκωδικοποιηθεί μέσα στο κλίμα και τα δεδομένα που διαμορφώθηκαν από τον εν εξελίξει πόλεμο στο Κόλπο. Χωρίς αμφιβολία, είναι μια κίνηση που κλονίζει την όποια δυνατότητα του ΟΡΕC να ελέγχει τις τιμές του πετρελαίου. Ο Τραμπ χαιρέτησε την απόφαση των ΗΑΕ ως επιβεβαίωση της πολιτικής του και ως ισχυρό πλήγμα στο «καρτέλ πετρελαίου».

Η πραγματικότητα είναι ότι τα ΗΑΕ από καιρό έδειχναν τη δυσάρεσκειά τους με τις επιλογές του ΟΡΕC. Με δυνατότητα παραγωγής κοντά στα 5 εκατομμύρια βαρέλια/ημέρα, θεωρούσαν άδικη την επιβολή ποσόστωσης στο ύψος των 3 εκατομμυρίων βαρελιών. Υποτίθεται ότι η αποχώρησή τους θα διευκολύνει την αύξηση της δικής τους παραγωγής και τη μείωση της τιμής του πετρελαίου λόγω της αυξημένης προσφοράς. Με κλειστά

όμως τα στενά του Ορμούζ, κάτι τέτοιο δεν είναι άμεσα εφικτό.

Την ίδια περίοδο η διαμάχη μεταξύ ΗΑΕ-Σαουδικής Αραβίας, πρώτης παραγωγού χώρας στο κόσμο, υπερέβαινε τις ποσοτώσεις παραγωγής πετρελαίου. Οι δύο χώρες βρέθηκαν στα όρια πολεμικής αναμέτρησης με αφορμή την αντιπαράθεσή τους στην Υεμένη, το Σουδάν και τη Σομαλιλάνδη (περιοχή που επιθυμεί να αποσχισθεί από τη Σομαλία), όπου τα ΗΑΕ έχουν εγκαταστήσει στρατιωτική βάση. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη γειτονική νήσο Σοκότρα, η οποία ανήκει στην Υεμένη, τα ΗΑΕ –που έχουν καταλάβει το νησί– διευκόλυναν την εγκατάσταση ισραηλινών ναυτικών βάσεων και ραντάρ, δημιουργώντας πρόσθετες εντάσεις.

Τα ΗΑΕ, το πιο φιλοαμερικάνικο καθεστώς στην περιοχή, έχουν επιλέξει τη στρατηγική συνεργασία με το Ισραήλ, προκαλώντας αντιπαραθέσεις με τους γείτονές τους. Η συνεργασία ΗΑΕ-Ισραήλ συμπεριλαμβάνει ως τρίτο πόλο το Αζερμπαϊτζάν, σημαντική πετρελαιοπαραγωγό δύναμη και μέλος του ΟΡΕC+. Αυτό το σχήμα, με τη στήριξη των ΗΠΑ, φιλοδοξεί να αντιπαρατεθεί σε όλα τα πεδία με την υπό διαμόρφωση πολιτική-οικονομική και στρατιωτική συνεργασία ενός ανταγωνιστικού μπλοκ, που συμπεριλαμβάνει τη Σαουδική Αραβία, το Πακιστάν και την Τουρκία.

Ο ασκός του Αιόλου έχει για τα καλά ανοίξει στην περιοχή, και μας προετοιμάζει για σειρά απρόβλεπτων και ανεξέλεγκτων καταστάσεων μιας συνεχούς και εντεινόμενης αστάθειας με παγκόσμιες διαστάσεις.

02 διεθνή

ΤΟΥ
Πέπε
Εσκομπάρ*

Ο πόλεμος που εξαπέλυσαν οι ΗΠΑ εναντίον του Ιράν δεν επαναπροσδιορίζει μόνο τη γεωπολιτική, αλλά παρεμβαίνει, αποσταθεροποιεί και αναπροσανατολίζει αυτό που το The Cradle περιέγραφε τον Ιούνιο του 2022 ως «Πόλεμο των Διαδρόμων Οικονομικής Συνδεσιμότητας»**. Δηλαδή το βασικό γεωοικονομικό παράδειγμα της ευρασιατικής ολοκλήρωσης στον 21ο αιώνα. Από ανατολή προς δύση και από βορρά προς νότο, αυτοί οι διάδρομοι συνδέουν πρακτικά όλους τους σημαντικούς παίκτες σε ολόκληρη την Ευρασία. Οι τέσσερις πιθανώς σημαντικότεροι δίαυλοι είναι:

- ο διάδρομος ανατολής-δύσης των Νέων Δρόμων του Μεταξιού (Πρωτοβουλία «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος», BRI) υπό την ηγεσία της Κίνας,
- ο Διεθνής Διάδρομος Μεταφορών Βορρά-Νότου (INSTC) Ρωσίας-Ιράν-Ινδίας,
- ο Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής (IMEC),
- και οι προτεινόμενοι διάδρομοι για τη σύνδεση της Τουρκίας με το Κατάρ, τη Συρία και το Ιράκ. Όσον αφορά τους Νέους Δρόμους του Μεταξιού/BRI της Κίνας, αυτοί προχωρούν μέσω μιας ποικιλίας διαδρόμων από το Σινγιάνγκ προς τη δυτική Ευρασία, συμπεριλαμβανομένου του Βόρειου Διαδρόμου (μέσω του Υπερσιβηρικού στη Ρωσία) και του Μεσαίου Διαδρόμου (μέσω του Καζακιστάν και διαμέσου της Κασπίας προς τον Καύκασο και την Τουρκία).

Το Ιράν στο επίκεντρο

Ωστόσο, είναι η εξαιρετικά στρατηγική γεωγραφική θέση του Ιράν που το καθιστά καθοριστικό σταυροδρόμι μεταξύ Ανατολής και Δύσης, ιδίως αφότου ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ εγκαινίασε το 2013 τους Νέους Δρόμους του Μεταξιού/BRI. Ένας από τους κρίσιμους άξονές τους, ο οποίος περιλαμβάνεται στην 25ετή συμφωνία Κίνας-Ιράν (2021), είναι ο χερσαίος διάδρομος Κίνας-Ιράν. Είναι απαραίτητος για την παράκαμψη της αμερικανικής θαλάσσιας κυριαρχίας, του δεκαετούς μπαράζ κυρώσεων κατά της Ισλαμικής Δημοκρατίας και ευαίσθητων σημείων συμφόρησης

(Στενό της Μαλάκκα, Στενό του Ορμούζ, Διώρυγα του Σουέζ). Η άφιξη του πρώτου εμπορευματικού τρένου από το Σιάν στον ιρανικό χερσαίο λιμένα Απρίν (20 χλμ. από την Τεχεράνη) σηματοδότησε την επίσημη έναρξη λειτουργίας αυτού του διαδρόμου, μειώνοντας τους χρόνους μεταφοράς από 40 και πλέον ημέρες δια θαλάσσης σε 15 ημέρες το πολύ δια ξηράς. Ο χερσαίος λιμένας Απρίν είναι ένας εσωτερικός τερματικός σταθμός συνδυασμένων μεταφορών, που συνδέεται απευθείας μέσω οδικού/σιδηροδρομικού δικτύου με θαλάσσιους λιμένες στην Κασπία ή στον Περσικό Κόλπο. Από εκεί τα κινεζικά εμπορεύματα έχουν γρήγορη πρόσβαση στις παγκόσμιες θαλάσσιες διαδρομές.

Ο διάδρομος Κίνας-Ιράν εντάσσεται στον ευρύτερο διάδρομο Ανατολής-Δύσης, ο οποίος, πριν τον πόλεμο, είχε ως στόχο να συνδέσει το Σινγιάνγκ μέσω της Κεντρικής Ασίας (Καζακιστάν, Ουζμπεκιστάν, Τουρκμενιστάν) με το Ιράν, την Τουρκία και, στη συνέχεια, με τον Περσικό Κόλπο, την Αφρική, ακόμη και την Ευρώπη. Ο σιδηροδρομικός άξονας Κίνας-Ιράν αναθεωρεί ήδη τη σημασία του Οικονομικού Διαδρόμου Κίνας-Πακιστάν (CPEC), του εμβληματικού έργου της Πρωτοβουλίας BRI που συνδέει το Σινγιάνγκ με το βόρειο Πακιστάν, και τελικά με το λιμάνι Γκουαντάρ στην Αραβική Θάλασσα.

Μέχρι τον πόλεμο που αποφάσισε ο Τραμπ, το Πεκίνο ήταν διατεθειμένο να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στον ιρανικό διάδρομο, λαμβάνοντας υπόψη την ασταθή πολιτική κατάσταση του Πακιστάν. Η Κίνα και η Ινδία έχουν βαθύ στρατηγικό ενδιαφέρον για τα ιρανικά λιμάνια, τα οποία θεωρούνται πύλες προς την Κεντρική Ασία. Επιπλέον, ο ιρανικός λιμένας του Τσαμπαχάρ, μέρος αυτού που θα μπορούσε να θεωρηθεί –τουλάχιστον πριν τον πόλεμο– ως ο ινδικός Δρόμος του Μεταξιού, βρίσκεται σε άμεσο ανταγωνισμό με τον λιμένα Γκουαντάρ (Πακιστάν/BRI), που απέχει μόλις 80 χλμ.

Αυτό μας φέρνει για άλλη μια φορά στον κομβικό ρόλο του Ιράν στη συνδεσιμότητα της Ευρασίας. Το

Ιράν βρίσκεται στο προνομιακό σταυροδρόμι δύο βασικών διαδρόμων μεταφοράς: του ανατολικού-δυτικού διαδρόμου που καθοδηγείται από την Κίνα, και του INSTC, ο οποίος συνδέει τρία μέλη των BRICS – τη Ρωσία, το Ιράν και την Ινδία. Αυτό που έκανε η Τεχεράνη, μέχρι τον πόλεμο, ήταν να ευθυγραμμίζει επιδέξια την πολυδιάστατη πολιτική της με τις δύο δυνάμεις, Κίνα και Ινδία, και με τους δύο διαδρόμους. Λαμβάνοντας υπόψη την ευθυγράμμιση της Ινδίας με το Ισραήλ ακριβώς πριν την επίθεση κατά του Ιράν στις 28/2, αυτό ενδέχεται να αλλάξει.

Σύγκρουση INSTC-IMEC

Ο INSTC μπορεί να περιγραφεί συνοπτικά ως ο άξονας βορρά-νότου της ευρασιατικής ολοκλήρωσης, που συνδέει τη Ρωσία, το Ιράν και την Ινδία και διασταυρώνεται με τους κινεζικούς Νέους Δρόμους του Μεταξιού, οι οποίοι κινούνται από ανατολή προς δύση. Μέχρι τον πόλεμο, η Ινδία ανησυχούσε εξαιρετικά για την πιθανότητα κινεζικών επενδύσεων στο Τσαμπαχάρ, που θεωρείται –ή τουλάχιστον θεωρούνταν– από τους Ινδούς ως το διαμάντι του στέμματός τους στο Ιράν: για την Ινδία είναι η μόνη βιώσιμη διαδρομή προς την Ευρασία.

Δεν είναι λοιπόν περιεργο που οι Ινδοί φοβούνταν την πιθανότητα η Κίνα να εξασφαλίσει ναυτική παρουσία στον δυτικό Ινδικό Ωκεανό. Όμως όλες οι ινδικές επενδύσεις στο Τσαμπαχάρ είχαν ήδη σταματήσει λόγω της πίεσης των ΗΠΑ, ενώ η Κίνα δεν αποτραβιέται. Το Πεκίνο έχει ήδη καταρτίσει ένα επενδυτικό σχέδιο για την ακτή Μακράν στο Σιστάν-Μπαλοχιστάν, χάρη στο οποίο τα ιρανικά λιμάνια θα συνδέονται με την Πρωτοβουλία BRI. Όσο για το Ιράν, θα επιλέξει τον στρατηγικό πραγματισμό – ειδικά αφότου η Ινδία εγκατέλειψε τη μη ευθυγράμμιση της με τις ΗΠΑ εξαιτίας κοντόφθαλμων υπολογισμών της κυβέρνησης Μόντι. Έτσι, η Ινδία έχει μπροστά της έναν ανηφορικό δρόμο αν δεν θέλει να χάσει το περσικό «στολίδι της». Εδώ βλέπουμε για άλλη μια φορά τη βαθιά διασύνδεση των βασικών

Ο πόλεμος των διαδρόμων

Πώς αναδιαμορφώνεται από τον πόλεμο

Στα τελευταία φύλλα ο Δρόμος επιχειρεί να αγγίξει πτυχές οι οποίες εκκινούν από την επίθεση των ΗΠΑ-Ισραήλ στο Ιράν, αλλά εξετάζουν βαθύτερα τα νέα χαρακτηριστικά και τις πιθανές επιπτώσεις της σύρραξης. Έτσι, για παράδειγμα, πριν δύο εβδομάδες δημοσιεύθηκε ανάλυση συνεργάτη του ιστοτόπου IntelliNews με τίτλο «Το σενάριο ενός "ψηφιακού Ορμούζ"» σχετικά με τις βαριές

συνέπειες που θα είχε σε περίπτωση καταστροφής της ψηφιακής του Κόλπου σε περίπτωση σύρραξης. Την δε περασμένη εβδομάδα, μια ενότητα 3 κειμένων εξετάζει για τα «Μανιφέστα τεχνολογίας των πολέμων και μεγάλων κινήσεων, με ιδιαίτερη

Χάρτης του Διεθνούς Διαδρόμου Μεταφορών Βορρά-Νότου (INSTC)

διευρασιατικών διαδρόμων. Ο σιδηροδρομικός άξονας Κίνας-Ιράν συνδέεται με τον INSTC στο Ιράν, ο οποίος υποστηρίζεται καθοριστικά από τη Ρωσία. Ταυτόχρονα, και οι δύο βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση με τον IMEC, ο οποίος είναι απότοκος των Συμφωνιών του Αβραάμ και επιδιώκει να μετατρέψει το Ισραήλ σε στρατηγικό κόμβο για τις ροές εμπορίου/ενέργειας στη Δυτική Ασία [Μέση Ανατολή]. Βέβαια για την ώρα ο IMEC δεν είναι παρά μια μεγάλη επιχείρηση δημοσίων σχέσεων, μια καθυστερημένη απάντηση της συλλογικής Δύσης στην BRI, ένα ακόμη αμερικανικό σχέδιο για την «ανάσχεση» της Κίνας (πλέον και του Ιράν). Βασικά ο IMEC έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να παρακάμψει τους τρεις κορυφαίους φορείς της πραγματικής ευρασιατικής ολοκλήρωσης: την Κίνα, τη Ρωσία και το Ιράν.

Ο πόλεμος κατά του Ιράν, ωστόσο, επιβάλλει έναν σοβαρό επανέλεγχο της πραγματικότητας: Το λιμάνι της Χαίφα έχει υποστεί σοβαρές ζημιές, ενώ Ριάντ και Αμπού Ντάμπι συγκρούονται για το πώς θα προσαρμοστούν σε έναν μετα-αμερικανικό Περσικό

Κόλπο. Ταυτόχρονα η Ευρώπη αυτοκτονεί, και η Ινδία είναι σε αδιέξοδο: πώς να οργανώσει μια αξιόπιστη σύνοδο κορυφής των BRICS, ενώ ευθυγραμμίζεται με τις ΗΠΑ; Πρακτικά, ο IMEC βρίσκεται πλέον σε βαθύ κόμμα. Πόσο μάλλον όταν από τη σιδηροδρομική γραμμή Φουτζάιρα-Χαίφα «λείπουν» 1.100 χλμ., από τη γραμμή Τζέμπελ Αλί-Χαίφα 745 χλμ., και από τη γραμμή Αμπού Ντάμπι-Χαίφα 630 χλμ.

Οι φιλοδοξίες της Τουρκίας

Στο μεταξύ η Τουρκία ανέπτυξε τις δικές της ιδέες για την ευρασιατική ολοκλήρωση, ειδικά δεδομένου του τρόπου με τον οποίο ο νεο-οθωμανισμός θέλει να επιβάλει την Άγκυρα ως παίκτη ικανό να ανταγωνιστεί τη Ρωσία και το Ιράν. Όπως έχουν τα πράγματα, το στοίχημα της Άγκυρας είναι να επιδιώξει ένα πλήρες... «Αγωγιστάν», δηλαδή τον υπερ-πολιτικοποιημένο λαβύρινθο των ευρασιατικών ενεργειακών διαδρόμων/αγωγών. Αυτό περιλαμβάνει τα πάντα: από τον πετρελαϊκό αγωγό Μπακού-Τιφλίδας-Τσεϊχάν (BTC), που διευκόλυε ο αείμνηστος Μπρεζίνσκι,

δρόμων συνδεσιμότητας

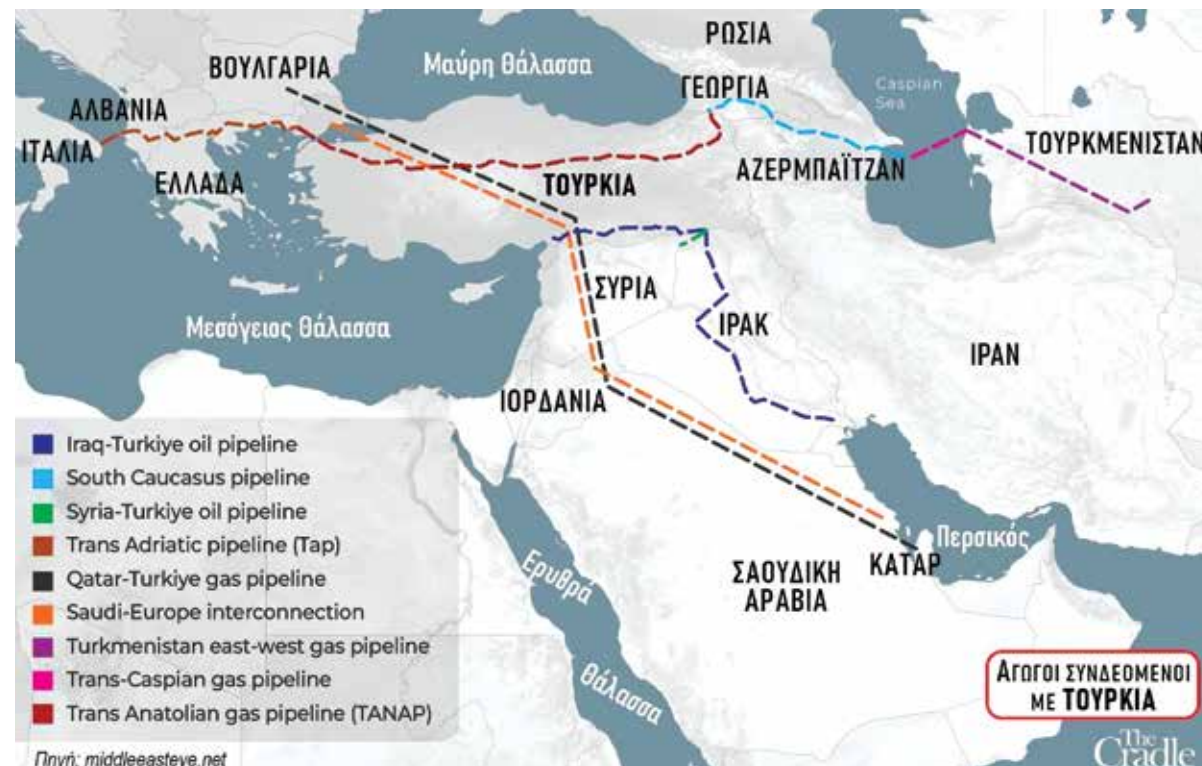
Πόλεμος ΗΠΑ-Ισραήλ κατά του Ιράν

Διεθνές επίπεδο η πιθανή κρίσιμη υποδομή στις χώρες της μη επίτευξης εκκευρί-βδομάδα δημοσιεύθηκε του Κώστα Δημητριάδη «Οδοδεσποτείας» εν μέσω καπιταλιστικών αναδια-αναφορά στην εταιρεία

Παλαντίρ. Συνεχίζοντας αυτήν την προσπάθεια, στο σημερινό φύλλο δημοσιεύουμε ένα άρθρο του Βραζιλιάνου δημοσιογράφου Πέπε Εσκομπάρ στο ανεξάρτητο ΜΜΕ The Cradle, στο οποίο αναλύει πώς ο πόλεμος κατά του Ιράν διαταράσσει τους διαδρόμους εμπορίου, μεταφορών και ενέργειας που βρίσκονται στο επίκεντρο της ευρασιατικής ολοκλήρωσης.

μέχρι τους ρωσικής κατασκευής αγωγούς South Stream και Turk Stream, καθώς και τις μη ολοκληρωμένες σαπουνόπερες όπως ο αγωγός Τουρκμενιστάν-Αφγανιστάν-Πακιστάν-Ινδίας και ο αγωγός Ιράν-Πακιστάν-Ινδίας (που αργότερα περιορίστηκε σε Ιράν-Πακιστάν). Μια από τις κύριες εμμονές των Αμερικανών είναι να αποτρέψουν την κατασκευή του τελευταίου, που θα συνδέει τη Δυτική Ασία με τη Νότια Ασία. Ο Τούρκος υπουργός Ενέργειας Αλπαρσλάν Μπαϊρακτάρ-θυμάστε τα δροπες;- έχει πάρει φόρα. Η αγαπημένη του ιδέα είναι να συνδέσει τη Βασόρα -την πλούσια σε πετρέλαιο πρωτεύουσα του νότιου Ιράκ- με τον αγωγό πετρελαίου Ιράκ-Τουρκίας, χωρητικότητας άνω των 1,5 εκατ. βαρελιών/ημέρα, ο οποίος συνδέει το Κιρκούκ με το Τσειχάν στη Μεσόγειο. Όμως η απουσία πολιτικής συναίνεσης στο Ιράκ καθιστά αυτό το σχέδιο, προς το παρόν, όνειρο απατηλό. Η Τουρκία εξετάζει ακόμη και τη σύνδεση των ισχυρών συριακών πετρελαϊκών κοιτασμάτων με τον αγωγό Ιράκ-Τουρκίας. Αυτό είναι ένα περίπλοκο πεδίο, δεδομένου ότι κανείς δεν ξέρει πραγματικά ποιος κυβερνά τη Συρία. Ωστό-

σο, η Άγκυρα δεν παραιτείται: γι' αυτήν, το Άγιο Δισκοπότηρο θα ήταν ένας αγωγός φυσικού αερίου από το Κατάρ προς την Τουρκία μέσω της Σαουδικής Αραβίας, της Ιορδανίας και της Συρίας. Ο πόλεμος κατά του Ιράν αντέγραψε για άλλη μια φορά τα πάντα, αφού η Qatar Energy διέκοψε σημαντικό μέρος των εξαγωγών υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) «λόγω ανωτέρας βίας», επηρεάζοντας τόσο την Ευρώπη όσο και την Ασία. Αλλά τώρα μπαίνει στο παιχνίδι η Τουρκία, με την ιδέα ενός -μη κατασκευασμένου ακόμα- αγωγού από το Κατάρ για την τροφοδοσία της Ευρώπης. Αυτός προβάλλεται από τον Μπαϊρακτάρ ως «εναλλακτική διαδρομή εξαγωγής». Με μήκος 1.500 χλμ., θα κόστιζε τουλάχιστον 15 δισ. δολάρια και θα διέσχιζε έως και πέντε σύνορα. Ένας εξασφαλισμένος (και δαπανηρός) πονοκέφαλος. Πιο εφικτός, θεωρητικά τουλάχιστον, είναι ο Δια-Κασπιανός Αγωγός Φυσικού Αερίου, ο οποίος στοχεύει να συνδέσει το Τουρκμενιστάν, διασχίζοντας την Κασπία, με το Αζερμπαϊτζάν και τη Γεωργία, και από εκεί με την Ευρώπη. Ούτε αυτός έχει κατασκευαστεί ακόμα. Θα κόστιζε τουλάχιστον

Χάρτης των περιφερειακών αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου που συνδέονται με την Τουρκία

2 δισ. δολάρια. Στη συνέχεια, ο ακόμα ανύπαρκτος αγωγός θα συνδεόταν με δύο άλλους, τον αγωγό του Νότιου Καυκάσου και τον Δι-Ανατολικό. Τα επιπλέον κόστη θα ήταν αναπόφευκτα: στην ανάπτυξη ανάντη, στην ικανότητα συμπίεσης και στην επέκταση κατάντη. Ακόμη κι αν το όλο εγχείρημα έβλεπε το φως της ημέρας, το Τουρκμενιστάν δεν διαθέτει πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα: σχεδόν το σύνολο της παραγωγής του πηγαίνει στο Σινγιάνγκ της Κίνας...

Κάντε Διαδρόμους, Όχι Πόλεμο!
Είναι σαφές ότι ο πόλεμος των

διαδρόμων συνδεσιμότητας θα παραμείνει ο πρωταρχικός γεωοικονομικός παράγοντας από τη Δυτική Ασία ως την Κεντρική και Νότια Ασία - περιλαμβάνοντας πολλαπλές διαδρομές προς την ευρασιατική ολοκλήρωση. Ο πόλεμος κατά του Ιράν επιταχύνει αρκετές διασυνδέσεις. Ας πάρουμε, για παράδειγμα, την πακιστανική Εθνική Εταιρεία Logistics (NLC), η οποία έχει πρόσβαση στον συνοριακό τερματικό σταθμό Γκαμπντ για να ενισχύσει το εμπόριο με το Ιράν και -κυρίως- με το Ουζμπεκιστάν στην Κεντρική Ασία, μέσω του συστήματος TIR (Διεθνείς Οδικές Μεταφορές), παρακάμπτοντας το Αφγανιστάν. Η NLC παίζει στρατηγικά, ενεργοποιώντας ταυτόχρονα πολλαπλούς εμπορικούς διαδρόμους προς την Κίνα, το Ιράν και την Κεντρική Ασία, και την ίδια στιγμή βοηθώντας στην ενίσχυση του ταλαιπωρημένου εμπορικού και χρηματοοικονομικού μετώπου του Ιράν κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Και δεν μιλάμε καν για τον άλλο βασικό διάδρομο συνδεσιμότητας του μέλλοντος: τη Βόρεια Θαλάσσια Διαδρομή, κατά μήκος της ρωσικής ακτογραμμής στην Αρκτική μέχρι τη Θάλασσα του Μπάρεντς, την οποία οι Κινέζοι αποκαλούν ποιητικά «Αρκτικό Δρόμο του Μεταξιού». Η Κίνα, η

Ινδία και η Νότια Κορέα εστιάζουν ιδιαίτερα στη Βόρεια Θαλάσσια Διαδρομή, η οποία συζητείται κάθε χρόνο λεπτομερειακά στα φόρουμ της Αγίας Πετρούπολης και του Βλαδιβοστόκ. Δεν είναι τυχαίο ότι οι ΗΠΑ βομβάρδισαν διάφορους κόμβους του INSTC: το λιμάνι του Μπαντάρ Ανζάλι, το Ισφαχάν, το λιμάνι του Μπαντάρ Αμπάς, το λιμάνι του Τσαμπαχάρ, καθώς και τμήμα της σιδηροδρομικής γραμμής Κίνας-Ιράν (εντάσσεται στην Πρωτοβουλία BRI και χρηματοδοτείται από την Κίνα). Πρόκειται για πόλεμο κατά του Ιράν, κατά της Κίνας, κατά των BRICS, κατά της ευρασιατικής ολοκλήρωσης. Ωστόσο, η ευρασιατική ολοκλήρωση απλώς αρνείται να εκτροχιαστεί. Κάντε Διαδρόμους, Όχι Πόλεμο!

* Ο Πέπε Εσκομπάρ είναι Βραζιλιάνος συγγραφέας, αρθρογράφος (The Cradle, Asia Times) και γεωπολιτικός αναλυτής. Το παρόν άρθρο του, που εδώ αποδίδεται συντετμημένο, δημοσιεύθηκε στις 20/4/2026 στο The Cradle. Για τον αποκλεισμό αυτού του ανεξάρτητου συνεταιρισμού δημοσιογράφων από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με απόφαση της META, βλ. «Φίμωση ενός ακόμη ανεξάρτητου ΜΜΕ» (φύλλο 697).
** «St. Petersburg sets the stage for the War of Economic Corridors» (thecradle.co, 18/6/2022).

Χάρτης του Διαδρόμου Ινδίας-Μέσων Ανατολής (IMEC)

Το αδιέξοδο τρελαίνει τις ΗΠΑ

Πάλι στον αέρα οι διαπραγματεύσεις – Οι επιτιθέμενοι εξετάζουν «ακραία σενάρια»

Συμπληρώθηκαν δύο μήνες αφότου οι ΗΠΑ και το Ισραήλ ξεκίνησαν την απρόκλητη και παράνομη επίθεσή τους εναντίον του Ιράν. Το κακοποιό ντουέτο αρχικά αποπειράθηκε να πουλήσει την επίθεση στη διεθνή κοινή γνώμη ως... ολιγοήμερη εκδρομή εναντίον ενός καθεστώτος ετοιμόρροπου και μισητού από το λαό του. Την πρώτη κιόλας μέρα οι επιτιθέμενοι αποκεφάλισαν την ανώτατη ηγεσία της Τεχεράνης, και μαζί της 168 παιδιά του Δημοτικού – ώστε να καταλάβουν οι Ιρανοί ότι δεν αστειεύονται. Όμως η πατριωτική ομοψυχία και το σθένος του ιρανικού λαού, καθώς και η μεθοδική προετοιμασία του πολιτικού και στρατιωτικού μηχανισμού του Ιράν για μια τέτοια ολομέτωπη επίθεση, αποτέλεσαν οδυνηρή έκπληξη για τον αλαζονικό Άξονα Ουάσινγκτον-Τελ Αβίβ. Αντί το καθεστώς να καταρρεύσει υπό τα εγκληματικά και βαρύτατα, πράγματι, πλήγματα των ΗΠΑ-Ισραήλ και των συμμάχων τους, η υφήλιος είδε εκατομμύρια Ιρανών να διαδηλώνουν απτόητοι ενώ οι πύραυλοι και οι βόμβες εκρήγνυνταν κυριολεκτικά δίπλα τους.

Έτσι η «εκδρομή» μετατράπηκε σε περιφερειακό πόλεμο, που εμπλέκει άμεσα όλες τις γειτονικές χώρες-αρωγούς των επιδρομέων. Ταυτόχρονα οι ισραηλινοί ξεκίνησαν μία ακόμη εισβολή στον Λίβανο, το δε μαρτύριο της Παλαιστίνης δεν έχει τέλος. Οι επιπτώσεις της σύρραξης σε παγκόσμιο επίπεδο είναι μεγάλες. Μεταξύ άλλων ανακόπηκε η ροή πετρελαίου και αερίου, διαταράχθηκαν έντονα οι κάθε είδους εφοδιαστικές αλυσίδες και πολλά δίκτυα χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, και απειλούνται ένθεν κακείθεν βασικές υποδομές. Οι επιτιθέμενοι οδήγησαν έτσι από μόνοι τους την κατάσταση σε αδιέξοδο, που γρήγορα έγινε αντιληπτό σε διεθνές επίπεδο ως αποτέλεσμα αδυναμίας του Άξονα Ουάσινγκτον-Τελ Αβίβ. Με όλες τις αμερικανικές στρατιωτικές βάσεις στην περιοχή πλήρως ή σε μεγάλο βαθμό κατεστραμμένες, με τα αεροπλανοφόρα αναγκασμένα να αποσυρθούν μακριά, με σταδιακά αυξανόμενη έλλειψη σε πυραύλους και βόμβες, και με τη διεθνή

Donald J. Trump

@realDonaldTrump · 16m

NO MORE MR. NICE GUY!

Ο Ντόναλντ Τραμπ, πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, είχε αϋνίες. Και τα ξημερώματα της Τετάρτης ανέρτησε στον επίσημο λογαριασμό του στο Truth Social αυτήν την κατασκευασμένη με πρόγραμμα τεχνητής νοημοσύνης εικόνα. Άβυσσος η ψυχή του Πιο Σπουδαίου Προέδρου, ιδίως όταν έχει πέσει πάνω σε ιρανικό τοίχο...

και εσωτερική πίεση να ανεβαίνει αντίστοιχα με τις αυξήσεις στις τιμές πρώτων υλών, υπηρεσιών κ.λπ., η Ουάσινγκτον κήρυξε μια ακόμη επισφαλή εκχειρία.

Ο ΝΕΟΣ ΓΥΡΟΣ διαπραγματεύσεων βρίσκεται ακόμη στον αέρα, και οι ΗΠΑ εξακολουθούν να στέλνουν αντιφατικά και αλλοπρόσαλλα μηνύματα. Από την πλευρά τους οι Ιρανοί, παρά τον αμερικανικό αποκλεισμό, δεν δείχνουν διάθεση συνθηκολόγησης άνευ όρων. Ορθά εκτιμούν ότι έτσι έχουν περισσότερες πιθανότητες να διασφαλίσουν την ύπαρξη και το μέλλον της χώρας τους. Ο αμοιβαίος συμβιβασμός που επιδιώκει η Τεχεράνη, παρόμοιος με αυτόν που οδήγησε στη διεθνή συμφωνία του 2015 (την οποία μονομερώς και αυθαίρετα είχε καταργήσει ο Τραμπ), δεν αρκεί στη διοίκηση των ΗΠΑ. Η βορειοαμερικανική ηγεσία κατανοεί ότι μια τέτοια συμφωνία θα εκληφθεί διεθνώς ως νίκη της αντίστασης. Επιπλέον, ένας συμβιβασμός είναι κάτι που απεύχεται η σιωνιστική

ηγεσία, και με κάθε τρόπο τον σαμποτάρει. Το ίδιο και το πιο πολεμοχαρές τμήμα της βορειοαμερικανικής ελίτ, για το οποίο ο πόλεμος είναι οξυγόνο. Ο Άξονας Ουάσινγκτον-Τελ Αβίβ θα ήταν ευχαριστημένος μόνο με τη συντριβή και τον διαμελισμό της ιστορικής αυτής χώρας. Έτσι οι ΗΠΑ «διαπραγματεύονται» και ταυτόχρονα συγκεντρώνουν όλες τις διαθέσιμες δυνάμεις, έμπυχες και μη, στο ιρανικό μέτωπο (απογυμνώνοντας έτσι άλλα μέτωπα, αλλά θεωρώντας ότι αυτό το πρόβλημα κάπως θα το διαχειριστούν αργότερα). Αν προχωρήσουν σε νέα κλιμάκωση, μπορεί κι αυτή να γυρίσει μπούμερανγκ εναντίον τους – και μάλιστα σε μια στιγμή όπου έχει καταφανώς διαρραγεί το εσωτερικό μέτωπο, με το ρήγμα να διασπά και το ρεύμα MAGA. Το αδιέξοδο θα μπορούσε να αρθεί μόνο αν η Ουάσινγκτον αναγνωρίσει ότι απέτυχε (και) σε αυτόν τον πόλεμο, και αποδεχθεί έναν πραγματικό, βιώσιμο συμβιβασμό. Μια τέτοια «ρεαλιστική γενναιότητα» δεν φαίνεται όμως πολύ

πιθανή από την πλευρά των ΗΠΑ, ιδίως αφού θα επιβεβαίωνε την πτωτική πορεία τους. Οπότε είναι μεγάλη η πρόκληση για τους στριμωγμένους Αμερικάνους και ισραηλινοί, που τα σχέδιά τους πέφτουν το ένα μετά το άλλο στην ιρανική μαύρη τρύπα, να παίξουν το πυρηνικό χαρτί ώστε να εξαφανιστεί (νομίζουν) το Ιράν. Κι επιπλέον να τρομοκρατηθεί ο υπόλοιπος πλανήτης. Γνωρίζουν βέβαια ότι κάτι τέτοιο, πέρα από ένα περιφερειακό ολοκαύτωμα, ίσως προκαλέσει μια γενικευμένη και ανεξέλεγκτη σύγκρουση. Αλλά ούτως ή άλλως τελευταία δεν διακρίνονται για την ευχέρειά τους να καταρτίζουν συνεκτικά και μακρόπνοα σχέδια... Ένα πυρηνικό πλήγμα θα μπορούσε να καταφερθεί ευκολότερα από το ισραηλινό τρομο-κράτος, ενδεχομένως με τους Αμερικανούς να ισχυρίζονται ότι «δεν γνώριζαν». Αλλά θα είναι σχεδόν αδύνατο να φρεναριστεί η κατρακύλα. Οι αποδεδειγμένα πια αβάσιμες προσμονές των ΗΠΑ, που ήδη «βρήκαν τοίχο» στο Ιράν, μπορεί

έτσι να οδηγήσουν σε σύρραξη παγκοσμίων διαστάσεων, και άγνωστης φυσικά έκβασης.

Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ είναι λοιπόν δίκοπο μαχαίρι. Είναι όμως και ένας τρόπος για να παγώσουν οι λαοί, να νιώσουν ανήμποροι μπροστά σε τέτοια φρικαλεότητα, ώσπου τελικά να αποδεχθούν οτιδήποτε λιγότερο από ένα «πυρηνικό ολοκαύτωμα». Γι' αυτό είναι κρίσιμη η εκτίμηση πως –ακόμη και στο χειρότερο σενάριο– η ζωή, η ανθρωπότητα, δεν θα εξαιρεθεί. Την ίδια στιγμή είναι αναγκαίο να συμβάλλουμε στη δημιουργία ενός κινήματος που θα παλέψει για την αποτροπή των χειρότερων. Πώς αυξάνονται οι πιθανότητες να αποτρέψουμε μια άνευ προηγουμένου οδύνη; Όχι εάν γονατίσουμε μπροστά στους εγκληματίες αλλά, αντίθετα, εάν δυναμώσουμε η αντίσταση σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Την ίδια στιγμή βέβαια χρειάζεται να οικοδομείται η συνείδηση ότι η αντίσταση πρέπει να ακουμπά σε ένα συνολικό εναλλακτικό σχέδιο για το πώς θα υπάρχουν και θα συνυπάρχουν τα έθνη, οι λαοί, οι κοινωνίες, οι χώρες, οι γειτονίες του κόσμου, ολόκληρος ο πλανήτης εν τέλει. Η συμβολή στην ανάπτυξη μιας συνειδητής αντίστασης και ενός σχεδίου για την απαλλαγή της ανθρωπότητας από τον κίνδυνο ενός άλματος στη δυστοπία είναι ό,τι ευγενέστερο και χρησιμότερο έχουμε τη δυνατότητα να πράξουμε. «Για τα παιδιά μας και για τα παιδιά των παιδιών μας».

Αυτά ακούγονται (είναι!) και δύσκολα και επισφαλής. Υπάρχει φυσικά και η «λύση» να παριστάνουμε, για όσο καιρό μας το επιτρέπουν οι εμπρηστές της ζωής, ότι δεν είναι δα και τόσο απελπιστική η κατάσταση – κι ας βοά η πραγματικότητα, με τα «πρωτοφανή» να αυξάνονται γεωμετρικά. Εάν όμως δεν θέλουμε να στρουθοκαμηλίζουμε, σίγουρα δεν μπορούμε να συνεχίσουμε όπως μέχρι τώρα. Κατανόηση της σκληρής πραγματικότητας, αντίσταση στη ζούγκλα και την απανθρωποποίηση που επιδιώκουν οι ελίτ, και πρόγραμμα εξόδου από την ιμπεριαλιστική δυστοπία: αυτά έχουμε ανάγκη.

Το ανέκδοτο των ευρωπαϊκών κυρώσεων στο Ισραήλ

► **Επιτέλους!** Η Ευρωπαϊκή Ένωση απειλεί το Ισραήλ με επιβολή κυρώσεων! Συνειδητοποίησε άραγε η Κομισιόν, έστω και την ύστατη ώρα, ότι δεν μπορεί πια να σιωπά μπροστά στη συνεχιζόμενη εθνοκάθαρση και γενοκτονία των Παλαιστινίων; Έχασε την υπομονή της μετά τη νέα πολύνεκρη ισραηλινή εισβολή στον Δίβανο και την προκλητική παραβίαση της εκεχειρίας; Θεώρησε ότι είναι πια εκτός ορίων το θράσος του κατοχικού κράτους όταν αυτό πραγματοποίησε ρεσάλτο σε άοπλα πλοία ενός ανθρωπιστικού στολίσκου και μάλιστα σε απόσταση χιλίων χιλιομέτρων από το Ισραήλ; Όχι, όχι και όχι. Τίποτα από τα παραπάνω δεν είναι ικανό να προκαλέσει μια ανθρώπινη αντίδραση στην ευρωκρατία και τους νάνους ηγετίσκους της Ε.Ε. Τι τους έφταιξε λοιπόν; Το γεγονός ότι το Ισραήλ προμηθεύτηκε «σιτηρά που είχαν κλαπεί από την Ουκρανία»; Σύμφωνα με καταγγελία του Ζελένσκι, λοιπόν, φορητά πλοία ναυλωμένα από τη Ρωσία ξεφορτώνουν τακτικά στη Χάιφα και το Ασντότ «ουκρανικό σιτάρι»

που έχει κλέψει η Μόσχα. «Προειδοποιούμε για τελευταία φορά το Ισραήλ να μην δεχθεί αυτά τα κλεμμένα σιτηρά και βλάψει τις σχέσεις μας», δήλωσε στις αρχές της εβδομάδας ο Ουκρανός ΥΠΕΞ Αντρέι Σιμπίχα, ο οποίος ζήτησε και τη βοήθεια της Κομισιόν – που αντέδρασε ακαριαία, απειλώντας με κυρώσεις το Ισραήλ. Θα ήταν για γέλια αν δεν ήταν για κλάματα... Τουλάχιστον έτσι μάθαμε κι εμείς, από σπόντα, πόσο μεγάλη πίεση ασκεί και το αυστηρό Κρεμλίνο στην κυβέρνηση του εγκληματία Νετανιάχου ώστε να πάψει να κουρελιάζει καθημερινά το διεθνές δίκαιο: μπουκώνει τους φονιάδες με στάρι μέχρι να σκάσουν!

► Μόνο την περασμένη Τετάρτη, σε ένα μόνο 24ωρο, οι ΗΠΑ ξεφόρτωσαν στο Ισραήλ από αέρος και δια θαλάσσης 6.500 τόνους πυραύλους αεροσκαφών, βόμβες πυροβολικού, τεθωρακισμένα οχήματα και λοιπό «αμυντικό» εξοπλισμό. Αυτό ανακοίνωσε το κατοχικό Υπουργείο «Αμυνας», συμπληρώνοντας με ενθουσια-

σμό ότι το τελευταίο διάστημα είναι καθημερινές οι παραλαβές τέτοιων ποσοτήτων από τις ΗΠΑ, και ότι μάλιστα «θα ενταθούν» τις επόμενες ημέρες και εβδομάδες. Λογικό ακούγεται: δύο εκχειρίρες τσαλαπατούν καθημερινά οι ισραηλινοί, μία στον Δίβανο και μία στη Γάζα, κάπως πρέπει να αναπληρώσουν όσα πυρομαχικά

καταναλώνουν (συν τα δεκάδες άρματα μάχης που μετατρέπεται σε μπάρμπεκιου η... ανύπαρκτη Χεζμπολά). Πόσο μάλλον όταν, όπως δήλωσε ο υπουργός «Αμυνας» Ισραήλ Κατς, το Ισραήλ υποστηρίζει μεν τις «ειρηνευτικές πρωτοβουλίες του προέδρου Τραμπ», αλλά «ίσως χρειαστεί σύντομα να αναλάβει εκ νέου δράση προκειμένου να εξα-

λείψει τις υπαρξιακές απειλές που εκπορεύονται από τους αγιατολάχ της Τεχεράνης». Υπομονή, Ισραήλ. Διότι αναμένεται να δώσει ο ίδιος ο Τραμπ το σύνθημα, μόλις αποτύχουν «εξαιτίας της ιρανικής αδιαλλαξίας» οι δήθεν διαπραγματεύσεις. Το μοναδικό πρόβλημα είναι, βέβαια, μην θεωρήσει η Κομισιόν ότι τόσες χιλιάδες τόνοι πολύτιμων όπλων θα έπρεπε κανονικά να καταλήγουν στην Ουκρανία, αντί να χαραμίζονται στη Μέση Ανατολή. Αν λοιπόν θεωρηθούν και τα πυρομαχικά κλεμμένα από την Ουκρανία, όπως τα σιτηρά, και οι ισραηλινοί θεωρηθούν κλεπταποδόχοι, οι Βρυξέλλες μπορεί να επιβάλουν και νέες βαρύτατες κυρώσεις στο Τελ Αβίβ...

Υστερόγραφο (χωρίς σχόλια και χωρίς κυρώσεις): Μόνο τον Απρίλιο αυτοκτόνησαν στο Ισραήλ 5 στρατιωτικοί, 4 αστυνομικοί και 3 έφεδροι, που όλοι τους είχαν υπηρετήσει πρόσφατα σε μονάδες του κατοχικού στρατού οι οποίες σταθμεύουν στη Γάζα, ή είχαν πάρει μέρος σε «ειδικές αποστολές» εκεί.

Ένα γαλλικό φάντασμα πλανιέται πάνω από το Μάλι...

Κάτι γράφουν τα σοβαρά, ας πούμε, ΜΜΕ για τα όσα συμβαίνουν τις τελευταίες μέρες στο Μάλι, αλλά «ξεχνούν» το πιο σημαντικό. Ας τα πάρουμε όμως από την αρχή, βάσει αυτών που γράφουν τα ευρωπαϊκά και εγχώρια ΜΜΕ: Οι τζιχαντιστές του τοπικού παρακλαδιού της αλ-Κάιντα, που αιματοκυλούν εδώ και χρόνια και τη Δυτική Αφρική, πραγματοποίησαν συντονισμένες επιθέσεις στην πρωτεύουσα Μπαμάκο και άλλες κομβικές πόλεις του Μάλι (Κιντάλ, Σεβάρε και Γκάο). Έχοντας τη συνεργασία και αυτονομιστών Τουαρέγκ (οι οποίοι ενισχύονται από την Αλγερία, κατ' απαίτηση της Γαλλίας – αλλά ήδη ξεφύγαμε από όσα γράφουν τα καλά μας ΜΜΕ!), οι τζιχαντιστές σκότωσαν μεταξύ άλλων τον υπουργό Άμυνας της χώρας και κατέλαβαν στρατηγικά σημεία. Πάντως για κάποιον περίεργο λόγο τα Δυτικά ΜΜΕ, που θα έπρεπε να έχουν πάθει αμόκ λόγω αλ-Κάιντα, δεν αγχώνονται (η αλήθεια είναι ότι ούτε στη Συρία αγχώθηκαν...). Τα γαλλικά ΜΜΕ μάλιστα σχεδόν πανηγυρίζουν διότι, όπως γράφουν, οι τζιχαντιστές έχουν τρέψει σε φυγή τους «Ρώσους μισθοφόρους που υποστηρίζουν την κυβέρνηση».

λουν άκρη, να αναφερθούμε συνοπτικά σε αυτό που «ξεχνιέται», αλλά εξηγεί τα πάντα: στις αρχές της δεκαετίας ξεκίνησε στη Δυτική Αφρική μια διαδοχή εξεγέρσεων και πραξικοπημάτων που κατέληξε στην έξωση της Γαλλίας από την περιοχή – πολλές χώρες της οποίας παρέμεναν ως τότε, σαν νεοαποικίες, υπό τον έλεγχο του Παρισιού. Ο γαλλικός στρατός, που παρίστανε ότι καταπολεμά τους τζιχαντιστές, εκδιώχθηκε από το Μάλι, τον Νίγηρα και την Μπουρκίνα Φάσο. Οι τρεις αυτές χώρες συνέπηξαν τη «Συμμαχία του Σαχέλ» (AES) και προσέγγισαν τη Ρωσία και την Κίνα, διακηρύσσοντας ότι χάρη στον

νέο προσανατολισμό τους θα απωθήσουν τους τζιχαντιστές, θα καταπολεμήσουν τη διαφθορά και θα ανασυγκροτήσουν την οικονομία σταματώντας την καταλήστευση του εθνικού πλούτου από τις γαλλικές και λοιπές δυτικές πολυεθνικές*. Φυσικά το Παρίσι δεν αποδέχθηκε μοιρολατρικά αυτήν την εξέλιξη: υποδαύλισε απόπειρες πραξικοπημάτων και ήρθε σε συνεννόηση με τους τζιχαντιστές και τους αυτονομιστές για να «απαλλάξει» τη Δυτική Αφρική από την AES και να αποκαταστήσει την εξαιρετικά κερδοφόρα επικυριαρχία του. Η τωρινή τζιχαντιστική εφόρμηση έχει λοιπόν ευδιάκριτη γαλλική σφραγί-

δα, αλλά και την υποστήριξη ή ανοχή των ΗΠΑ και της λοιπής Δύσης (οι ενδοδυτικές αντιθέσεις αμβλύθηκαν αφότου Ρώσοι και Κινέζοι διείσδυσαν για τα καλά και στις τρεις χώρες της AES). Έτσι εξηγείται και η μετά βίας συγκαλυμμένη χαϊρεκακία των έγκριτων ευρωπαϊκών ΜΜΕ για τις στρατιωτικές επιτυχίες της αλ-Κάιντα στο Μάλι, όπου φέρεται να έχει τρέψει σε φυγή μια σειρά μονάδες του ρωσικού «Αφρικανικού Σώματος» και του στρατού του Μάλι. Τους τζιχαντιστές βοηθούν και άλλοι, πλην των Γάλλων – μεταξύ αυτών οι Ουκρανοί, που παρέχουν στους εξεγερμένους drones, ρουκέτες, «στρατιωτικές συμβουλές» αλλά και εκατοντάδες μισθοφόρους! Για την ώρα, οι μάχες συνεχίζονται, απειλώντας να παρασύρουν στη σύρραξη και τις γειτονικές χώρες...

* Για μια καλύτερη γνώση των όσων προηγήθηκαν στο Μάλι, και της «προϊστορίας» των σύγχρονων εξελίξεων, βλ. «Ανατροπές στο Μάλι» (φύλλο 511). Επίσης, το σημείωμα «Απογαλακτισμός» (φύλλο 664) ενημερώνει για τις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν στη Δυτική Αφρική, περιλαμβανομένου του Νίγηρα, μετά την εκδίωξη των Γάλλων. Τέλος, στο «Καρφί στο μάτι της Δύσης» (φύλλο 733) αναλύεται ο κομβικός ρόλος της νέας κυβέρνησης της Μπουρκίνα Φάσο στη σύμψηξη της αντιδυτικής συμμαχίας.

03 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Οι απ' έκει

Για την Ελληνική
Μειονότητα στην Αλβανία

■ ΤΟΥ Γιώργου Κυριακού

Μετά το 1990, η Τουρκία διείσδυσε στα Βαλκάνια επενδύοντας πολυεπίπεδα στη σύνθεση δύο προσανατολισμών: αφενός στο Ισλάμ κι αφετέρου στις τουρκικές μειονότητες, καλλιεργώντας έτσι ένα είδος ψυχικής «ένωσης». Αποτελεί ισχυρό παράγοντα [1], ενώ λειτουργεί παράλληλα ή συνεργατικά με τις ΗΠΑ, δεν συγκρούεται με τη Ρωσία και την Κίνα, και έχει αναγνωριστεί ως εταίρος της Ε.Ε. Η τουρκική εκπαίδευση μέσω της γλώσσας, της κοινής ιστορικής αφήγησης, της εξοικείωσης με τη σημερινή Τουρκία, λειτουργεί πολλαπλά. Το παρόν άρθρο παρουσιάζει συνοπτικά την επένδυσή της στην εκπαίδευση, με την οποία εξοικειώνει τους γόνους της αλβανικής ελίτ στην πολιτική της. Στον αντίποδα, η έλλειψη στρατηγικής της Ελλάδας υποβαθμίζει την πολιτισμική παρακαταθήκη διαχρονικής παρουσίας του Ελληνισμού στην Αλβανία.

Η τουρκική εξάπλωση

Δύο τουρκικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, παρά τις μεταξύ τους αντιθέσεις, λειτουργούν με κοινό παρονομαστή τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και την επένδυση στην επιρροή. Το πρώτο περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δομές υπό την άμεση αιγίδα του τουρκικού κράτους, μέσω του Maarif Foundation [2], στο Ελμπασάν και στη Σκόδρα, καθώς και το New York University of Tirana (πρώην ελληνικής ιδιοκτησίας). Πρόκειται για σύγχρονες εκπαιδευτικές μονάδες, με πλήρεις υποδομές, σίτιση και κάλυψη όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Το δεύτερο αφορά σε εκπαιδευτήρια που συνδέονται με το δίκτυο του Φετουλάχ Γκιουλέν [3] και τα οποία ο Ερντογάν επιδιώκει να κλείσει. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα σχολικά συγκροτήματα Turgut Özal στο Δυρράχιο και στα Τίρανα, και το Πανεπιστήμιο Eroka University. Τα δύο ιδρύματα ανταγωνίζονται έντονα, αλλά συγκλίνουν σε έναν στρατηγικό στόχο: τη διαμόρφωση των αυριανών κομματικών ηγετών και κρατικών λειτουργών της Αλβανίας υπό την υψηλή επιστασία της Τουρκίας.

Τα τελευταία 25 χρόνια έχουν δημιουργήσει διαδοχικές γενιές αποφοίτων, επενδύοντας αφειδώς σε οικονομικούς πόρους, ανθρώπινο δυναμικό και οργανωμένες στρατηγικές. Πρόκειται για ένα συνεκτικό σχέδιο με σαφή κατεύθυνση και διάρκεια. Μαθητές με τάλεντο ή φιλοδοξία εντοπίζονται έγκαιρα και

Μια σύντομη σύγκριση

Τουρκικά και ελληνικά εκπαιδευτήρια στην Αλβανία

προετοιμάζονται συστηματικά. Τα ιδρύματα προσλαμβάνουν και πανεπιστημιακούς καθηγητές για την εκπαίδευση μαθητών, οι οποίοι συμμετέχουν σε μαθηματικές και επιστημονικές Ολυμπιάδες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το σύνολο των εξόδων συμμετοχής καλύπτεται από τα σχολεία, κι έτσι το 40-45% των βραβείων καταλήγει σε μαθητές τους. Το εκπαιδευτικό τους προσωπικό απολαμβάνει αποδοχές ανώτερες του δημόσιου τομέα, σταθερές συνθήκες εργασίας και προοπτική εξέλιξης. Συνεπώς οι εκπαιδευτικοί δείχνουν υψηλό βαθμό αφοσίωσης, και η ζήτηση για φοίτηση βρίσκει σταθερά σε υψηλό επίπεδο.

Η ελληνική αδράνεια και έλλειψη στρατηγικής

Η παρουσία της Ελλάδας στον χώρο της εκπαίδευσης στην Αλβανία παραμένει περιορισμένη, παρά το γεγονός ότι εκεί ζει η διεθνώς αναγνωρισμένη Ελληνική Μειονότητα με την ιστορική συμβολή της στα γράμματα, στις τέχνες και στην οικονομία. Λειτουργούν δύο εκπαιδευτήρια στη Χιμάρα και στην Κορυτσά, όπου το ελληνικό στοιχείο είναι μη αναγνωρισμένο, χωρίς σαφή και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Σύμφωνα με πηγές μας από τα συναρμόδια υπουργεία, η λειτουργία τους επηρεάζεται άμεσα από το εκάστοτε «όραμα» των συχνά εναλλασσόμενων πρέσβων, προξένων ή συντονιστών [4]. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να απουσιάζει η συνέχεια, η σταθερότητα και η στρατηγική κατεύθυνση, ενώ παρουσιάζονται κατά καιρούς και μειώσεις στον προϋπολογισμό τους [5]. Ενίοτε υποβαθμίζεται και ο βασικός στόχος, της μετάδοσης του ελληνικού πολιτισμού – ενός πολιτισμού φιλικού και οικουμενικές προεκτάσεις. Τα «οράματα» των εναλλασσόμενων αρμοδίων εφαρμόζονται σε ένα ίδρυμα που λειτουργεί 22 χρόνια, και όταν αυτοί αντικαθίστανται, αφήνουν πίσω τους έναν «λογαριασμό» που πληρώνουν οι παραμένοντες ντόπιοι... Ευλόγως δημιουργούνται ερωτήματα: Οι αρμοδιότητες του Γραφείου Συντονισμού είναι απεριόριστες; Μπορεί να μην λαμβάνει υπόψη του πως ο κατεξοχήν αρμόδιος είναι ο φορέας «Αδελφότητα»; Έχει το δικαίωμα να καθορίζει ώρες διδασκαλίας, αρμοδιότητες, απολύσεις, προσλήψεις κ.λπ. επιβάλλοντας επιλογές στην «Αδελφότητα» και στη διεύθυνση του σχολείου; Σε επίπεδο προσωπικού, τα προβλήματα είναι εμφανή:

► Οι μισθοί των ντόπιων εκπαιδευτικών δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Τα συναρμόδια ελλαδικά υπουργεία αμείβουν με τον κατώτατο μισθό, ενώ δεν υπάρχουν νομικά εμπόδια για μια αξιοπρεπή αμοιβή.

Ισχυρή τουρκική επένδυση με εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Αλβανία: 1. Σχολεία του Maarif Foundation στο Ελμπασάν και τη Σκόδρα, 2. New York University στα Τίρανα, 3. Σχολεία του δικτύου Γκιουλέν στο Δυρράχιο και στα Τίρανα, 4. Eroka University στα Τίρανα

Οι εκπαιδευτικοί με αλβανικό πτυχίο αμείβονται με 750-780 ευρώ, και αυτοί με ελληνικό πτυχίο κατά μέσο όρο με 760 ευρώ – όλοι δηλαδή με τουλάχιστον 80 ευρώ λιγότερα από τον μισθό του αλβανικού δημοσίου. Η πτώση του ευρώ στην ισοτιμία με το λεκ οδηγεί σε πραγματική μείωση αποδοχών, καθώς οι μισθοί μετατρέπονται σε λεκ. Το αποτέλεσμα είναι ότι νέοι ομογενείς εκπαιδευτικοί δεν επιλέγουν να ενταχθούν σε ένα τέτοιο επαγγελματικό περιβάλλον, που επιπλέον χαρακτηρίζεται από προσωρινότητα και αβεβαιότητα.

► Οι αποσπάσεις εκπαιδευτικών δεν προϋποθέτουν επίγνωση της ιδιαιτερότητας των περιοχών Κορυτσάς και Χιμάρας, και πραγματοποιούνται όπως και για οποιοδήποτε σχολείο του εξωτερικού. Ο μισθός τους, μαζί με το επιμίσθιο, φτάνει περίπου στα 2.200 ευρώ, με προοπτική τα 2.400 ευρώ. Είναι ορατή η μισθολογική διάκριση (σχεδόν τριπλάσια αμοιβή) με τους ντόπιους εκπαιδευτικούς που διαθέτουν το ίδιο πτυχίο, και επιπλέον εμπειρία και γνώση του περιβάλλοντος. Για ποιους λόγους άραγε, παίρνοντας ψίχουλα αυξήσεων, οι ντόπιοι θα «πρέπει» να είναι υπάκουοι και ευγνώμονες, όπως αφήνεται να εννοηθεί από τους αρμόδιους παράγοντες;

► Οι ντόπιοι εκπαιδευτικοί βιώνουν έντονη ανασφάλεια για το μέλλον τους, καθώς οι βασικές ανάγκες δεν καλύπτονται και η προοπτική παραμένει αβέβαιη. Ακόμη και εκπαιδευτικοί που έχουν προσφέρει σημαντικά βρέθηκαν «αδειασμένοι». Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση νηπιαγωγού που αποχώρησε και, παρά την προσφορά της, δεν έγινε δεκτή σε εκ νέου αίτησή της. Μπροστά στην ανάγκη των εκπαιδευτικών

για διατήρηση της θέσης εργασίας τους, αρκετές φορές ασκούνται πιέσεις, οι οποίες οδηγούν στην παραβίαση των όρων που προβλέπονται στο ιδιωτικό συμφωνητικό, με το ωράριο εργασίας του ντόπιου προσωπικού να μην γίνεται σεβαστό.

Οι ντόπιοι εκπαιδευτικοί αποτελούν τον σταθερό πυλώνα λειτουργίας των σχολείων, και έχουν διαμορφώσει τη θετική εικόνα των σχολείων στην τοπική κοινωνία. Αναλαμβάνουν πολλαπλούς ρόλους στη λειτουργία τους, και διατηρούν τη σύνδεση με την τοπική κοινότητα. Προσφέρουν με αφοσίωση, καθώς επιθυμούν να συνδέσουν το μέλλον τους με το σχολείο και να αποδώσουν θετικά αποτελέσματα οι κόποι και οι προσπάθειές τους για τη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού, ενισχύοντας τη φιλία με τον αλβανικό λαό.

Συμπέρασμα

Τα εκπαιδευτήρια «Ομηρος» δεν μπορεί να αποδώσουν στο μέγιστο όταν οι ντόπιοι άνθρωποί τους δεν υποστηρίζονται έμπρακτα ώστε να βλέπουν προοπτική. Αντίθετα, τα τουρκικά ιδρύματα επενδύουν ακριβώς σε αυτό – στο να δημιουργούν περιβάλλον όπου μαθητές και εκπαιδευτικοί αισθάνονται ότι έχουν μέλλον.

[1] «Ο Τούρκος Σουλτάνος και τα Βαλκάνια της καρδιάς του», σε 4 μέρη (φύλλα 604, 605, 606, 607).

[2] al.maarifschools.org

[3] tirana.turgutozal.edu.al

[4] «Ερωτήματα για το ελληνικό σχολείο "Ομηρος" Κορυτσάς» (φύλλο 696).

[5] «Ανησυχία για τα σχολεία "Ομηρος" στη Χιμάρα και στην Κορυτσά» (φύλλο 626).

Βόμβα στην κτηνοτροφία της Λέσβου

■ ΤΟΥ Δημήτρη Γκάζη

Η Λέσβος βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο μιας κρίσης που δεν είναι απλώς υγειονομική. Είναι οικονομική, κοινωνική και –αν συνεχιστεί με την ίδια λογική η αντιμετώπισή της– υπαρξιακή για την ίδια την ταυτότητα του νησιού. Ο αφθώδης πυρετός χτύπησε τον βασικό πυλώνα της τοπικής παραγωγής και η διαχείρισή του εξελίσσεται σε μια δοκιμασία που αποκαλύπτει αδυναμίες, καθυστερήσεις και κυρίως την απουσία μιας συνεκτικής στρατηγικής. Το νησί βρίσκεται ουσιαστικά σε καθεστώς περιορισμών, με τη διακίνηση προϊόντων να ελέγχεται αυστηρά, την τυροκομία να υπολειτουργεί και την παραγωγή γάλακτος να καταστρέφεται σε πολλές περιπτώσεις, ενώ οι ίδιοι οι άνθρωποι της παραγωγής παλεύουν να κρατηθούν όρθιοι.

Οι προειδοποιήσεις των ειδικών

Την ίδια στιγμή, ακόμη και οι ίδιοι οι κτηνίατροι του Δημοσίου, σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε ο πρόεδρος της ΠΟΓΕΔΥ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Γεωτεχνικών Δημοσίων Υπαλλήλων), Νικόλαος Κακαβάς, παραδέχονται ότι χάθηκε πολύτιμος χρόνος στην αρχή της κρίσης και ζητούν άμεσα μια σαφή επιδημιολογική εικόνα και ένα εναλλακτικό σχέδιο δράσης, επισημαίνοντας ότι αν τα μέτρα είχαν ληφθεί νωρίτερα, η κατάσταση θα μπορούσε να είναι διαφορετική. Η υποστελέχωση των υπηρεσιών, που λειτουργούν εδώ και χρόνια κάτω από τα όρια αντοχής τους, σε συνδυασμό με καθυστερημένες αποφάσεις,

οδήγησαν σε μια διαχείριση που μοιάζει να ακολουθεί τις εξελίξεις αντί να τις προλαβαίνει. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο τα μέτρα που επιλέχθηκαν, αλλά ότι δεν φαίνεται να υπάρχει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο που να συνδυάζει υγειονομική προστασία, οικονομική επιβίωση και διατήρηση της παραγωγής.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η επιλογή της μαζικής θανάτωσης ζώων παρουσιάζεται ως αναπόφευκτη λύση. Όμως η ίδια η επιστημονική κοινότητα αμφισβητεί ότι πρόκειται για τον μοναδικό ή τον πιο αποτελεσματικό δρόμο. Ήδη έχουν χαθεί χιλιάδες ζώα και σε μια περιοχή όπως η Λέσβος, με υψηλή πυκνότητα εκτροφών, η πρακτική αυτή δεν εγγυάται τον έλεγχο της νόσου, ενώ ταυτόχρονα απειλεί να οδηγήσει σε σοβαρή απώλεια γενετικής ποικιλότητας. Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι η αποκλειστική προσφυγή στις θανατώσεις συνοδεύεται από τεράστιο κοινωνικό και οικονομικό κόστος, χωρίς να αποτελεί πάντα τη βέλτιστη λύση. Για τους κτηνοτρόφους του νησιού, η απώλεια του ζωικού κεφαλαίου δεν είναι μια προσωρινή ζημία αλλά συχνά το οριστικό τέλος μιας δραστηριότητας που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά.

Σε κίνδυνο η φυλή του λεσβιακού προβάτου

Το διακύβευμα ξεπερνά την τρέχουσα κρίση. Η φυλή του λεσβιακού προβάτου δεν αποτελεί απλώς παραγωγικό μέσο αλλά έναν μοναδικό γενετικό πόρο, προ-

ϊόν αιώνων προσαρμογής στο συγκεκριμένο οικοσύστημα. Η απώλειά της δεν μπορεί να αναπληρωθεί, ούτε να αντικατασταθεί από εισαγόμενες λύσεις. Η ίδια η επιστημονική κοινότητα προειδοποιεί ότι η ανεξέλεγκτη μείωση του πληθυσμού της φυλής μπορεί να οδηγήσει σε μη αναστρέψιμη καταστροφή ενός πολύτιμου βιολογικού αποθέματος. Με άλλα λόγια, δεν κινδυνεύει μόνο ένα επάγγελμα αλλά ένα κομμάτι της αγροτικής και πολιτισμικής ταυτότητας του τόπου.

Τι γίνεται με τον εμβολιασμό;

Ακριβώς εδώ αναδεικνύεται η ανάγκη για ένα πραγματικό σχέδιο Β. Η επιστημονική πρόταση υπάρχει και είναι σαφής: Συνδυαστική στρατηγική με επιτήρηση και εμβολιασμό. Ιδιαίτερα ο εμβολιασμός τύπου DIVA δίνει τη δυνατότητα προστασίας των ζώων, διατηρώντας παράλληλα την ικανότητα ελέγχου της επιδημίας και διάκρισης μεταξύ μολυσμένων και εμβολιασμένων πληθυσμών. Σε συνθήκες όπως αυτές της Λέσβου, η προσέγγιση «εμβολιασμός για επιβίωση» καθίσταται αναγκαία στρατηγική που μπορεί να περιορίσει τις απώλειες και να αποτρέψει την κατάρρευση της τοπικής οικονομίας. Το γεγονός ότι αυτή η συζήτηση γίνεται πλέον ανοιχτά από επιστήμονες και κτηνιάτρους δείχνει ότι το δίλημμα δεν είναι αν υπάρχει εναλλακτική, αλλά γιατί αυτή δεν ενεργοποιείται εγκαίρως.

Το γιατί θα πρέπει να ζητηθεί τόσο στις

γενικότερες κατευθύνσεις της ΕΕ για την κτηνοτροφία όσο και στις Ελληνικές ιδιομορφίες. Από την μία πλευρά πληθαίνουν οι καταγγελίες κτηνοτρόφων που κατηγορούν την κυβέρνηση πως αδιαφορεί για προτεινόμενες λύσεις όπως ο εμβολιασμός, οδηγώντας σε μια μαζική καταστροφή ζωικού κεφαλαίου (θυμάστε και την ευλογία μερικούς μήνες πριν) για να μην απαιτηθεί ο έλεγχος του πλήθους των ζώων που υπάρχουν στην Ελλάδα. Στο βωμό της συγκάλυψης των «εικονικών προβάτων» του ΟΠΕΚΕΠΕ, οδηγούν στο απόσπασμα την ελληνική κτηνοτροφία. Από την άλλη η ίδια η Ε.Ε., με τις κατευθύνσεις της για την πρωτογενή παραγωγή, θέτει ασφυκτικά πλαίσια για την επιβίωση της κτηνοτροφίας. Η κατεύθυνση είναι σαφής. Σταδιακή (ή σε περιπτώσεις πιο άμεση και βίαιη) αντικατάσταση της φυτικής και ζωικής παραγωγής των χωρών της Ε.Ε. από εισαγωγές. Όχι τυχαία η επιλογή αυτή «κουμπώνει» τέλεια με συμφωνίες εμπορίου όπως της MERCOSUR, που προβλέπονται καταστροφικές για τους παραγωγούς αλλά ιδιαίτερα επικερδείς για τις βιομηχανίες του βορρά.

Η Λέσβος δεν χρειάζεται άλλες καθυστερήσεις ούτε γενικόλογες υποσχέσεις. Χρειάζεται άμεσες αποφάσεις, επιστημονικά τεκμηριωμένες και κοινωνικά δίκαιες. Γιατί αν συνεχιστεί η ίδια πορεία, το κόστος δεν θα μετρηθεί μόνο σε ζώα που χάθηκαν, αλλά σε έναν ολόκληρο παραγωγικό κόσμο που κινδυνεύει να χαθεί μαζί τους

Σε κρίσιμη καμπή ο αγώνας για τα προσφυγικά

Με ΜΑΤ και χημικά αντιμετωπίστηκαν κάτοικοι των Προσφυγικών της Λ. Αλεξάνδρας και αλληλέγγυοι που βρέθηκαν έξω από το Δημαρχείο Χαϊδαρίου, την ώρα που συνεδρίαζε εκεί το Περιφερειακό Συμβούλιο. Τα αιτήματά τους σχετίζονται με τον αγώνα που δίνουν εδώ και καιρό για την υπεράσπιση της γειτονιάς τους από τα σχέδια ανάπλασης που προχωρά η Περιφέρεια και εργολάβοι. Η Περιφέρεια Αττικής και η κυβέρνηση δεν φαίνονται διατεθειμένες να κάνουν βήμα πίσω. Μπορεί να δηλώνουν ότι «δεν τίθεται θέμα κατεδάφισης ή εγκατάλειψης», μπορεί να δηλώνουν έτοιμοι «να μεριμνήσουν για την στέγαση των σημερινών κατοίκων σε δομές», όμως δεν εγκαταλείπουν τα σχέδια εκκένωσης των κτιρίων και ανάπλασης τους με όρους real estate. Το σχέδιο για «νέες σύγχρονες κοινωνικές κατοικίες» γίνεται σχέδιο αρπαγής της γειτονιάς από τους κατοίκους της, και παράδοσής της στα κάθε λογής συμφέροντα.

Γνωρίζουν πολύ καλά οι διαμένοντες στα προσφυγικά, πως αν φύγουν (έστω προσωρινά), αν διαλυθεί η κοινότητα τους, κανείς δεν θα μείνει για να υπερασπιστεί τη γειτονιά. Και γι' αυτό επιμένουν.

Το δίκαιο των αιτημάτων δίνει δύναμη και αντοχή σε έναν αγώνα που συνεχίζεται, με επίκεντρο την απεργία πείνας του Αριστοτέλη Χατζή που πλέον φτάνει τις 85 ημέρες (με τη στήριξη και της δεύτερης απεργού πείνας Suzon Doppagne, που ξεκίνησε την απεργία πείνας την Πρωτομαγιά). Μαζί πυκνώνουν και οι δράσεις αλληλεγγύης και ενημέρωσης ευρύτερα της κοινωνίας. Και όμως η θεσμική αδράνεια, αδιαφορεί για την ζωή, αδιαφορεί για την κοινότητα, αδιαφορεί για την γειτονιά. Ο αγώνας δίνεται και απέναντι σε αυτή την συστημική αδιαφορία.

N.T.

03 **ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

Η ευγηρία ως μύθος

■ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΧΙΖΑ

Στην παρουσίαση του βιβλίου της Γωγώς Ατζολετάκη «Η τρίτη Άνοιξη» (Αθήνα, εκδόσεις Επίμετρο) ήταν κυρίως ασπρομάλληδες, και γενικώς άνθρωποι που περίμεναν να ακούσουν τα όσα θλιβερά έχει η τρίτη ηλικία. Μετά την ανάγνωση τμημάτων του βιβλίου, μπορώ να υποθέσω ότι ασπάστηκαν μια νέα εκδοχή. Σ' αυτό ήταν υπεύθυνη η φιλοσοφική προδιάθεση της συγγραφέως, οι πολλές σκέψεις της από την καθημερινή ζωή: π.χ. το γεγονός ότι απέκλειε τη γεροντική ξεκούραση γιατί αυτή σε μεγάλες δόσεις κουράζει! Το ότι συσχέτιζε τη ματιά της τηλεόρασης (πάντοτε ευθεία, κατά πρόσωπο!) με τη ματιά των «δικών της», που ήταν λοξή ή στραμμένη στο άπειρο. Το ότι απέκλειε τη συσχέτιση της αυτονομίας με την περιθωριακή ζωή, τη μεταμοντέρνα εκτίμηση ότι τα χειροποίητα βγάζουν χωριατιά και όχι αρχοντιά, το ότι είμαστε αυτό που θυμόμαστε. Κι ακόμη την πικρή διαπίστωση ότι οι ηλικίες της τρίτης διάστασης της ζωής έχουν μιαν αστερευτή πηγή συζήτησης - που είναι οι αρρώστιες!

Όμως η Ατζολετάκη δεν είχε ανάγκη μιας περίσσειας τέτοιων σκέψεων-επιχειρημάτων, δεν είχε ανάγκη να θυμίσει το φιλικό με το γερο-πατέρα παράδειγμα του Αινεία στην αποχώρηση από την Τροία, γιατί προσέβλεπε σε ένα σενάριο σφικτό, περιγραφικό της οικογενειακής ζωής που εξέπιπτε στο στάτους μιας οικογενειακής δικτατορίας, για να ανακάμψει και πάλι στην κατάσταση της ανεξαρτησίας:

Το θέμα της συγγραφέως περιορίζονταν στα μικροθέματα ενός συμβατικού, μικρομεσαίου κύκλου ανθρώπων. Δεν υπεισέρχονταν στη μεγάλη κλίμακα, στην υπόθεση των γηροκομείων ή οίκων ευγηρίας.

Τι λένε τα ρεπορτάζ

Από τα ρεπορτάζ των εφημερίδων διαβάζουμε: «Αφηγήσεις φρίκης» ακούγονται για το γηροκομείο-κολαστήριο του Κορδαλλού, από τροφίμους που ζούσαν σε άθλιες συνθήκες ή υφίσταντο ανεξέλεγκτη βία... Στο κτίριο παροχής γηριατρικών και άλλων υπηρεσιών υποτίθεται ότι ζούσαν 70 άνθρωποι,

αλλά πρόσφατα αποκαλύφθηκε ότι παρέμεναν μόλις 41 - και αυτοί μάλιστα αφυδατωμένοι, πάσχοντας από ψώρα, βρώμικοι και γενικά άρρωστοι.

Η Περιφέρεια Αττικής είχε ζητήσει να κλείσει το ίδρυμα ήδη το 2020, αλλά ο διαχειριστής του με ασφαλιστικά μέτρα (ή κόλπα...) απέφυγε το λουκέτο, ενώ με την πανδημία βρήκε την ευκαιρία να αποκλείσει κάθε πρόσβαση στο εσωτερικό του κτιρίου. Οι επισκέπτες που αρχικά έβλεπαν και συνομιλούσαν με τους τροφίμους, λόγω του κορωνοϊού αποκλείστηκαν από την είσοδο, και η live επικοινωνία με τους ανθρώπους του γηροκομείου απαγορεύθηκε: Αυτούς τους τελευταίους τους κατέβαζαν στην είσοδο, με κλειστή την πόρτα, για να μιλήσουν πίσω από το τζάμι - σαν κρατούμενοι σε φυλακές!

Η κοινή γνώμη «ό,τι θυμάται χαίρεται», που λέει το γνωμικό! Τα τελευταία χρόνια είχαν κάνει θραύση οι αφηγήσεις για γηροκομεία-κρατητήρια όπου στεγάζονται άνθρωποι, πολλοί από τους οποίους δεν έχουν καμιά φροντίδα από συγγενείς. Οι θάνατοι άμασ' αυτούς τους ανθρώπους ήταν κάθε άλλο παρά ασυνήθιστοι. Πριν να ξεσπάσει το σκάνδαλο του

Κορδαλλού είχαμε το απείρω σημαντικότερο σκάνδαλο του γηροκομείου στα Χανιά. Το σχετικό ρεπορτάζ αναφέρει: Τον Φεβρουάριο του 2022 έπαιρναν το δρόμο για τις φυλακές τέσσερις από τους επτά κατηγορούμενους, για μια υπόθεση που είχε συγκλονίσει το πανελλήνιο. Οι κατηγορίες που αντιμετώπιζαν οι δύο ιδιοκτήτριες του γηροκομείου ήταν συγκρότηση και ένταξη σε εγκληματική οργάνωση, ανθρωποκτονία, απάτη Νόμου «περί προϋποθέσεων ίδρυσης και λειτουργίας Μονάδων Φροντίδας Ηλικιωμένων», πλαστογραφία και περιπτώσεις χορηγήσεων και χρήσεων ψευδών ιατρικών πιστοποιητικών, έκθεση από την οποία προήλθε θάνατος, παράβαση καθήκοντος. Τα αδικήματα αφορούσαν τους θανάτους συνολικά 30 ηλικιωμένων και την απόπειρα ανθρωποκτονίας άλλων 8, ενώ οι συνολικοί θάνατοι που καταγράφηκαν μετά την έρευνα των Αρχών στο ίδρυμα ανέρχονται στον απίθανο αριθμό των 293 μέσα σε διάστημα μόλις έξι ετών (από το 2015 ως το 2021). Ως αιτία των θανάτων αναφέρονταν -αδιακρίτως σε κάθε περίπτωση- η ανακοπή...

Οι κατηγορούμενοι χορηγούσαν στην πλειονότητα των ηλικιωμένων

ισχυρά ηρεμιστικά «χωρίς δικαιολογημένη διάγνωση, προκειμένου να αδρανοποιηθούν οι πνευματικές τους λειτουργίες και να καμφθεί η κινητικότητα τους». Η τροφή τους ήταν ιδιαίτερα υποβαθμισμένη, περιείχε αποφάγια και αποτελείτο από ακατάλληλα υλικά -όπως τα εντόσθια ζώων- ενώ για το ντύσιμο και τα υλικά καθαριότητας μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο μία λέξη: η λέξη φρίκη!

Στη δικογραφία περιλαμβάνονται τα ονόματα ακόμα 29 ανθρώπων, μεταξύ των οποίων συμβολαιογράφοι αλλά και υπάλληλοι, υπό τον έλεγχο της οποίας υποτίθεται πως λειτουργεί μέχρι και σήμερα η Μονάδα. Η μαρτυρία τους αναμένεται να είναι πολύτιμη, εάν φυσικά υπάρξει...

Κακές συνθήκες διαβίωσης σε Μονάδα Φροντίδας Ηλικιωμένων σε δήμο της Αττικής

Ρεπορτάζ της Γιάννας Σουλάκη: Συνθήκες που δεν αρμόζουν σε ανθρώπινη διαβίωση αποκάλυψε στις 13/2/2025 ο Συνήγορος του Πολίτη σε Μονάδα Φροντίδας Ηλικιωμένων σε δήμο του Νομού Αττικής: Έλλειψη φροντίδας, αποκλεισμό από τον έξω κόσμο, υποσιτισμό, πλημμελή υγιεινή. Τα ευρήματα περιλαμβάνονται

στην Ειδική Έκθεση 2022-2023 του Συνηγόρου του Πολίτη, στο πλαίσιο του ρόλου του ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης. Οι αυτοψίες που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες κλειστές προνοιακές δομές, μεταξύ αυτών και γηροκομεία, αποκάλυψαν σοκαριστικές εικόνες εγκατάλειψης και αδιαφορίας. Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε αναφορά για κακές συνθήκες διαβίωσης ηλικιωμένου συγγενούς της μητέρας της σε Μονάδα Φροντίδας Ηλικιωμένων σε δήμο της Αττικής. Κατόπιν συνεννόησης με την αρμόδια περιφερειακή Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας, κλιμάκιο της Αρχής παρέστη σε αιφνίδια αυτοψία που διενήργησαν στελέχη της Διεύθυνσης αυτής στην εν λόγω Μονάδα. Κατά την επίσκεψη διαπιστώθηκαν ιδιαίτερα σοβαρά ζητήματα σχετικά με τη διαβίωση και την υγεία των ηλικιωμένων. Οι τρόφιμοι ήταν ατημέλητοι και απεριποίητοι, με φτωχή ατομική υγιεινή, με ρούχα παλιά και βρώμικα, καθιστοί και ακίνητοι, σε καταθλιπτική εικόνα και χωρίς να επικοινωνούν μεταξύ τους. Ιδιαίτερος κακή εντύπωση προξένησε η πολιτική της Μονάδας, να κρατά τα ρούχα και τα πράγματα των τροφίμων μόλις εισαχθούν, να τα τοποθετεί σε ντουλάπια, να τα ομαδοποιεί και μετά να τους δίνει να φορούν τυχαίο ιματισμό, ο ένας του άλλου. Ο χώρος ήταν αποπνικτικός, χωρίς φρέσκο αέρα, με μυρωδιά κλεισούρας και βρωμιάς, με κρεβάτια με πολύ λεπτά στρώματα και βρώμικα κλινოსκεπάσματα.

Οι τρόφιμοι της μονάδας είχαν εξαιρετικά περιορισμένη δυνατότητα κίνησης και προαυλισμού. Δεν επιτρέπονταν οι έξοδοί τους προς το οικογενειακό ή άλλο περιβάλλον τα Σαββατοκύριακα, ούτε να κάνουν βόλτα έξω στον ήλιο. Αιτία για την απαγόρευση εξόδων, σύμφωνα με τον υπεύθυνο, ήταν η πρόσφατη πανδημία, και αυτό ισχύει στη Μονάδα τα τρία τελευταία χρόνια.

Δεν υπήρχε ειδικό διατροφολόγιο και η ποσότητα τροφής ήταν ανεπαρκής (35 μερίδες για 56 άτομα), με σοβαρές ενδείξεις υποσιτισμού. Οι τρόφιμοι ήταν προφανώς κατα-

βεβλημένοι, αδύναμοι, με πολύ χαμηλό δείκτη μάζας σώματος. Ακίνητοι, με μικρή επαφή με το περιβάλλον, οι περισσότεροι έχοντας εικόνα ανθρώπων υπό αγωγή με ψυχοτρόπα φάρμακα, και χωρίς καθόλου οδοντιατρική φροντίδα. Επίσης, χωρίς να λαμβάνουν υπηρεσίες φυσιοθεραπείας.

Δεν υπήρχε ζυγαριά στη Μονάδα, και δεν τηρούντο στοιχεία του βάρους των τροφίμων κατά την είσοδό τους, ώστε να παρακολουθείται το βάρος τους και να εντοπισθεί πιθανή σοβαρή και επικίνδυνη για τη ζωή τους απότομη απώλεια. Δεν υπήρχαν ιατρικοί φάκελοι, ούτε αρχείο ιατρικών εξετάσεων. Υπήρχαν άτομα που χρειάζονταν εξειδικευμένη ιατρική φροντίδα – που δεν την ελάμβαναν.

Ως προς την τήρηση νόμιμων διαδικασιών εισαγωγής και εξόδου των τροφίμων από τη Μονάδα, τα στοιχεία και τα βιβλία της Μονάδας που υπεδείχθησαν δεν ήταν ενημερωμένα, είχαν ελλιπή στοιχεία με σοβαρότατες παραλείψεις, ενώ διαπιστώθηκαν και αναντιστοιχίες. Ο Συνήγορος του πολίτη ζητά:

– Άμεση απομάκρυνση των τροφίμων από τη συγκεκριμένη Μονάδα, υπό τον συντονισμό των κεντρικών υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, με τη συνεργασία της Περιφέρειας και τη συνδρομή των αστυνομικών και δικαστικών αρχών,

– Έλεγχο της κατάστασης της υγείας των διαβιούντων στον ξενώνα από ιατρούς κατάλληλων ειδικοτήτων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ανάγκη ειδικότερης και επείγουσας νοσηλείας, και να διερευνηθεί η ύπαρξη επικίνδυνου υποσιτισμού, με σωματομετρικές και εργαστηριακές αιματολογικές εξετάσεις, από κλιμάκιο ειδικών γιατρών και διατροφολόγων,

– Εκτέλεση των διοικητικών αποφάσεων διακοπής λειτουργίας και σφράγισης που έχουν ήδη εκδοθεί, και μέχρι την εκτέλεση αυτών να διασφαλιστεί η περιφρούρηση της απαγόρευσης εισαγωγής νέων ηλικιωμένων στην μονάδα,

– Έλεγχο της εταιρίας από τις αρμόδιες αρχές για τις σοβαρές ελλείψεις στις διαδικασίες, που φαίνεται ότι δεν

ακολουθούνται καν ή ακολουθούνται πλημμελώς, καθώς και στα έγγραφα και στα βιβλία που τηρούνται στη Μονάδα. (Πηγή: *Iatropedia.gr*)

Λυκόβρυση: Λουκέτο από την Περιφέρεια Αττικής

Στη διακοπή παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε Μονάδα Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) που λειτουργούσε στη Λυκόβρυση, καθώς και στην επιβολή χρηματικού προστίμου ύψους 61.440 ευρώ στην ιδιοκτήτρια της επιχείρησης, προχώρησε η Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας Π.Ε. Βορείου Τομέα Αθηνών της Περιφέρειας Αττικής (19/2/2025).

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, η δομή είχε κριθεί ακατάλληλη από το 2021, καθώς από τους σχετικούς ελέγχους προέκυπτε ότι λειτουργούσε χωρίς άδεια ίδρυσης και λειτουργίας. Ωστόσο με διάφορους νομικούς τακτικισμούς άνοιγε ξανά, παρά τις συνεχείς αποφάσεις διακοπής της, κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας. Όπως διαπιστώθηκε από τους σχετικούς ελέγχους, οι 25 ηλικιωμένοι που φιλοξενούνταν στη δομή διαβιούσαν υπό άθλιες συνθήκες, ενώ οι υπεύθυνοι της δομής είχαν κληθεί επανειλημμένως σε ακρόαση από τις αρχές.

Ο κ. Χαρδαλιάς έδωσε εντολή στις αρμόδιες υπηρεσίες της Περιφέρειας να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, προκειμένου να μπει οριστικό τέλος στις απαράδεκτες αυτές πρακτικές, στέλνοντας παράλληλα μήνυμα μηδενικής ανοχής σε φαινόμενα που εκμεταλλεύονται ευάλωτους συνανθρώπους μας.

Στις 13/2/2025, σε αιφνίδιο έλεγχο που πραγματοποιήσε κοινωνική σύμβουλος της Περιφέρειας Αττικής, διαπιστώθηκε εκ νέου η παράνομη λειτουργία της μονάδας και η φιλοξενία 25 ηλικιωμένων υπό άθλιες συνθήκες, παρά το γεγονός ότι η ιδιοκτήτρια που είχε κληθεί εν νέου σε ακρόαση, είχε καταθέσει την προηγούμενη ημέρα υπεύθυνη δήλωση ότι η δομή δεν λειτουργεί! Η παράνομη λειτουργία της μονάδας επιβεβαιώθηκε και από τις αστυνομικές αρχές στις 14/2.

Άμεσα εκδόθηκε απόφαση διακοπής λειτουργίας και επιβολής προστίμου. Όπως τόνισε ο περιφερειάρχης Αττικής, «Η προστασία των πιο ευάλωτων συμπολιτών μας αποτελεί αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα για την Περιφέρεια Αττικής. Η λειτουργία μονάδων φροντίδας ηλικιωμένων χωρίς τις απαραίτητες άδειες και υπό συνθήκες που δεν διασφαλίζουν την αξιοπρεπή διαβίωσή τους, είναι απαράδεκτη και δεν θα μπορούσε να γίνει ανεκτή».

Έπαιζαν μποξ χτυπώντας ηλικιωμένους Σοκάρουν τα νέα στοιχεία (12/5/2025) και οι καταγγελίες για το γηροκομείο του «τρόμου» στον Κορυδαλλό, το οποίο είχε μετατραπεί σε «κολαστήριο» για τους τρόφιμους. Πρώην εργαζόμενοι στο γηροκομείο ανοίγουν το στόμα τους, με τις εικόνες και τις μαρτυρίες να προκαλούν σοκ και αποτροπιασμό. Φωτογραφίες που εξασφάλισε η εκπομπή T-Live του Alpha, δείχνουν τους ηλικιωμένους σε άθλια κατάσταση με τραύματα στο κεφάλι, στο πρόσωπο, ακόμα και στα μάτια. Μάλιστα τα πιο πολλά από αυτά συνέβησαν την περίοδο της καραντίνας που δεν υπήρχε επισκεπτήριο από συγγενείς.

Όπως κατήγγειλε πρώην εργαζόμενη στο γηροκομείο που μίλησε στο T-Live, το πιο σοκαριστικό ήταν όταν ο ιδιοκτήτης και ο γιος του φορούσαν γάντια μποξ και έπαιζαν κάποιου είδους παιχνίδι χτυπώντας τους ηλικιωμένους και φώναζαν «νίκησα» και «κέρδισα».

«Αυτά έγιναν από τον ιδιοκτήτη, φορούσε γάντια του μποξ και παίζανε. Το είχε σαν παιχνίδι να φοράει γάντια του μποξ και να χτυπάει τους ηλικιωμένους. Άκουγα φωνές από τον όροφο που δούλευα και κατέβηκα και το είδα με τα μάτια μου. Ήταν ο ιδιοκτήτης με τον γιο του και έπαιζαν βαρώντας τους ηλικιωμένους», είπε αρχικά πρώην εργαζόμενη στο γηροκομείο. «Τους χτυπούσαν γιατί δεν τρώγανε, ή γιατί δεν πίνανε νερό ή είχε νεύρα ο ίδιος ο ιδιοκτήτης», είπε ακόμα.

Όσον αφορά γιατί δεν μίλησε κάποιος εργαζόμενος στη δομή, η νοσηλεύτρια ανέφερε πως ήταν η ίδια και μία ακόμα κοπέλα, ενώ οι άλλες ήταν αλλοδαπές χωρίς χαρτιά, και όπως κατήγγειλε μία με δύο εξ αυτών συμμετείχαν στην κακοποίηση και φορούσαν κι αυτές γάντια του μποξ.

Στο T-Live μίλησε και άλλη πρώην εργαζόμενη στο γηροκομείο στον Κορυδαλλό και επιβεβαίωσε τις καταγγελίες της πρώτης πρώην συναδέλφου της για ξυλοδαρμό ηλικιωμένων με χτυπήματα από γάντια του μποξ. Μάλιστα, όπως ανέφερε, οι ηλικιωμένοι όταν ήταν να τους ταΐσει ο ιδιοκτήτης, «παρακαλούσαν να μην τους κατεβάσουμε,

συνέχεια στη σελ. 24

Το διαδίκτυο εκτοπίζει τους γέρους!

Στο «Χωρίς οικογένεια» του Έκτορα Μαλό, στον Όλιβερ Τουίστ και στις άλλες ιστορίες του Ντίκενς, στον φημισμένο Γιάννη Αγιάννη του Βίκτωρα Ουγκώ, αναδύεται η μίζερια των γηροκομείων μιας παλιάς εποχής. Οι περιγραφές προσεγγίζουν σκηνές ακραίας εξαθλίωσης, με την πείνα να υπάρχει παντού, τα ρούχα να είναι χιλιοπαλωμένα, την καθαριότητα ανύπαρκτη, τον πρόχειρο ύπνο υπαρκτό στο οπουδήποτε. Όμως «εκείνη η εποχή» δεν είναι τελείως ξεπερασμένη. Ακόμη και σήμερα, οι συνθήκες για τους ανθρώπους που ζουν σε γηροκομεία της σειράς έχουν κάτι το δραματικό.

Στην «Μπαλάντα του Ναραγιάμα» ο Ιάπωνας Σοκί Ιμαμούρα σκηνοθετεί έναν τρόπο αποχώρησης από τη ζωή των 70αρηδών μιας μεσαιωνικής εποχής, με τη μετάβαση και παραμονή τους σε κάποιο βουνό, τρόπος που είναι βέβαια οικειοθελής, συμβατός με τις παραδόσεις της ιαπωνικής οικογένειας: Όμως ο τρόπος αυτός είναι απαράδεκτος στην εποχή μας, παρ' όλες τις εμφανίσεις οπαδών της μείωσης του πληθυσμού με την μέθοδο της γεροντοκτονίας. Παραδείγματος χάρι ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Yale, ονόματι Yosuke Narita, ο οποίος προτείνει από τις στήλες ενός πολύ σοβαρού εντύπου, των New York Times, ότι οι ηλικιωμένοι πρέπει μαζικά να εξωθηθούν σε αυτοκτονία, προκειμένου να βελτιωθεί η δημογραφική κατάσταση και τα οικονομικά της Ιαπωνίας, σε περίπτωση δε αντίδρασης θα πρέπει να εφαρμοστεί η «αναγκαστική ευθανασία»!

Στις συνθήκες που ζούμε σήμερα, με το σύστημα αξιών που υπάρχει, κατά την πλειοψηφική άποψη, οι γέροι πρέπει να ζουν όσο οι συνθήκες τους το επιτρέπουν. Όμως η τρίτη ηλικία προσθέτει βάρος στους προϋπολογισμούς, τόσο για την πληρωμή των συντάξεων όσο και για τα έξοδα υγείας, το δε «αντίβαρο» γίνεται όλο και πιο αμελητέο: οι γέροι δεν προσφέρουν ιδιαίτερα πράγματα στην κρατούσα, εμπειρική και χρησιμοθηρική γνώση, στην εμπειρία ζωής, από τη στιγμή μάλιστα που υπάρχει το διαδίκτυο με τις μηχανές αναζήτησης! Ποια είναι η λύση; Μήπως πρέπει να επιστρέψουμε στη δομή μιας παραγωγικής τρίτης ηλικίας, με παράλληλη τη διατήρηση των συνταξιοδοτικών παροχών; Ή να θεμελιώσουμε την ελαφρά απασχόληση της τρίτης ηλικίας, σε έργα που είναι συμβατά με την κατάσταση και τις επιθυμίες της; Μια άλλη καριέρα εργασίας μπορεί να είναι εφικτή για ηλικιωμένους ανθρώπους που πλήττουν αφόρητα, που προσπαθούν να βρουν μια ευχάριστη απασχόληση και περιφέρονται από ιατρού εις ιατρόν.

Η λύση στο αδιέξοδο του υπο-πληθυσμού που ενδημεί πλέον σε χώρες όπως η Κίνα και Ιαπωνία, αναφέρεται συχνά στην αύξηση του αριθμού των νέων ατόμων με τη βελτίωση της γεννητικότητας, αλλά κι εκεί καρδοκεί ένα εμπόδιο: Μήπως πρέπει να αναλογιστούμε τη κακομεταχείριση και τις θανατώσεις νέων, την τριμελή παρ' ημίν δολοφονία, τα μωρά που πετιούνται στα νερά για να πνιγούν; Μήπως πρέπει να αναλογιστούμε το ρήγμα ανάμεσα σε γενιές, που επιφέρει ο καταναλωτικός τρόπος ζωής; Και τελικά μήπως πρέπει να εξηγήσουμε τους απίστευτα χαμηλούς ρυθμούς γεννητικότητας των Ελλήνων και των άλλων λαών, ως οφειλόμενες στη διάθεση προσωπικής ανεξαρτησίας, στην αδυναμία σταθερής συσχέτισης με ένα ή περισσότερα νεαρά άτομα; Το βέβαιο είναι ότι χρειαζόμαστε μια σταθερή φροντίδα όλων των ηλικιών – και ιδιαίτερα αυτών που είναι κοντά στην έξοδο ή στην είσοδο στη ζωή. Αλλά αυτή την φροντίδα δεν μπορεί να εγγυηθεί κανείς άλλος από το Κράτος!

Η Σεμίνα Διγενή στην Ιαπωνία

«Παρότι γνώριζα πως η Ιαπωνία είναι η πιο γηρασμένη χώρα στον κόσμο, αυτό που μου έκανε εντύπωση από την πρώτη μέρα εκεί, ήταν οι πολλοί ηλικιωμένοι που συναντούσα παντού, να δουλεύουν σε εργοτάξια, ταμεία, εστιατόρια, σούπερ μάρκετ, ακόμη και στα ταξί. Υπάρχουν πάνω από 9 εκατομμύρια εργαζόμενοι με ηλικία άνω των 65. Παρατηρώντας στους δρόμους αεικίνητους ογδοντάρηδες παππούδες με φώσφοριζέ γιλέκα να κατευθύνουν την κίνηση, γιαγιάδες να τακτοποιούν ράφια σε σούπερ μάρκετ, σχεδόν αιωνόβιους να οδηγούν ταξί και να φυλάνε σχολεία, σκεφτόμουν πως σίγουρα δεν έχω ξανασυναντήσει χώρα που να στηρίζεται τόσο πολύ στους γέροντές της. Πατί συμβαίνει αυτό;»

(Πιζοπαπάκης, «Η Ιαπωνία πίσω από τη Βιτρίνα», 30-31/8/2025)

03 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Συνεχίζεται η οικονομική καμπάνια του Δρόμου

Συνεχίζεται η προσπάθεια για την οικονομική βιωσιμότητα και ανεξαρτησία του Δρόμου. Ευχαριστούμε όσους και όσες έχουν ήδη στηρίξει οικονομικά αυτή την προσπάθεια, ανταποκρινόμενοι στην επείγουσα έκκλησή μας. Η συμβολή σας είναι πολύτιμη και μας δίνει τη δυνατότητα να συνεχίζουμε.

Απευθύνουμε ταυτόχρονα νέα έκκληση σε όλους τους φίλους και αναγνώστες του Δρόμου να στηρίξουν, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, αυτή την κρίσιμη προσπάθεια. Το εγχείρημα βρίσκεται αντιμέτωπο με μια έκτακτη οικονομική υποχρέωση που προέκυψε από παλαιότερη οφειλή (που θεωρούνταν μη απαιτητή) προς το τυπογραφείο, η οποία, μετά από αλλαγές στην εταιρεία και πιέσεις για άμεση τακτοποίηση, κατέστη αναγκαίο να ρυθμιστεί.

Απορίες, ερωτήματα ή αν έχετε οποιαδήποτε ιδέα μην διστάσετε να επικοινωνήσετε:
E-mail: grammateia@edromos.gr
Ή στα τηλέφωνα: 6932470333 (Βάσω), 6945352611 (Δημήτρης)

Μετά από διαπραγματεύσεις, καταλήξαμε σε έναν διακανονισμό που επιτρέπει να κλείσει μια εκκρεμότητα ετών και να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη συνέχιση της έκδοσης. Ωστόσο, το ποσό παραμένει μεγάλο για τις δυνατότητες ενός ανεξάρτητου εγχειρήματος, που δεν στηρίζεται σε χρηματοδότες, κρατικές ενισχύσεις ή επιχειρηματικά συμφέροντα.

Ο επόμενος μήνας είναι ιδιαίτερα κρίσιμος, καθώς εντός του Μαΐου θα πρέπει να καταβληθεί σημαντικό μέρος του οφειλόμενου ποσού. Γι' αυτό

η προσπάθεια συνεχίζεται με αμείωτη ένταση. Με εργαλεία όπως η λαχειοφόρος, η έκτακτη οικονομική ενίσχυση, με τη στήριξη των ηλεκτρονικών συνδρομητών και με την ενεργοποίηση ενός ευρύτερου κύκλου φίλων, επιδιώκουμε να καλύψουμε αυτή την ανάγκη συλλογικά.

Η στήριξη –οικονομική αλλά και με τη διάδοση του καλέσματος– είναι καθοριστική. Για να μπορεί να υπάρξει και να συνεχίσει να υπάρχει ο Δρόμος ως μια ανεξάρτητη φωνή ενημέρωσης και προβληματισμού.

Αποτελέσματα της λαχειοφόρου του Δρόμου

Πραγματοποιήθηκε το βράδυ του Σαββάτου 25/4 η κλήρωση της λαχειοφόρου αγοράς, σε μια συνάντηση φίλων και συνεργατών του Δρόμου στο Κτίριο 11δ. Ο τυχερός λαχνός που κερδίζει το μεγάλο δώρο –ένα ταξίδι για δύο άτομα σε ευρωπαϊκό προορισμό– είναι ο αριθμός 5140. Παράλληλα, δεκάδες ακόμη συμμετέχοντες στάθηκαν τυχεροί, κερδίζοντας βιβλία, ευγενική προσφορά συγγραφέων και εκδοτικών οίκων που στηρίζουν έμπρακτα την προσπάθειά μας.

Βρείτε όλη την λίστα των τυχερών λαχνών στον παρακάτω σύνδεσμο:
www.donate.edromos.gr/laxeioforos-2026-apotelesmata-klirosis

Ευχαριστούμε θερμά όλους όσοι συμμετείχαν και στηρίξαν τη λαχειοφόρο του Δρόμου. Με τη συμβολή σας δεν ενισχύετε απλώς μια δράση, αλλά συμβάλλετε ουσιαστικά στη συνέχιση και βιωσιμότητα ενός ανεξάρτητου εγχειρήματος ενημέρωσης.

Πώς μπορώ να στηρίξω οικονομικά;

- ▶ Στηρίξε οικονομικά τον Δρόμο, με μια **έκτακτη οικονομική ενίσχυση** για την κάλυψη των έκτακτων αναγκών. Όσοι ή όσες έχετε τη δυνατότητα μπορείτε να συνεισφέρεται και με ένα σημαντικότερο ποσό.
- ▶ Γίνε **ηλεκτρονικός συνδρομητής** ή πρότεινε σε κάποιον φίλο σου να γίνει ηλεκτρονικός συνδρομητής του Δρόμου, και να λαμβάνει κάθε εβδομάδα, ηλεκτρονικά το φύλλο σε μορφή PDF.

Αναζήτησε περισσότερες πληροφορίες στο: donate.edromos.gr

Παραθέτουμε τέλος προς διευκόλυνση τους διαθέσιμους τραπεζικούς λογαριασμούς στους οποίους μπορείτε να καταθέσετε την οικονομική σας ενίσχυση γράφοντας στο πεδίο αιτιολογίας: **ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΡΟΜΟΣ**.

Τράπεζα Πειραιώς: 5029046675386
(IBAN: GR5101720290005029046675386, BIC: PIRBGRAA)
Δικαιούχος: ASTIKI MI KERDOSKOPIKI ETAIREIA ENOTITA

Εθνική Τράπεζα: 163/944259-67
(IBAN: GR5001101630000016394425967, BIC: ETHNGRAA)
Δικαιούχος: ZOI TOUNTA

Alpha Bank: 1400 0210 1109 756
(IBAN: GR0501401400140002101109756)
Δικαιούχος: ZOI TOUNTA

Η ευγηρία ως μύθος

συνέχεια από τη σελ. 23

έκλαιγαν. Έλεγαν “σε παρακαλώ μην με κατεβάσεις κάτω, θα με δείρει πάλι”. Το πώς τους ανέβαζε αφήστε το», είπε χαρακτηριστικά. Το T-live επικοινωνήσαμε με τον πρώην ιδιοκτήτη του γηροκομείου, ο οποίος έκανε λόγο για συκοφαντίες που προέρχονται από κακόβουλους ανταγωνιστές. Σοκαρισμένοι συγγενείς ηλικιωμένων που φιλοξενούνταν στο γη-

ροκομείο μίλησαν στην εκπομπή «Αλήθειες με τη Ζήνα» και την Κατερίνα Σουλιώτη. «Είχα εδώ τη μητέρα μου δύο χρόνια. Όταν μπήκε στο γηροκομείο περπατούσε και αυτοεξυπηρετείτο. Έμαθα ότι έγινε ένας καυγάς με τις κοπέλες και τότε την έσωρα, την έβγαλα κάτω, και έσπασε το χέρι και ο γοφός της. Το έκρυβαν χωρίς να μου λένε τίποτα» είπε η κόρη τροφίμου. «Όταν την επισκέφθηκα ήταν καθιστή και είδα ότι την είχαν δεμένη με

σχοινιά. Όταν διαμαρτυρήθηκα, μου είπαν ότι το κάνουν για να μην πέσουν κάτω οι τρόφιμοι και χτυπήσουν» συμπλήρωσε η ίδια. «Οι γιαγιάδες κραύγαζαν από τον πόνο, δεν ξέρω πόσες ώρες ήταν δεμένες».

Αγρίνιο: Έρευνα για 40 θανάτους από κορωνοϊό

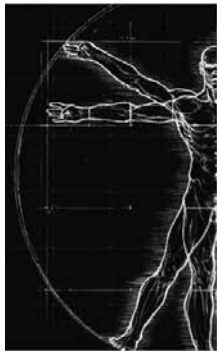
Έρευνα για 40 θανάτους από κορωνοϊό σε νοσοκομείο την περίοδο της πανδημίας, ζήτησε ο εισαγγελέας στο Αγρίνιο, ενώ ασκή-

θηκε ποινική δίωξη για έκθεση σε κίνδυνο σε βαθμό κακουργήματος. Η κατηγορία στρέφεται κατά μελών της τότε διοίκησης του νοσοκομείου, όπως επίσης και κατά ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, που υπηρετούσε στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας COVID του νοσοκομείου, όπως μετέδωσε η ΕΡΤ.

Στη συγκεκριμένη μονάδα υπήρξε κατά τη διάρκεια της πανδημίας 100% θνησιμότητα, καθώς οι 40 ασθενείς που νοσηλεύονταν εκεί

πέθαναν. Συγγενείς τους, προχώρησαν σε νομικές ενέργειες προκειμένου να αποκαλυφθεί το τι είχε συμβεί και αν υπήρχαν ποινικές ευθύνες.

Ο Εισαγγελέας Αγρινίου αποφάσισε να ασκήσει ποινική δίωξη σε βαθμό κακουργήματος και να αναθέσει την υπόθεση σε ανακριτή, προκειμένου να ξεκινήσει τακτική ανάκριση. Μετά την ανάκριση θα αποφασισθεί αν υπάρχουν ενδείξεις ώστε η υπόθεση να οδηγηθεί στα δικαστήρια.

της επιστήμης και της κοινωνίας

■ Επιμέλεια:
Γιάννης
Σχίζας

Ψυχική υγεία στην Ευρώπη

Οι εργαζόμενοι σε όλη την Ευρώπη βρίσκονται υπό συνεχή πίεση, εγκλωβισμένοι ανάμεσα σε γεωπολιτικές κρίσεις που αυξάνουν το κόστος διαβίωσης και την αυτοματοποίηση που απειλεί να καταστρέψει θέσεις εργασίας. Η επίσκεψη σε ειδικό φαίνεται να είναι μία από τις πιο συνηθισμένες συστάσεις για άτομα που βρίσκονται στα πρόθυρα του «επαγγελματικού εξουθενωτικού συνδρόμου». Μια έκθεση του Eurofound –του οργανισμού της ΕΕ που επικεντρώνεται στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας– παρουσίασε τα επίπεδα άγχους στον χώρο εργασίας και το κόστος της θεραπείας σε όλη την Ευρώπη. Τα ευρήματα, ωστόσο, είναι απογοητευτικά, σύμφωνα με το *euronews*.

Το μέσο κόστος μερικών ιδιωτικών συνεδριών, που συνήθως διαρκούν μεταξύ 45 και 60 λεπτών, μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να εξαντλήσει ολόκληρο τον μηνιαίο κατώτατο μισθό.

Ξεκινώντας με τα καλά νέα, η Γαλλία και η Ισπανία αναδεικνύονται ως δύο από τις πιο προσιτές χώρες. Στη Γαλλία, όχι μόνο το κόστος μιας ιδιωτικής συνεδρίας είναι σχετικά χαμηλό –συνήθως μεταξύ 50 και 80 ευρώ– αλλά το δημόσιο σύστημα υγείας καλύπτει έως και το 60% του κόστους, με ανώτατο όριο τα 50 ευρώ. Το υπόλοιπο καλύπτεται συνήθως από ιδιωτική ασφάλιση, για όσους διαθέτουν. Στην Ισπανία, οι τιμές μπορεί να είναι ακόμη χαμηλότερες, με μια ιδιωτική συνεδρία να κοστίζει έως και 70 ευρώ. Η ιδιωτική ασφάλιση –που καλύπτει περίπου έναν στους τέσσερις Ισπανούς– συνήθως επιστρέφει τα έξοδα για 15 έως 20 συνεδρίες. Η Γερμανία παρουσιάζει μια διαφορετική εικόνα. Σύμφωνα με το Eurofound, η ιδιωτική ασφάλιση δεν καλύπτει τις συνεδρίες ψυχοθεραπείας. Μια μεμονωμένη συνεδρία μπορεί να κοστίσει στους ασθενείς 100 έως 150 ευρώ, ενώ 10 συνεδρίες μπορούν να καταβροχθίσουν από τα δύο τρίτα έως και ολόκληρο τον μισθό ενός εργαζομένου με τον κατώτατο μισθό.

Η Ρουμανία φαίνεται να αποτελεί την ακραία περίπτωση. Το κόστος 10 ιδιωτικών συνεδριών μπορεί να ισούται ή ακόμη και να φτάσει το δύομισι φορές τον μηνιαίο κατώτατο μισθό. Η έκθεση σημειώνει ότι οι ιδιωτικές συνεδρίες δεν καλύπτονται από ιδιωτική ασφάλιση. Η Ελλάδα παρουσιάζει παρόμοια εικόνα. Δέκα συνεδρίες μπορούν να φτάσουν έως και το 170% του μηνιαίου κατώτατου μισθού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες καλύπτουν

τη θεραπεία.

Η Δανία κατατάσσεται μεταξύ των πιο ακριβών, με κόστος που φτάνει το 175%. Ωστόσο, περίπου το 40% του κόστους επιστρέφεται από το κράτος, ενώ ένα επιπλέον ποσοστό καλύπτεται συχνά από συμπληρωματική ασφάλιση, η οποία καλύπτει σχεδόν τρία εκατομμύρια άτομα.

Συνολικά, η Ιρλανδία μπορεί να είναι μία από τις ευρωπαϊκές χώρες όπου η θεραπεία είναι πιο προσιτή. Όχι μόνο το κόστος των συνεδριών είναι λογικό –μεταξύ 60 και 90 ευρώ– αλλά όταν το συγκρίνεις με τους τοπικούς μισθούς, 10 ιδιωτικές συνεδρίες ανέρχονται σε περίπου 32% έως 48% του μηνιαίου κατώτατου μισθού, με μέρος του λογαριασμού να καλύπτεται συχνά από την ασφάλιση υγείας.

Οι αρνητικές συνθήκες εργασίας, όπως η εργασιακή ανασφάλεια, η παρενόχληση, οι αντικρουόμενες απαιτήσεις και ο υπερβολικός φόρτος εργασίας, μπορούν όλες να επιβαρύνουν την ψυχική υγεία.

Ορισμένοι τομείς πλήττονται περισσότερο από άλλους, ειδικά εκείνοι που περιλαμβάνουν άμεση επαφή με πελάτες.

Σύμφωνα με το Eurofound, τα υψηλότερα ποσοστά ατόμων που αναφέρουν ότι αισθάνονται συχνά ή πάντα συναισθηματικά εξαντλημένοι παρατηρήθηκαν μεταξύ των εργαζομένων στον τομέα της υγείας και των κοινωνικών λειτουργών, με ποσοστό 24,5%. Ένα από τα στοιχεία που συμβάλλουν περισσότερο στο άγχος των εργαζομένων στον τομέα της υγείας είναι η απόκρυψη των συναισθημάτων τους «συνήθως ή πάντα», σύμφωνα με την έρευνα του οργανισμού. Οι υπηρεσίες διαμονής και εστίασης αποτελούν τη δεύτερη κατηγορία επαγγελματιών με τη μεγαλύτερη ψυχική εξάντληση, με σχεδόν το 23% των ερωτηθέντων να επηρεάζεται. Εδώ, το γρήγορο περιβάλλον εργασίας αποτελεί την κύρια πηγή άγχους, με τους εργαζομένους να αγωνίζονται να ανταποκριθούν στους γρήγορους ρυθμούς και τις αυστηρές προθεσμίες.

Οι εκπαιδευτικοί βρίσκονται στην τρίτη θέση, με περίπου το 20% να αισθάνεται ψυχικά εξαντλημένο. Παρόμοια με τους εργαζομένους στον τομέα της υγείας, πολλοί αισθάνονται υποχρεωμένοι να κρύβουν τα συναισθήματά τους.

Ταυτόχρονα, τα χαμηλότερα ποσοστά ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο εξάντλησης παρατηρήθηκαν μεταξύ των επαγγελματιών του τομέα της πληροφορικής (13,1%) και της δημόσιας διοίκησης (14,1%).

Με καθυστέρηση το ΠΔ για την Προστατευόμενη Περιοχή της Γυάρου

Ως προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή αναγνωρίζεται μόνιμα το περιβάλλον της Γυάρου με το πολυαναμενόμενο Προεδρικό Διάταγμα που υπεγράφη στις 16 Απριλίου, μια κίνηση που χαιρετίζει το WWF Ελλάς έπειτα από 8 χρόνια καθυστέρησης με μέτρα προσωρινού χαρακτήρα.

Το νησί, περισσότερο γνωστό ως τόπος εξορίας στη διάρκεια της Χούντας, είναι ενταγμένη από το 2011 στο ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000, και το 2019 έγινε η πρώτη προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή στις Κυκλάδες.

Μέχρι σήμερα, όμως, το καθεστώς προστασίας ανανεωνόταν προσωρινά με υπουργικές αποφάσεις, η τελευταία από τις οποίες έληξε τον περασμένο Ιούλιο.

Με το Προεδρικό Διάταγμα: Οριοθετείται η Προστατευόμενη Περιοχή Γυάρου. Οριστικοποιείται

η απαγόρευση κάθε αλιευτικής δραστηριότητας σε ακτίνα 3 ναυτικών μιλίων γύρω από το νησί με στόχο την ανάκαμψη των ιχθυοαποθεμάτων. Προσδιορίζονται οι επιμέρους Ζώνες Προστασίας και οι επιτρεπόμενες χρήσεις και δραστηριότητες σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και την οικολογική ευαισθησία κάθε περιοχής. Οι παραλίες και οι σπηλιές του νησιού φιλοξενούν το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*), ενώ στις απόκρημνες ακτές της βρίσκεται η δεύτερη μεγαλύτερη αποικία του πτηνού μύχου (*Puffinus yelkouan*) στον κόσμο.

Κάτω δε από την επιφάνεια της θάλασσας έχουν καταγραφεί οικότοποι προτεραιότητας, όπως λιβάδια ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica*) και κοραλλιογενείς ύφαλοι σε ιδιαίτερα καλή κατάσταση.

Ρεκόρ για τις δασικές πυρκαγιές στην Ευρώπη – Στο «κόκκινο» και η Ελλάδα

Το 2025 αναδείχθηκε ως μια από τις πιο καταστροφικές χρονιές στην ιστορία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη έκταση καμένης γης που έχει καταμετρηθεί ποτέ από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών για τις Πυρκαγιές (EFFIS). Σύμφωνα με την προκαταρκτική έκθεση του Κοινού Κέντρου Ερευνών (JRC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνολικά **2.242.195 εκτάρια κάηκαν** σε 46 χώρες, με τις χώρες της Ε.Ε. να χάνουν πάνω από 1 εκατομμύριο εκτάρια.

Η Μεσόγειος βρέθηκε για ακόμη μια φορά στη δίνη της κλιματικής κρίσης, καθώς οι διαδοχικοί καύσωνες του καλοκαιριού πυροδότησαν τεράστιες πυρκαγιές. Ιδιαίτερα οι πρώτες τρεις εβδομάδες του Αυγούστου ήταν εφιαλτικές για την Ιβηρική Χερσόνησο, όπου 22 ταυτόχρονες μεγάλες πυρκαγιές ευθύνονται για το 43% της συνολικής καμένης έκτασης της Ε.Ε. για το έτος. Για την Ελλάδα, η αντιπυρική περίοδος του 2025 ήταν ιδιαίτερα επιβαρυνμένη, με τα στοιχεία να δείχνουν αυξητική τάση σε σύγκριση με τους μέσους όρους των προηγούμενων ετών.

Καμένες Εκτάσεις: Συνολικά χαρτογραφήθηκαν 48.998 εκτάρια καμένης γης, αποτέλεσμα 235 πυρκαγιών που καταγράφηκαν από το σύστημα.

Το Μεγάλο Πλήγμα στη Χίο: Η σοβαρότερη πυρκαγιά της χρονιάς σημειώθηκε στο νησί της Χίου, όπου η πύρινη λαίλαπα κατέκαψε σχεδόν 8.000 εκτάρια. Συνολικά, καταγράφηκαν 18 πυρκαγιές, που η καθεμία ξεπέρασε

τα 500 εκτάρια σε έκταση.

Προστατευόμενες Περιοχές: Σημαντική ήταν η ζημία στο δίκτυο Natura 2000, καθώς το 25% των συνολικών καμένων εκτάσεων στην Ελλάδα (12.099 εκτάρια) αφορούσε προστατευόμενα οικοσυστήματα.

Είδος Γης: Οι πυρκαγιές έπληξαν κυρίως αγροτικές εκτάσεις (29,27%), φυσικές εκτάσεις με χαμηλή βλάστηση (25,94%) και εκτάσεις με σκληρόφυλλη βλάστηση (24,31%).

Χρονική Διάρκεια: Η κύρια δραστηριότητα εκδηλώθηκε από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο, αν και μικρότερης έντασης πυρκαγιές συνέχισαν να εμφανίζονται μέχρι τον Οκτώβριο.

Η έκθεση κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τις προστατευόμενες περιοχές σε ολόκληρη την Ε.Ε. Το 2025 κάηκαν συνολικά 424.023 εκτάρια εντός περιοχών Natura 2000, μέγεθος που αποτελεί ιστορικό υψηλό. Η Ισπανία, η Ρουμανία και η Πορτογαλία υπέστησαν τις μεγαλύτερες απώλειες σε αυτές τις οικολογικά ευαίσθητες ζώνες. Το 2025 επιβεβαίωσε τις ανησυχιακές τάσεις των τελευταίων ετών: νωρίτερη έναρξη της περιόδου πυρκαγιών (ήδη από τον Μάρτιο σημειώθηκαν μεγάλες καταστροφές), πιο συχνό και έντονο καύσωνες, και εμφάνιση μεγάλων πυρκαγιών σε βορειότερα γεωγραφικά πλάτη, όπως στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Η Ουκρανία παρέμεινε η πλέον πληγείσα χώρα συνολικά, με πάνω από 650.000 εκτάρια να έχουν καεί, κυρίως κοντά στις γραμμές των εχθροπραξιών στο ανατολικό τμήμα της χώρας.

04 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

■ της **Ιφιγένειας Καλαντζή***

Όταν τα πράγματα δεν πάνε όπως τα είχες σχεδιάσει

Για την ανεξάρτητη αμερικάνικη ταινία «Ομάχα», του Κόουλ Γουέμπλι

☛ Λαμπρό σκηνοθετικό ντεμπούτο του ανερχόμενου Κόουλ Γουέμπλι η δραματική ταινία «Ομάχα», ανεξάρτητη παραγωγή, που χτυπά το αμερικάνικο όνειρο στον πυρήνα του, με τη διάλυση της οικογένειας σε μια ακραία νεοφιλελεύθερη Αμερική, στα χνάρια της καταγραφής της παιδικής ευαισθησίας στο μελαγχολικό «Η Αλίκα στις πόλεις» (1974/Βιμ Βέντερς).

Ένας χήρος πατέρας (Τζον Μάγκαρο) ξυπνάει χαράματα τα δυο ανήλικα παιδιά του, τον 6χρονο Τσάρλι (Γουάιατ Σόλις) και την 9χρονη Έλλα (Μολ Μπελ Ράιτ), για να ξεκινήσουν βιαστικά ένα ταξίδι με το παλιό τους αμάξι, μαζί με τον αγαπημένο τους σκύλο Ρεξ. Παρότι φειδωλός ο πατέρας στις απαντήσεις, αποκαλύπτει πως κατευθύνονται προς Νεμπράσκα, στην καρδιά των ΗΠΑ. Ανάμεσα στις συχνές στάσεις τους σε βενζινάδικα, η Έλλα πληροφορείται από μια γυναίκα, ότι αξίζει να επισκεφτούν τον ζωολογικό κήπο στην Ομάχα. Διασχίζοντας την αμερικάνικη επικράτεια προς ανατολάς, τα ανίδια παιδιά απολαμβάνουν ένα ταξίδι γεμάτο χαρές αλλά και αναπάντεχες λύπες, καθώς μαζί με την απόγνωση του πατέρα συνειδητοποιούν ότι θα αποχωριστούν οτιδήποτε ως τότε αγαπούσαν.

☛ Στο τέλος της ταινίας, αναφέρεται γραπτώς το κοινωνικό πλαίσιο αυτού του δράματος, αποσαφηνίζοντας τις προθέσεις του σκηνοθέτη, που μέσα από ένα σενάριο του 2008 -απαρχή της οικονομικής κρίσης- επιχείρησε να καταγράψει το συναισθηματικό αντίκτυπο της οικονομικής καταστροφής στις ψυχές των παιδιών. Έτσι, γίνεται αναφορά στον Νόμο «Ασφαλές Καταφύγιο», του 2008, στην πολιτεία της Νεμπράσκα, με τη νομοθέτηση εγκατάλειψης ανήλικου στην προστασία της Πολιτείας. Το αποτέλεσμα ήταν ευάλωτοι γονείς από όλη τη χώρα να σπεύσουν να εγκαταλείψουν τα παιδιά τους στη Νεμπράσκα. Περιγράφοντας αυτό το πρωτόγνωρο κοινωνικό φαινόμενο πλέκεται ένα στιβαρό δράμα για το πώς θα μπορούσε να γίνει ένα τέτοιο ταξίδι, επιχειρώντας να

εμβαθύνει τόσο στην απόγνωση ενός πατέρα σε οικονομικό αδιέξοδο, που συνειδητοποιεί πως «δεν πάνε πάντα τα πράγματα όπως τα έχεις σχεδιάσει», όσο και στο σοκ των δυο ανήλικων παιδιών, που αναγκάζονται να αποχωριστούν σταδιακά σπιτικό και οικογένεια.

☛ Δίνοντας έμφαση στους χαρακτήρες, που ζωντανεύουν μέσα από τις εξαιρετικές ερμηνείες και των τριών πρωταγωνιστών, αναδεικνύεται η τραγική φιγούρα του πατέρα, που εμφανίζεται δίχως όνομα, καθώς προσδιορίζεται από την ανυπέροβλη πατρική ιδιότητα, με το όνομά του να ακούγεται στο τέλος. Αινιγματικός σε ό,τι αποκαλύπτει, επιχειρώντας να μην αναστατώσει τα παιδιά, ξυπνά την Έλλα με την οδηγία «πες πως έχει πιάσει φωτιά στο σπίτι και πρέπει να φύγουμε τρέχοντας. Τι θα έπαιρνες μαζί;», ενδεικτική της αίσθησης κατεπείγουσας φυγής. Η απελπισία αποκαλύπτεται μέσα από το θλιμμένο υγρό βλέμμα του, ενώ απομακρυσμένος από τα παιδιά, παραμιλάει με την εκλιπούσα γυναίκα του, στιγμές που τονίζεται ότι η Έλλα τον βλέπει. Η επικόλληση ειδοποίησης στο σπίτι τους παραπέμπει σε κατάσχεση, το παλιό αμάξι του χρειάζεται σπρώξιμο για να πάρει μπρος, φτάνοντας στο ταμείο πληρώνει με κουπόνια, υπονοώντας πως επιβιώνει με επιδόματα, σε αντίθεση με τον καλλωπισμένο και τετριμμένο χαρακτήρα του χήρου πατέρα στην ταινία «Ένα πράγμα με φτερά» (2025/Ντύλαν Σάουθερν). Στο τέλος, η τραγική φράση του «νομίζω χρειάζομαι βοήθεια» σφραγίζει τη συντριβή του κάτω από την οικονομική κρίση

ενός αδηφάγου καπιταλισμού. Μέσα από μελετημένες λεπτομέρειες και κοντινά πλάνα χτίζεται το ευαίσθητο παιδικό σύμπαν. Συχνά η κάμερα εστιάζει στα ξυπόλυτα ποδαράκια, στις αγκαλιές με τον αγαπημένο σκύλο ή στα παιχνίδια στο αμάξι. Αστεία παρατσούκλια και τρυφερά πειράγματα, σκανταλιές και καμώματα, με τα μικρά διαρκώς να αγοράζουν ζαχαρωτά και παγωτά στις στάσεις, σε ένα ταξίδι που θυμίζει αρχή καλοκαιρινών διακοπών. Ο Τσάρλι κάνει αστείες γκριμάτσες και λέει σαχλαμάρες, ενώ η Έλλα προσπαθεί να αντικαταστήσει τη χαμένη μητέρα, αφουγκραζόμενη πρώτη τη στεναχώρια του πατέρα. Σε ρόλο παρατηρητή, μέσα από το δικό της βλέμμα βλέπουμε να καταβαραθρώνεται η αξιοπιστία του, όταν δυσκολεύεται να πληρώσει στο ταμείο, ενώ το βράδυ, τον ακούει να κλαίει απελπισμένος.

☛ Η ταινία χτίζεται μέσα από αντιθετικές καταστάσεις, που εντείνουν τα συναισθήματα, σε διαρκή κλιμάκωση. Μετά από σκηνές χαράς, ακολουθεί μεγάλη λύπη, με την αντίθεση να οξύνει τη συναισθηματική φόρτιση. Μετά το χαρούμενο κλίμα με το αγαπημένο τραγούδι της μητέρας, ακολουθεί σκηνή διαφωνίας κόρης-πατέρα για τη διατροφή του σκύλου, συνεχίζουν στιγμές ξενοιασίας με το πέταγμα χαρταετού στις αλυκές, όπου τα δυο παιδιά τρέχουν μαζί με τον Ρεξ λίγο πριν την εγκατάλειψή του σε καταφύγιο ζώων, σπαρακτική σκηνή, προάγγελο όσων πρόκειται να επακολουθήσουν, πριν από την επίσκεψη στο ζωολογικό κήπο στην Ομάχα, τελευταία φορά που τα παιδιά ένιωσαν ευτυχισμένα. Η συγκινησιακή φόρτιση κλιμα-

κώνεται μέσα από την αθωότητα των παιδιών, ανυποψίαστων μέχρι τελευταία στιγμή, σε μια ταινία που δεν επιχειρεί να κρίνει, αλλά να αναδειξει πως η οικονομική καταστροφή δεν μεταφράζεται μονάχα με ποσοστά ανεργίας, αλλά με τραγικές ιστορίες κατεστραμμένων ανθρώπων. Η σκηνή που η Έλλα ψάχνει εναγωνίως στο βενζινάδικο τον Τσάρλι, ενώ κάθεται στο αμάξι, αποτελεί τέχνασμα «λανθασμένου συναγερμού», καθώς η ταινία έχει άλλου τύπου τραγική κατάληξη. Άλλη ενδεικτική σκηνή της αντιθετικής δομής χαράς-λύπης, αποτελεί η σκηνή που ο πατέρας οδηγώντας μπαίνει νύχτα στην πολιτεία της Νεμπράσκα, ενώ μέσα από μακρινό πλάνο διαφαίνονται στον ουρανό γιορτινά πυροτεχνήματα, σε αντίθεση με την τραγική κατάληξη.

☛ Με κινηματογράφηση που εστιάζει στην εναλλαγή μακρινών και κοντινών πλάνων, τα μακρινά με το αμάξι ενταγμένο στο τοπίο των μεγάλων αυτοκινητοδρόμων εναλλάσσονται με κοντινά μέσα στο αυτοκίνητο. Αντίστοιχα, μακρινά με κοντινά πλάνα εναλλάσσονται όταν τα παιδιά τρέχουν στις αλυκές στο Σολτ Φλατς -απομεινάρια της λίμνης Μπονβίλ, από την εποχή του Πλειστόκαινου- πετώντας χαρταετό, με τον σκύλο ξοπίσω τους. Τα διαδοχικά στατικά πλάνα στο ακατάστατο σπίτι φανερώνουν εξ αρχής το ταξικό υπόβαθρο της οικογένειας, ενώ μετά την αναχώρηση, η εμφάνιση των δωματιών πλάνο-πλάνο αποτελεί ύστατο αποχαιρετισμό στην οικογενειακή εστία. Το φως του ήλιου στο κάδρο, χαρακτηριστικό της αφτιασίδωτης γραφής του ανεξάρτητου κινηματογράφου, αποθεώνεται στις κοφτές ηλιόλουστες σκηνές του ζωολογικού κήπου. Διαρκώς από το γέλιο στο δάκρυ, μετά την εγκατάλειψη του σκύλου, τα παιδιά επιχειρούν να διώξουν πρόσκαιρα τη θλίψη, τσαλαβουτώντας σε κάποια πισίνα ξενοδοχείου, με την κάμερα μέσα από κοφτά και κοντινά να εστιάζει στις βουτιές. Πατέρας και παιδιά, λίγο πριν φτάσουν στο Δημόσιο Νοσοκομείο απεικονίζονται στο

κάτω μέρος του κάδρου, καθώς ανεβαίνουν απότομη ανηφόρα, παραπέμποντας μεταφορικά σε Γολγοθά, ενώ μετά την εγκατάλειψη και την άτακτη φυγή, ο πατέρας βαδίζει κλαίγοντας, ενώ αγριεμένα σκυλιά γαβγίζουν δυνατά, αυξάνοντας την ένταση της βουβής λύπης. Το πρώτο κοντινό του πλάνο, στο νοσοκομείο, απεικονίζεται έκκεντρο, με σχεδόν το μισό πρόσωπο στο κάτω μέρος του κάδρου, τονίζοντας την απόγνωση.

☛ Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η χρήση της μουσικής, με τα παιδιά να ξεφαντώνουν με το γνωστό ροκ «Mony Mony» (1968/Tommy James & The Shondelles) -αγαπημένο τραγούδι της μητέρας- χαρούμενη στιγμή που κάνει πιο σκληρό το δραματικό τέλος. Γεμάτη ακόμα από την τραυματική μητρική απουσία, η Έλλα ακούει την μητέρα να τραγουδάει το αμερικανικό φολκ «In the Pines». Το πανκ-ροκ «Tick Tick Boom» (2007/The Hives) δίνει ρυθμό στο κυνηγητό στο σούπερ-μάρκετ, ενώ η καθαριστική μπαλάντα «Warped Window» (2019), της Ιρλανδής Άννα Μίκε, συνοδεύει στο δειλινό, τα παιδιά καθισμένα σε καπό αυτοκινήτου. Η πρωτότυπη μουσική του Κρίστοφερ Μπέρ πρωτοακούγεται στο ξεκίνημα του ταξιδιού και ακολουθεί τους πρωταγωνιστές, αναδεικνύοντας ανείπωτα συναισθήματα και αόρατα δάκρυα. Νοσταλγικά καθαριστικά ακόρντα διαχέουν ευαισθησία όταν τα παιδιά προσπαθούν να διασκεδάσουν στην πισίνα, πιάνο ακούγεται όταν ξανασπρώχνουν το παλιό αμάξι καθώς ξημερώνει, μπλουζ καθαριστικός απόηχος όταν βραδιάζει στο δρόμο, ενώ η τελευταία φράση του πατέρα υπογραμμίζεται με πρωτότυπη μουσική, παράλληλα με ήχο από παιδικά γελάκια και ήλιο στο πλάνο, καθώς απεικονίζεται η εικόνα και των τριών τους σε ευτυχημένη στιγμή στο ταξίδι, ως τελευταία ανάμνηση.

* Η Ιφιγένεια Καλαντζή είναι θεωρητικός-κριτικός κινηματογράφου, ifigenia.kalantzi@gmail.com

Έλενα Μπολονάση,

εγκληματολόγος-συγγραφέας

Μια φορά κι ένας φόνος

■ Συνέντευξη στον Κώστα Στοφόρο

Όταν οι επιστημονικές γνώσεις μιας εγκληματολόγου συνδυάζονται με το συγγραφικό ταλέντο, τότε προκύπτει ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον μυθιστόρημα, όπως είναι το «Μια φορά κι ένας φόνος» της Έλενας Μπολονάση που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μίνωας.

Εγκλήματα σε σκηνικό παραμυθιών. Από κάποιον άγνωστο «τιμωρό» που βρίσκει αυτόν τον τρόπο να απονείμει δικαιοσύνη σε περιπτώσεις κακοποίησης παιδιών. Είναι όμως έτσι τα πράγματα;

Ο αστυνόμος Πετρίδης με τους δύο βοηθούς του που διαφέρουν όσο η μέρα με τη νύχτα, τη Νίκη Δελή και τον Φάνη Αλεξίου, προσπαθεί να διαλευκάνει την υπό-

θεση, αλλά ο δρόμος είναι ολισθηρός.

Από τα πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία του βιβλίου η πρωτοπρόσωπη αφήγηση του δολοφόνου, που θέλει να δημιουργήσει ως παντοδύναμος αφηγητής τη δική του εκδοχή των παραμυθιών, αποκαλύπτοντας σιγά-σιγά το πρόσωπο και τα κίνητρό του.

Η λύση αναπάντεχη, αλλά όχι από αυτές που στίνουν παγίδα στον αναγνώστη. Αντιθέτως, φθάνοντας στο τέλος του βιβλίου κατανοείς πως η συγγραφέας σου έδινε τα στοιχεία που θα μπορούσες να έχεις αποκρυπτογραφήσει.

Ένα εξαιρετικό αστυνομικό μυθιστόρημα, από αυτά που δύσκολα αφήνεις από τα χέρια σου.

► Ποια ήταν η αφορμή για να γράψεις το βιβλίο και να βασίσεις την πλοκή του σε γνωστά παιδικά παραμύθια;

Πριν μερικά χρόνια, εξετάζαμε μεθόδους ανίχνευσης ψεύδους, γλώσσα σώματος, λεκτικές και μη λεκτικές ενδείξεις εξαπάτησης στο πλαίσιο του μαθήματος της Ανακριτικής. Εξηγούσα στους φοιτητές μου το «φαινόμενο του φωτοστέφανου» και πόσο καθοριστική είναι η εικόνα για τον τρόπο που κρίνουμε έναν άνθρωπο. Ένα άτομο που θεωρείται ελκυστικό, καλοντυμένο, περιποιημένο, τείνουμε ασυνείδητα να το αξιολογούμε θετικά. Κάποιον που δεν ανταποκρίνεται σε αυτά τα κοινωνικά πρότυπα εμφάνισης συχνά τον

κρίνουμε αυστηρότερα. Αυτό το μοτίβο αναπαράγεται και στα παραμύθια: ο πρίγκιπας, η πριγκίπισσα, η καλή νεράιδα είναι όμορφοι. Η κακιά μάγισσα, ο μοχθηρός εχθρός του ζευγαριού, παρουσιάζονται άσχημοι, παραμορφωμένοι.

Έπειτα, σκέφτηκα το «ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα». Όλα τα παραμύθια έχουν καλό τέλος κι η ιστορία ολοκληρώνεται μόλις κλείσει η τελευταία σελίδα. Στην πραγματική ζωή η τέλεια εικόνα μπορεί να έχει γκριζες ζώνες. Η ευτυχία και η ιδανική οικογένεια μπορεί να κρύβουν σκοτεινά μυστικά. Τα περισσότερα εγκλήματα συμβαίνουν πίσω από κλειστές πόρτες, εκεί που

όλα μοιάζουν ρομαντικά, όπως μας έμαθαν τα παραμύθια. Όμως ακόμα και στην εποχή μας, γυναίκες κακοποιούνται, παιδιά βιώνουν μια κόλαση, ηλικιωμένοι γίνονται θύματα εκμετάλλευσης και κάθε μορφής βίας. Το καλό δεν κερδίζει πάντα.

Θέλησα να γράψω για έναν πρωταγωνιστή που, όσα παραμύθια κι αν διαβάζει, δεν μπορεί να κοιμηθεί, γιατί οι ιστορίες αυτές δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα την οποία βίωσε. Για να μπορέσει να ησυχάσει, πρέπει ο ίδιος να αλλάξει το τέλος τους

και να αποδώσει στον καθένα αυτό που του αξίζει. Μέσα από το δικό του πρίσμα ηθικής, μέσα από τα δικά του βιώματα, μέσα από το τραύμα.

Στο «Μια φορά κι ένας φόνος» φωτίζονται οι πλευρές των παραμυθιών που έμειναν αθέατες μόνο και μόνο για να νιώθουμε ασφαλείς και ήσυχοι πως η τάξη πάντα αποκαθίσταται.

Δεν πρόκειται για ιστορίες που συνέβησαν «μια φορά κι έναν καιρό», αλλά φτάνουν στο σήμερα, στη σύγχρονη εγκληματική σκηνή, στο παρόν, όπου η βία εξακολουθεί να είναι σκληρή και ακόμα πιο συχνή.

► Σε σχέση με τα προηγούμενα βιβλία σου, πού θα σημείωνες προσεγγίσεις και αποκλίσεις;

Για πρώτη φορά γράφω για έναν κατ'εξακολούθηση ανθρωποκτόνο που οι φόνοι του ξεπερνούν το προσωπικό κίνητρο, και σκοτώνει για μια σαδιστική εσωτερική ανάγκη, τόσο επιτακτική ώστε κι ο ίδιος δεν μπορεί να τη χαλιναγωγήσει. Ένας δράστης που σε διαφορετικό τόπο και χρόνο κάθε φορά, και με μια περίοδο συναισθηματικής αποφόρτισης ανάμεσα στους φόνους, δημιουργεί σκηνές εγκλήματος βγαλμένες μέσα από τα παραμύθια. Όμως κανείς δεν γεννιέται serial killer. Ήταν μεγάλη πρόκληση να δημιουργήσω έναν χαρακτήρα που το υπόβαθρό του όχι μόνο θα αιτιολογεί, αλλά θα διαγράφει την πορεία προς το έγκλημα

Στο «Μια φορά κι ένας φόνος» φωτίζονται οι πλευρές των παραμυθιών που έμειναν αθέατες μόνο και μόνο για να νιώθουμε ασφαλείς και ήσυχοι πως η τάξη πάντα αποκαθίσταται

ως έναν αδιέξοδο μονόδρομο. Ο «παραμυθός» έχει μια ιστορία της οποίας τα ίχνη ακολουθεί από την αρχή μέχρι το τέλος. Είναι ένας δράστης που δεν τον δικαιολογεί ο αναγνώστης, όμως σταδιακά μπορεί να τον καταλάβει.

Στα βιβλία μου υπάρχει ένας προβληματισμός για ζητήματα που σχετίζονται με τη βία και την ενάσκησή της. Ειδικά σε βάρος των ομάδων υψηλής ευαλωτότητας, που εύκολα και συχνά θυματοποιούνται. Με διαφορετικό τρόπο κάθε φορά, αναφέρομαι στην κοινωνική πραγματικότητα για να θίξω προβλήματα που μας αφορούν όλους. Γι' αυτό κι ευχαριστώ ολόψυχα τις εκδόσεις Μίνωας που με εμπιστεύτηκαν και μου έδωσαν την ευκαιρία να μοιραστώ το «Μια φορά κι ένας φόνος» με τους αναγνώστες.

► Οι γνώσεις σου ως εγκληματολόγου σε ποιον βαθμό σε επηρέασαν στην προσέγγιση;

Πάντα και σε μεγάλο βαθμό επηρεάζει το επάγγελμά μου τη συγγραφή. Οι εγκληματολογικές γνώσεις είναι καθοριστικές για την απόδοση ρεαλισμού στην ιστορία, όχι μόνο στο πώς παρουσιάζονται οι διαδικασίες της έρευνας, η προσέγγιση της σκηνής εγκλήματος και οι ανακρίσεις, αλλά και στη δημιουργία των χαρακτήρων. Η βουτιά στο μυαλό του εγκληματία είναι ένα επικίνδυνο ταξίδι, όπου η γνώση

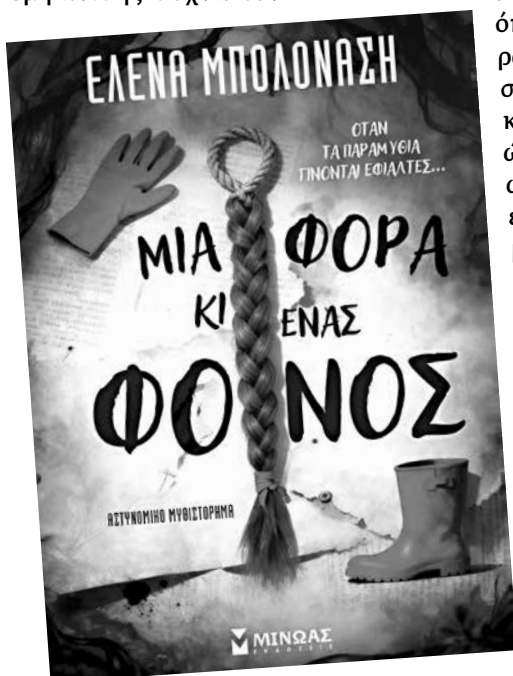
είναι απαραίτητη ώστε να υπάρχει το απαραίτητο υπόβαθρο που αιτιολογεί τις ειδικές πράξεις.

► Ο αστυνόμος που κυνηγά τον δράστη έχει και αυτός τραύματα που σχετίζονται με τον γιο του, αλλά και με τον ίδιο. Γιατί επέλεξε έναν ενάλωτο ήρωα;

Γιατί είναι άνθρωπος και όλοι έχουμε αδυναμίες. Το καθοριστικό όμως, αυτό που αποκαλύπτει πραγματικά τον χαρακτήρα, είναι ο τρόπος που στέκεται απέναντι στα προβλήματα και τα αντιμετωπίζει. Ο αστυνόμος Πετρίδης είναι αληθινός, έχει στιγμές που είναι ενάλωτος, όμως ξέρει πως όταν πέφτει πρέπει να ξανασηκωθεί.

► Γιατί πιστεύεις πως υπάρχει αυτή η στροφή στο αστυνομικό μυθιστόρημα;

Υπάρχει ένας συνδυασμός παραγόντων. Η αστυνομική λογοτεχνία είναι ένας κοινωνικός καθρέφτης. Καταπιάνεται με θέματα που αφορούν τον καθένα. Επίσης, πλέον δεν απασχολεί μόνο το ποιος διέπραξε ένα έγκλημα, αλλά και το γιατί. Η εμβάθυνση και η αιτιολόγηση εξιτάρει τους αναγνώστες, αφού πια το εγκληματικό φαινόμενο αναπαράγεται συνεχώς από τα ΜΜΕ, δημιουργώντας πολλά ερωτηματικά. Σίγουρα είναι ένα είδος ψυχαγωγίας που προσφέρει αγωνία, μυστήριο, σασπένς και υπάρχουν εξαιρετικοί συγγραφείς, Έλληνες και ξένοι.

04 **πολιτισμός&βαρβαρότητα**

■ ΤΟΥ Ηρόστρατου

Ανίμα: Ένα αστυνομικό μυθιστόρημα μέσα από τα μάτια των ζώων

«...από τους αιθέρες όπου έστεκα σχεδόν ακίνητος, στηριγμένος απ' την πυκνή μάζα του αέρα, μου φάνηκε να ζωντανεύει από τη μνημειακή κίνηση ενός κυκλώνα που το μάτι του ήταν αυτός ο λάκκος, στο βάθος του οποίου αναπαύοταν σκεπασμένο με ροζ και κόκκινα λουλούδια το κουφάρι εκείνης που αγαπούσε αυτός»

Διαβάζοντας το μυθιστόρημα, κι ακόμη περισσότερο αφού ολοκλήρωσα την ανάγνωση του, ο κόσμος γύρω μου έπαψε να είναι ο ίδιος! Διότι όταν το βλέμμα μας αλλάζει, αλλάζουν μαζί κι όσα μας τριγυρίζουν. Πώς όμως είναι δυνατόν να το πετύχει αυτό ένα και μόνο βιβλίο;

Ομολογώ πως η αρχή ήταν δύσκολη. Διάβασα μερικές σελίδες και το άφησα στην άκρη. Σύντομα κεφάλαια με αφηγήσεις από την πλευρά διαφόρων ζώων. Μια γάτα σε ένα διαμέρισμα, ένα σπουργίτι που κοιτάζει απ' έξω, ένας σκύλος, ένα περιστέρι, ένα χρυσόψαρο...

Κι όλα τα ονόματα των ζώων – οι λατινικές ονομασίες – είναι οι τίτλοι αυτών των κεφαλαίων. Και στο κέντρο ένα αποτρόπαιο έγκλημα. Ένας απελπισμένος σύζυγος που είναι

αδύνατον να συνέλθει.

Στη δεύτερη προσπάθεια, αφέθηκα σιγά-σιγά στην αφήγηση και μετά ήταν αδύνατον να αφήσω το βιβλίο. Πήρα δίπλα μου και το κινητό και αποκρυπτογραφούσα τα ονόματα των ζώων που παρακολουθούν και καταγράφουν τη δράση. Πότε από ψηλά, πότε από χαμηλά, πότε αγγίζοντας το σώμα, άλλοτε φιλικά, άλλοτε εχθρικά.

Πραγματικά εκπληκτικός ο τρόπος που ο συγγραφέας μας κάνει να βλέπουμε τα πράγματα από τη μεριά των ζώων. Να μας δίνει την απόσταση για να στεκόμαστε κριτικά απέναντι στα πάντα. Και βεβαίως δεν είναι η μόνη αρετή του μυθιστορήματος που αποδεικνύει –ακόμη μια φορά– πως το αστυνομικό μυθιστόρημα είναι το σύγχρονο κοινωνικό μυθιστόρημα. Βαθύτατα πολιτικό. Ακόμη κι ο ειδικός δολοφόνος παρουσιάζεται μια απολύτως διαφορετική οπτική γωνία από αυτή που έχουμε συνηθίσει. Χωρίς αν δικαιολογούνται τα εγκλήματά του.

Ο κεντρικός ήρωας, ο Γουάχς, ο άνθρωπος που αναζητά τον δολοφόνο της γυναίκας του είναι κι ο ίδιος μέσα στο σκοτάδι. Σε ηλικία τεσσάρων ετών, διασώθηκε από τον άνθρωπο που τον υιοθέτησε μετά τις σφαγές στη Σάμπρα και στη Σατίλα.

Περισσότεροι από 3 χιλιάδες άμαχοι –Παλαιστίνιοι και Λιβανέζοι Μουσουλμάνοι– σφαγιάστηκαν από την πολιτοφυλακή των Λιβανικών Δυνάμεων –ένα μαρωνιτικό χριστιανικό λιβανέζικο δεξιό κόμμα υπό τη διοίκηση του Ηλί Χομπέικα– στις 16 Σεπτεμβρίου 1982 στη Βηρυτό, ως αντίποινα για τη δολοφονία του προέδρου Μπασίρ Τζεμαγιέλ... Ο πληγωμένος Γουάχς αναζη-

τά τον δολοφόνο σε μια από τις περίφημες «ρεζέρβες» όπου ζουν υπό ειδικό καθεστώς οι Ινδιάνοι του Καναδά. Έχει διαμορφωθεί ένας ιδιαίτερος κώδικας τιμής ανάμεσά τους, αλλά κυρίως κυριαρχεί η εγκληματικότητα.

Ένας άλλος τρόπος αφανισμού, που δεν χρειάζεται να φτάσει ως τη σφαγή.

Παρίες ανάμεσα σε παρίες θα βρει στηρίγματα, αλλά και εμπόδια μέχρι να βρεθεί πρόσωπο με πρόσωπο με τον δολοφόνο...

Ο συγγραφέας Wajdi Mouawad είναι ο ίδιος γεννημένος στον Λίβανο, όπου πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Στη εφηβεία του έζησε στη Γαλλία, στα νεανικά του χρόνια στον Καναδά για αν επιστρέψει τελικά πάλι στη Γαλλία. Είναι περισσότερο γνωστός ως σκηνοθέτης δραματουργός και ηθοποιός με πολλές διακρίσεις. Έργα του έχουν παρουσιαστεί και στη χώρα μας. Από το 2016 διευθύνει το Theatre National de la Colline στο Παρίσι. Το Άνιμα είναι το τρίτο του μυθιστόρημα. Όπως σημειώνει ο ίδιος του πήρε μια δεκαετία για να το γράψει και να το ολοκληρώσει. Στα ελληνικά κυκλοφόρησε το 2019 σε μετάφραση Νίκου Κούρκουλου

από τις Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Πέρα από το εξαιρετικό εύρημα της αφήγησης από την πλευρά των ζώων, το μυθιστόρημα έχει πραγματικά συναρπαστική πλοκή και πολλές ανατροπές και οδηγεί σε μια τρομερή αναζήτηση απ' άκρη σ' άκρη του Καναδά και των ΗΠΑ στη συνέχεια.

Το τρίτο μέρος του βιβλίου αλλάζει οπτική, οι τίτλοι των κεφαλαίων είναι τα ονόματα των τόπων που διατρέχει ο ήρωας και η αφήγηση γίνεται από την πλευρά ενός σκύλου που τον έσωσε και ουσιαστικά του χρωστάει τη ζωή του. Ένας δεσμός ανθρώπου και ζώου που παρουσιάζεται με αριστουργηματικό τρόπο.

«Η μουσούδα μου άγγιξε τα χείλη του, οσμίστηκα τη μυρωδιά νεκρών ζώων και, στα αδιάφανα τόξα των ματιών του, είδα την αντανάκλασή μου. Χαμήλωσε το κεφάλι, ακούμπησα το μέτωπό μου στο μέτωπό του και έδεσα τη ζωή μου με τη δική του»

Έγραφα στην αρχή πως βλέπω πια τον κόσμο με άλλα μάτια. Το Πάσχα που βρέθηκα στο χωριό μου παρατηρούσα κάθε λεπτομέρεια του «ζωικού βασιλείου». Τα μυρμήγκια, έναν τσαλαπετεινό,

σκύλος, έναν βάτραχο, πεταλούδες, μέλισσες, πρόβατα και κασίκες, ένα άλογο, μια αράχνη. Ένιωθα το δικό τους βλέμμα πάνω μου κι αναρωτιόμουν ποια ιστορία θα μπορούσαν να αφηγηθούν.

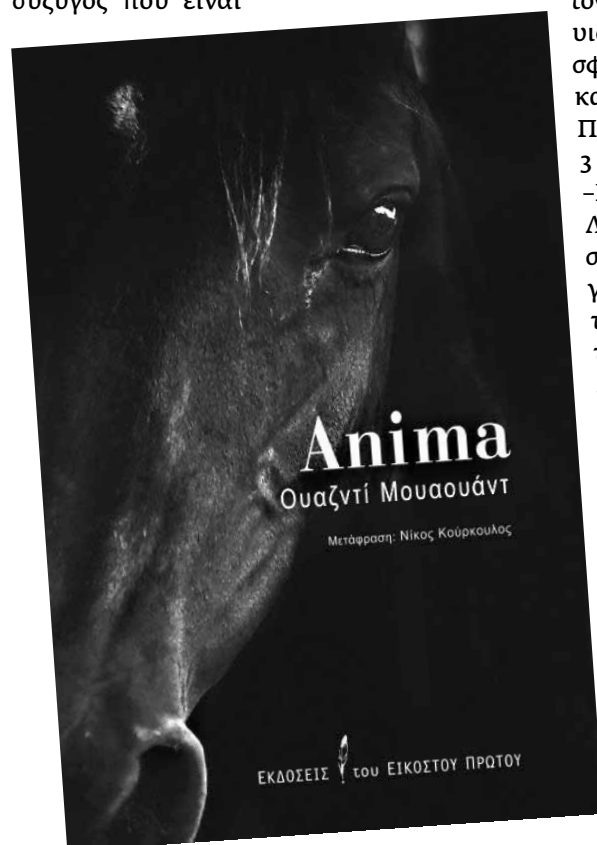
Διαβάζω στο Confiteor του Ζάουμπε Καμπρέ, τον εξής διάλογο: «Και τι κάνει ένα βιβλίο να αξίζει αν ξαναδιαβαστεί;»

«Η ικανότητα του συγγραφέα να συναρπάξει τον αναγνώστη, να τον εντυπωσιάσει με την ευφυΐα που βρίσκει στο βιβλίο που ξαναδιαβάζει ή με την ομορφιά που εκπέμπει. Βέβαια, η απόφαση να ξαναδιαβάσουμε ένα βιβλίο μας οδηγεί αναπόφευκτα σε μια αντίφαση...

...Ένα βιβλίο που δεν αξίζει να ξαναδιαβαστεί δεν άξιζε καν να διαβαστεί»

Το Άνιμα λοιπόν είναι σίγουρα ένα βιβλίο που αξίζει να ξαναδιαβαστεί. Δεν ξέρω πόσα άλλα βιβλία είτε μυθοπλασίας, είτε ποίησης, είτε δοκιμιακού χαρακτήρα έχουν αυτή τη μαγική ιδιότητα να μας μεταμορφώνουν πραγματικά και να μας οδηγούν σε νέους δρόμους σκέψης και αντίληψης.

Ο Ουαζντί Μουαουάντ σίγουρα το καταφέρνει...

Χίλιες λέξεις, χίλια όνειρα, χίλιες μάχες

■ ΤΟΥ
Νίκου Μιχ. Νικολίτση

**Η χάρη και η αγωνία
της νέας γενιάς**
16/6/2013

Ραγισμένες ιδέες στην άκρη του τέλους που πάνω τους βαδίζουμε στράτευμα νέο. Οράματα θολά στα κατάπληκτα μάτια μας γυρίζουν σε πράγμα, και πάλι μακραίνουν αλλάζοντας.

Εξέδρες και φώτα στη μέση της νύκτας, κι εμείς όλο τρέχουμε, όλο αγγίζουμε τ' άφθαστο.

Άμμος ο χρόνος στις παλάμες μας.

Και πώς αυξάνει ο χώρος άπληστος της φυλακής!

Θα συνθέσουμε εμείς ενωμένα τ' ασύντακτα; Την ελπίδα θα στήσουμε ορθή μιας αστάθειας νέας;

Κάποιοι αυτοκτόνησαν τότε

Στη μνήμη όλων και του Δημήτρη Χριστούλα,
23/3/2013

Διαβάζω τις εφημερίδες τους ανάποδα κάτω απ' το φως μιας λάμπας πια σβηστής. Με γυαλόχαρτο τρίβω του ονείρου τα χρώματα, τη σκουριά να μυρίσω που τώρα μ' αλλάζει. Ως τα βάθη του νου ξεμπουκώνω τ' αυτιά μου, της σιωπής μας ν' ακούσω το σύνθημα. Τις βομβίδες ακίνητος δέχομαι προ των ταγματών, οι πηγές ν' αναβλύσουν σφοδρές των δακρύων.

Σαν κοκύλι στη μήτρα μου κλείνω το μέγα, να εκραγεί, να με κάνει κομμάτια. Και ότε δει μια Μυρτώ να τ' απλώσει, να μοιράσει στον κόσμο αντίδωρο.

**Εμβατήριο ενδιάμεσων
καταστάσεων**

8/12/2008 (ή 18/12/2014)

Ορθοί, μπροστά σου κεφαλαίου την αιχμή, μετέωροι, με δακρυσμένα μάτια, σημαία υψώνουμε πολύχρωμη ιαχή του φόβου αδέσποτοι τα σκαλοπάτια.

Τους καινούργιους θα ψάλλουμε θρήνους

τα παλιά δεν ξεχνάμε εμβατήρια.

Μισοί, σκιές με σώμα σ' άλλην εποχή, σπαράγματα της μισθωτής δουλειάς, το δρόμο ψάχνουμε σαν δρόμο απ' την αρχή,

Πυήματα

σπασμός κι ανάσα της ελευθερίας.

Στης ασφάλτου το πυρ ο αγώνας τη φορά στροβιλίζει του χρόνου.

Γοργά, ριπές του ανέμου ανοίγουμε φτερά, η έφοδος των ατελών αγγέλων της Γης η ελπίδα, του φωτός τραυλή σαϊτιά, παιχνίδι των παιδιών με τ' άγριο μέλλον.

Κι αν με βιάση γυρνά το ρολόι, με αρετή να νικήσουμε πρέπει.

Et gare! à la revanche

Quand tous les pauvres s' y mettront.
29/7/2013

Καβάλα στον αέρα της αλαζονείας χύδην, «Αδικούμε», λένε, «Κι όμως πρέπει εδώ στην Ιωλκό».

Στυγνά το δέρας μακελεύουν που φέρανε στη γη τους ματωμένοι εργάτες από μακριά, στη χώρα των αγώνων μισεμένοι. Χτυπούν υβρίζοντας το καμουτσίκι στον νου των πτημένων και στις πλάτες.

Όμως εμείς, οι ασάνδαλοι του δικίου ελπιδοφόροι, περήφανοι, μα δίκως όπλα κι ανοργάνωτοι, σ' ένα καρνάγιο μυθικής τεχνολογίας με γνώση ναυπηγούμε τη μοντέρνα Αργώ.

Καλούμε τους ομοίους αλλοπρόσαλλους, ν' αλλάξουμε.

Κι ανίκανοι στην έρημο με πάθος λάμνοντας καινούργιο, πάλι αβέβαιο, ταξίδι ξεκινάμε με περισσή περισκεψη κι ερωτικά τραγούδια επιστροφής.

«Επί ματαίω», μου είπαν

8/6/2013

Όταν κοπάζουν οι σεισμοί κι οι στρόβιλοι και σβήσει η πείνα της φωτιάς των ηφαιστειών, όταν τα κύματα ξανά το φλοίσβο θυμηθούνε και τα νερά των ποταμών στη στάθμη τους γυρίσουν,

Τότε μαρμάρινες της τέχνης οι οπτασίες έγχρωμες κι αβαρείς θ' αναδυθούν, σαν Αφροδίτες,

Για να ιστορήσουν απαλά στη νέα γενιά το δίκαιο των αγωνισαμένων, το γέλιο και την τόλμη της παλιάς αλκής που μες στο αίμα τους καθρέφτισαν την αιδώ και τον θρίαμβο της ουτοπίας.

**5.4.1937
Το πτυελοδοχείο**

5/4/2017

Είναι σκληρός, αγάπη μου, ο κόσμος.

Αχ, είναι δύσκολη η ζωή!

Αφεντικά... ρουφιάνοι... κυβερνήσεις...

Βλέμματα δήθεν, άγριες ματιές...

Κι η ανεργία.

Κι έρχομαι σπίτι απ' τη δουλειά,

κι όλο να φτύνω θέλω στο ζωντανό, που είσ' εσύ, των μαύρων συναισθημάτων μου πτυελοδοχείο.

Βαλαάκι

9/4/2018

Πετούν απαλά τα πουλιά, στα μηνύματα στέλνουν φιλιά, και πάνω στις φτέρες δακρύζουν οι μέρες, που δίκως αγάπη κυλούν. Κλειδώνουν οι αγνές αγκαλιές, σαρώνει το πυρ τις φωλιές, και μόνη στη μπόρα βουλιάζει μια χώρα που δίκως αγάπη θρηνούν. Σβανίζουν πατέρες δειλοί με πηή την άνυδρη γη, και πνίγει μια μάννα του βρέφους το κλάμα που δίκως αγάπη γεννούν.

Οι νέοι που τους έλεγαν αφάσιους

14/7/2013

Ακούω τη φωνούλα σου στο μακρινό τουίτερ τόσο απολίτικη, μου λεν, κι ανυποψίαστη... Και στα λαγούμια δίκως φως η εξόριστη νεότης βογκούν, κι ωδίνες άυλες ταράζουν το κορμί τους.

Κι ύστερα σκέφτομαι κι εγώ: τι πόνος, ποια θύελλα του γιου μου σάρωσε το μέλλον; Και κατεβαίνω στου καιρού τις ταξικές συγκρούσεις, σε βλέπω αιμόφυρτο, και πάλι εσένα ακούω, σαν πάντοτε, το λόγο εσύ ν' αρθρώνεις του πολίτη.

Ενότητα αντιθέτων

25/3/2018

Οι πρωινές μεγάλες αποφάσεις σβήνουν με ρακή το βράδυ. Της νύκτας οι επιδρομές σφάζουν τα όνειρα σαν ξημερώνει. Τα μαγικά του χρόνου μονοπάτια κλέβουνε τρέχοντας τη νιότη. Παιδιά δεκαπεντάχρονα λάβαρου δίνουνε μορφή στη σκόνη. Με μυστικές διαδρομές ο φόβος την πλάνη τρέφει του θανάτου. Καρδιές σαν τύμπανα χτυπούν, σπάζουν τα στήθη, κι η ζωή φουντώνει.

Ιερά Οδός

21/10/2016

Πού ξέπεσες δω πέρα, ταξιδιώτη; Εδώ μια πέτρα μόνο, που την κλέψαμε. Ενός διαβάτη αλλοτινού αρχαίο πέλιμα,

απομεινάρια αγάλματος τελείου κι υψηλού. Που το προλάβαμε, πριν πουληθεί, και το φυλάξαμε στου δρόμου την προθήκη, αριστερά καθώς από της πόλης βγαίνεις τη Βιτρίνα και μπαίνεις πια στις πόλεις τον Καιάδα.

**Σπιράλ του παρόντος
μελλοντικών γενεών**

28/4/2019

Εκείνη τη χρονιά, τον μήνα και τη μέρα, την ώρα που κανείς δεν είχε υπολογίσει, απ' όλα τα μυαλά και τις καρδιές του κόσμου ο φόβος έφυγε κι η άγνοια εκρημνίσθη. Εκείνη τη χρονιά, τον μήνα και τη μέρα, μιαν ώρα που κανένας πια δε τη θυμάται, πήρε ο λαός απόφαση μεγάλης βίας τη βία πνίγοντας με δάχτυλα οργισμένα. Εκείνη τη χρονιά, μηνός τινος μια μέρα, μουγγή μιαν ώρα που κανένας δε θυμάται, έδειξαν οι αιώνες των αιώνων πλάνη κι οι σκλάβοι πια δεν έπραξαν σαν τους αφέντες.

Στα χρόνια τα παλιά, τα μυθικά, τ' αρχαία, τότε που ζούσαμε στη γη δυστυχισημένοι, κανείς δεν ήξερε πως θα 'ρθει τέτοια μέρα, να ζούμε ελεύθεροι χωρίς το παρελθόν μας.

Ο νους των αισθήσεων

6/3/2020

Ακούω τη νύχτα μες στη μέρα, τη βία στη γλυκειά φωνή, ακούω τη σφαίρα και τη βόμβα μες στις ειρήνης τη γιορτή. Στην αταξία ακούω την τάξη, στην τάξη τον κακό χαμό, ακούω κραυγή της μιας σταγόνας στων ασπαλάθων τον πνιγμό. Πικρή του αίματος τη γεύση νιώθω στο φως πριν τιναχτεί, κι όταν ανύποπτες οι ελπίδες βλέπω την ήττα και σφαγή. Βλέπω το σχέδιο του αγύρτη, του εργάτη αόρατο θυμό, βλέπω περήφανο γεράκι κι ασ του τσακίσαν το φτερό. Οσφραίνομαι κρυφήν αγάπη όταν μ' αγγίζουν εχθρικά, μα ανοίγω διάπλατες αγκαλιές με κλάματα κι εκρηκτικά.

Σας καλούμε να γίνετε συνοδοιπόροι στο λογοτεχνικό / πολιτικό ταξίδι. Τα κείμενά σας μπορείτε να τα στέλνετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: stoforos@yahoo.com (Κώστας Στοφόρος)

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΙΔΕΩΝ

Ο Άρης και ο Ρούπας δεν παρέδωσαν τα όπλα!

Περιπτεράς: **Στέλιος Ελληνιάδης**
defimag@otenet.gr
elliniadis.wordpress.com

Μέρος Γ'

Η συζήτηση με τον φιλόλογο και συγγραφέα Δημήτρη Δαμασκηνό έγινε στην εκπομπή «Ένα ντέφι που πάει παντού» στο Κόκκινο 105.5 και περιστράφηκε σε ζητήματα που έχουν σχέση με το κομμουνιστικό κίνημα και την Εθνική Αντίσταση στη δεκαετία του 1940 με αφορμή την κυκλοφορία από τις εκδόσεις Παρασκήνιο του τρίτου σχετικού βιβλίου του με τίτλο «Χαράλαμπος Ρούπας - Πιστός στον μαύρο σκούφο μέχρι τέλους».

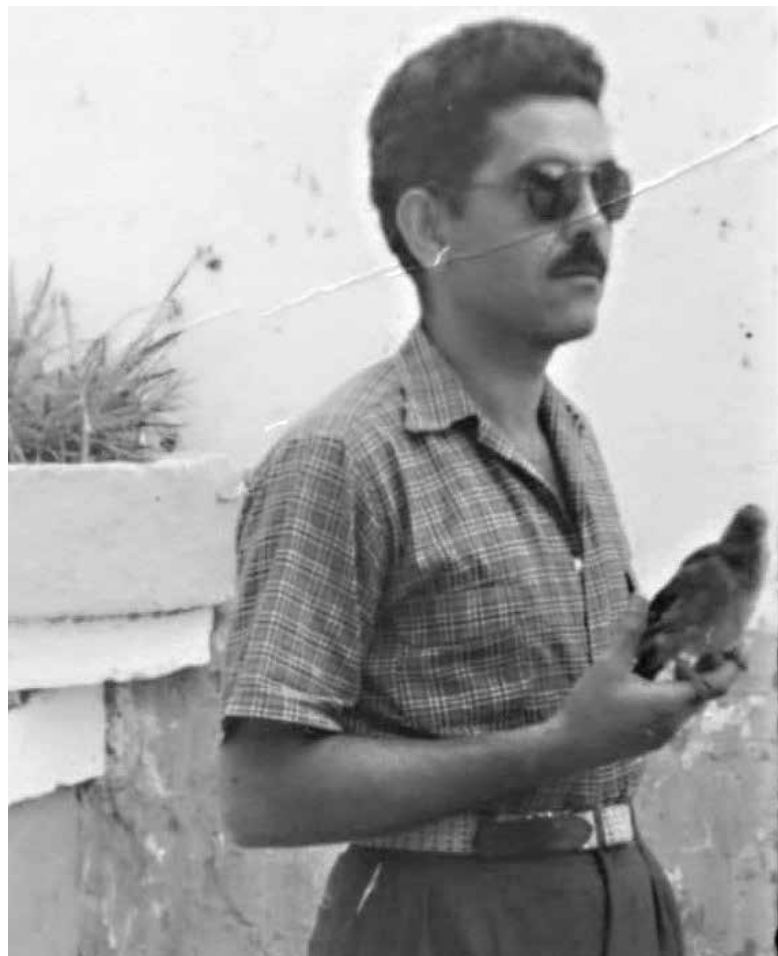
Στέλιος Ελληνιάδης

Το ήθος των κομμουνιστών

Στέλιος Ελληνιάδης: Με ρωτούν αν η εμφάνιση των οκτώ φωτογραφιών από τις εκτελέσεις των διακοσίων αγωνιστών στην Καισαριανή, μπορεί να έχει, ως παράπλευρη συνέπεια, να ενεργοποιηθεί ξανά και να φέρει κάποιο αποτέλεσμα το θέμα των αποζημιώσεων από τους Γερμανούς για τα εγκλήματα που έκαναν στην Ελλάδα;

Δημήτρης Δαμασκηνός: Η κυβέρνηση Καραμανλή, το 1959, στα πλαίσια της αμερικανονατοϊκής πολιτικής, δέχτηκε την απενοχοποίηση της Γερμανίας για τα εγκλήματα της και από ό,τι ξέρω το γερμανικό κράτος αρνείται συστηματικά να προβεί σε ενέργειες που θα αποζημιώνουν ηθικά και υλικά τις εμπόλεμες χώρες που υπέστησαν την κτηνωδία των κατακτητών. Άρα είναι πολιτικό το ζήτημα, η ελληνική κυβέρνηση με τις δημοκρατικές οργανώσεις και τους πολίτες να προτάξουν αυτό το αίτημα που είναι αίτημα δίκαιο.

Σ.Ε.: Πάντως, η εμφάνιση των φωτογραφιών δικαιολογημένα προκάλεσε αναστάτωση σε πάρα πολύ κόσμο σε όλη την Ελλάδα· έχουν βουίξει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Δεν μπορείς παρά να θαυμάσεις αυτούς τους ανθρώπους, που τους πηγαίνουν για εκτέλεση με πρόσωπα που δεν δείχνουν κανένα πανικό, δεν δείχνουν καμία διάθεση συμφιλίωσης με τον εκτελεστή τους. Βαδίζουν με αξιοπρέπεια και πάρα πολύ θαρραλέα, τοποθετούνται μόνοι τους, δεν χρειάζεται να τους σπρώξει κάποιος με τη βία, δεν φορούν καν χειροπέδες και αντι-

Ο μαυροσκούφης Χαράλαμπος Ρούπας στο προαύλιο των φυλακών της Κέρκυρας, 12 Αυγούστου 1957...

μετωπίζουν πολύ παλικαρία στο εκτελεστικό απόσπασμα! Είναι συγκλονιστικές οι φωτογραφίες. **Δ.Δ.:** Επιβεβαιώνουν το ήθος των αγωνιστών, των κομμουνιστών εκείνης της περιόδου. Έχουμε διαβάσει τα κείμενα του Θέμου Κορνάρου και των άλλων για τις εκτελέσεις στο σκοπευτήριο της Καισαριανής και γνωρίζαμε την ποιότητα αυτών των αγωνιστών που στάθηκαν με τις αξίες τους μπροστά στο θάνατο για να τις υπερασπίσουν. Οι φωτογραφίες επιβεβαιώνουν πανηγυρικά αυτή τη διαπίστωση, η ηρεμία τους, η αποφασιστικότητα τους, η εσωτερική τους δύναμη, η διαύγεια, το γεγονός ότι δεν ταλαντεύτηκαν, δεν δειλίασαν, δεν φάνηκαν να λυγίζουν, είναι κάτι το οποίο είναι συγκλονιστικό! Είναι θετικό ότι η ελληνική κοινωνία σοκαρίστηκε, θαύμασε, συλλογίστηκε, βλέποντας αυτές τις μορφές να σηκώνουν το χέρι και να σφίγγουν τη γροθιά τους την ώρα που είναι έτοιμοι να δεχτούν το βόλι του κατακτητή. Νομίζω ότι αυτό μας

βάζει σε κάποιες σκέψεις όσον αφορά τις αξίες που πρέπει να έχουμε και στη σημερινή εποχή. **Σ.Ε.:** Εδώ κολλάει και ο Άρης, κολλάει και ο Μπάμπης ο Ρούπας, γιατί και οι δύο εκδήλωσαν μετά τη Βάρκιζα τη δυσανεξία τους για τη συμφωνία. Ο Άρης είχε δυσανεξία, και όχι μόνο ο Άρης, ήδη από τη συμφωνία του Λιβάνου που είχε γίνει τον Μάιο του 1944. Ο Άρης, ο Ρούπας και άλλοι αγωνιστές διαγράφηκαν επειδή διαφώνησαν και δεν παρέδωσαν τα όπλα. Ηρωικό το κόμμα, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση αποδεχόμενο το συμβιβασμό, τους διέγραψε και ανάγκασε τον Ρούπα όπως και πολλούς άλλους ανθρώπους να ανέβουν στο βουνό.

Ταγματσαφλιτισμός

Δ.Δ.: Για πρώτη φορά πήγα στο Μαυρολιθάρι απ' όπου ξεκίνησαν οι αντάρτες για να κάνουν την επιχείρηση του Γοργοποτάμου, ακολούθησα τα βήματα του Άρη στη Ρούμελη, κατέβηκα στο Μα-

ραθιά που είναι ένας χείμαρρος ποταμός, απέναντι ακριβώς από την Αιγιάλεια που διαπεραιώθηκε ο Άρης με τους 40 μαυροσκούφιδες για να ενισχύσει το γενικό κλιμάκιο του στρατηγείου του ΕΛΑΣ στην Πελοπόννησο επειδή αντιμετώπιζε μια δύσκολη κατάσταση με τον ταγματσαφλιτισμό και τη δράση των Γερμανών κατακτητών. Ο Άρης έφυγε από τη Ρούμελη ουσιαστικά κατηγορούμενος, υπό δυσμένεια, ακριβώς μετά τη διάλυση του 542 τάγματος του Ψαρού ο οποίος ατυχώς εκτελέστηκε. Όμως, δεν έφταιγε ο Άρης γι' αυτό. Ήταν ένας ισχυρισμός που χρησιμοποίησαν ο Παπαντρέου και η αντι-Εαμική πλευρά για να καταστήσουν ένοχη την Εθνική Αντίσταση.

Σ.Ε.: Έκαναν μεγάλη βαβούρα και βραχυκύκλωσαν και την αντιπροσωπεία του ΕΑΜ.

Δ.Δ.: Στοχοποίησαν τον Άρη και τον δαιμονοποίησαν. Η αντιπροσωπεία του ΚΚΕ και του ΕΑΜ που μετέβη στο Λίβανο δεν είχε εντολή να υπογράψει αυτή τη συμφωνία η οποία ουσιαστικά εκχωρούσε την εξουσία σε μια κυβέρνηση λεγόμενης Εθνικής Ενότητας, δηλαδή στους Άγγλους, παραμερίζοντας το ίδιο το Εαμικό κίνημα. Γι' αυτό όταν έγινε γνωστή η συμφωνία στη Ρούμελη, αλλά και στην Πελοπόννησο που ήταν πλέον ο Άρης με το στρατηγείο του, υπήρχαν πάρα πολλές αντιδράσεις από μεριάς των μαυροσκούφιδων και των άλλων αγωνιστών. Δεν μπορούσαν να δεχτούν το συμβιβασμό που προετοίμαζε την επικράτηση της αντιδρασης.

Ο Χαράλαμπος Ρούπας αναφέρει ότι άκουσε τον ίδιο τον Άρη να λέει στη Χρύσα Χατζηβασιλείου που εκπροσωπούσε την ηγεσία του ΚΚΕ, ότι με αυτή τη συμφωνία και το δικό μου και το δικό σου κεφάλι φοβάμαι ότι θα βρεθεί σε κάποιο παλούκι! Είχε προφητεύσει την εξέλιξη των πραγμάτων. Η συμφωνία του Λιβάνου έφερε την κυβέρνηση της Εθνικής Ενότητας και επέτρεψε στους Άγγλους να κάνουν τη στρατιωτική επιχείρηση τον Δεκέμβρη και να κυριαρχήσουν στον ελληνικό χώρο.

Να μην ξεχνάμε την αποφασιστική συμβολή του Άρη στην εκκαθάριση του δοσιλογισμού στην Πελο-

πόννησο και την απελευθέρωση των πόλεων της Πελοποννήσου, η οποία σε πολλές περιπτώσεις έγινε με σκληρό τρόπο γιατί ο ταγματσαφλιτισμός αντιστάθηκε οργανωμένα και με σφρίγος. Είχαμε τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ που εκπροσωπούσαν την κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας και από την άλλη μεριά τους συνεργάτες των Γερμανών οι οποίοι αντιστέκονταν. Ήταν και η οργή του πληθυσμού που του είχαν κάνει τη ζωή μαύρη.

Διαφωνία Άρη

Η συμβολή του Άρη Βελουχιώτη στην απελευθέρωση των πόλεων της Πελοποννήσου, της Καλαμάτας, της Τρίπολης, της Πάτρας, του Αιγίου, ήταν αποφασιστική, όπως και η έγνοια του να συλληφθούν τα μέλη των Ταγμάτων Ασφαλείας, να αφοπλισθούν και να εξουδετερωθούν, γιατί προέβλεπε τι θα συνέβαινε στα πλαίσια της αγγλικής πολιτικής.

Είναι γνωστό ότι πολλοί από τα Τάγματα Ασφαλείας της Πελοποννήσου οδηγήθηκαν από τους Άγγλους στην Υδρα και μετά πήραν μέρος στις μάχες του Δεκέμβρη. Οι Άγγλοι ήταν ωμοί, ήταν αποικιοκράτες, δεν είχαν ενδοιασμούς απέναντι σε ένα ένοπλο λαό που ήθελε την εξουσία.

Αυτοί ποιες δυνάμεις είχαν; Την Ορεινή Ταξιαρχία, τους άνδρες των Ταγμάτων Ασφαλείας και τις δυνάμεις που μπορούσαν οι ίδιοι ως αποικιακή δύναμη να φέρουν τον Δεκέμβρη για να λύσουν το ζήτημα της εξουσίας, στην Αθήνα ειδικά. Αυτούς πήραν. Άρα, πριν φτάσουμε στη συμφωνία της Βάρκιζας υπάρχει μια ολόκληρη ιστορία σε σχέση με την αγγλική αποστολή και τη στάση της απέναντι στα Τάγματα Ασφαλείας και τους δοσιλόγους, γιατί ήξερε με διορατικότητα ότι δεν μπορεί να κόψει το κλαδί πάνω στο οποίο κάθεται και να εξουδετερώσει τους πιθανούς της συμμάχους σε μια αντιπαράθεση που ήταν μάλλον πιθανό ότι θα συμβεί. Κανείς μόνο τυφλός δεν έβλεπε ότι θα συνέβαινε κάτι τέτοιο.

Η γνώμη του Άρη ήταν για την κατάληψη της Αθήνας. Στη σύσκεψη των στρατηγών δεν μπόρεσε να επιβάλλει την άποψή του. Ο Μάρκος Βαφειάδης που εκπρο-

«Ας ανθίσουν εκατό λουλούδια»

σωπούσε τη γραμμή του κόμματος είχε τις αντιρρήσεις του και εκεί σταμάτησε το πράγμα.

Αυτό το οποίο συνέβη στο Εαμικό κίνημα ήταν μια πραγματική καταστροφή. Είχε την εξουσία στα χέρια του και ουσιαστικά την παρέδωσε. Δεν νομίζω να υπάρχει σε παγκόσμιο επίπεδο κίνημα τόσο μαζικό, πλατύ, πολιτικό και στρατιωτικό, που να παραδίδει οικειοθελώς την εξουσία στους αντιπάλους.

Σ.Ε.: Βέβαια, πρέπει να είναι πιο σύνθετο το ζήτημα. Σκέψου ότι μέχρι τον Οκτώβρη του 1944 οι Άγγλοι είναι σύμμαχοι. Είναι συμπολεμιστές και υπάρχουν πολλοί Άγγλοι στα μέρη στα οποία είναι και ο Ρούπας και ο Άρης. Είναι σύμμαχοι και οι Σοβιετικοί και οι Αμερικάνοι. Είναι ένα κοινό μέτωπο απέναντι στο Ναζισμό και μην ξεχνάμε ότι όταν φεύγουν οι Γερμανοί από την Ελλάδα, είναι Οκτώβρης του 1944, αλλά ο πόλεμος τελειώνει τον Μάη της επόμενης χρονιάς!

Δεν έχει τελειώσει ο πόλεμος και πιθανότατα οι δικοί μας δεν υπολογίζουν ότι θα έρθουν οι Εγγλέζοι και θα φέρουν και 80.000 στρατό! Φέρανε μέχρι Νεπαλέζους, τους Γκούρκας, και τους είχαν για να τρομοκρατούν τον πληθυσμό. Υπήρχε, φαίνεται, μία λάθος αξιολόγηση-εκτίμηση για τους συμμάχους. Την ίδια εποχή οι Κινέζοι κομμουνιστές συνεργάζονταν με τους Εθνικιστές και τους συμμάχους για να διώξουν τους Γιαπωνέζους, αλλά δεν είχαν αυταπάτες για τη συνέχεια.

Βέβαια, οι Κινέζοι είχαν στελέχη πολύ υψηλού επιπέδου καθώς έκαναν ένοπλο αγώνα 20 χρόνια, οπότε είχαν σφυρηλατηθεί και είχαν άλλες δυνατότητες πολιτικές, ιδεολογικές και στρατιωτι-

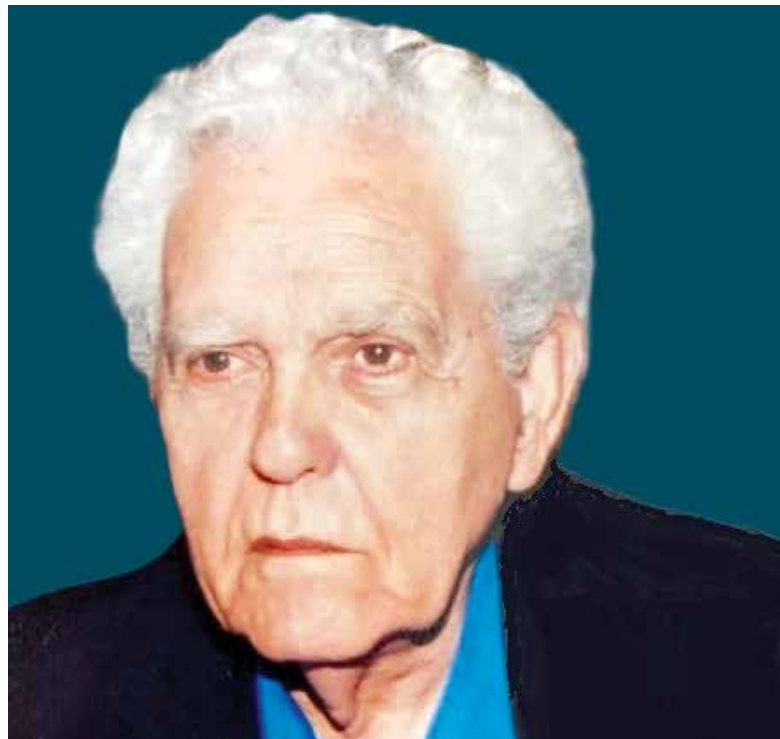
κές. Στην Ελλάδα, οι δικοί μας προσπάθησαν να κάνουν και μία συμμαχία με αστικά στοιχεία, αλλά την πάτησαν γιατί αυτά τα αστικά στοιχεία ήταν πολύ πιο συμβιβαστικά απ' όσο υποθέτω ότι εκτιμούσαν. Ήξεραν ότι οι Εγγλέζοι βάζουν τρικλοποδιές, αλλά νομίζω ότι δεν φαντάστηκαν ότι οι Εγγλέζοι θα στείλουν διαρκούντος του πολέμου ένα τόσο μεγάλο στράτευμα στην Ελλάδα για να καταπνίξουν την αντίσταση η οποία ήταν σύμμαχός τους. Πιστεύω ότι οι άνθρωποι του ΚΚΕ και του ΕΑΜ αγωνίστηκαν και έδωσαν τα πάντα, αλλά έχω και την εντύπωση ότι είχαν ένα όριο μέχρι το που μπορούσαν να φτάσουν.

Αγγλική ωμότητα

Δ.Δ.: Οποσδήποτε η διεθνής κατάσταση και ο πόλεμος έπαιξαν ένα ρόλο. Αλλά νομίζω ότι δεν θα είναι χωρίς νόημα να υποθεθεί ότι πέρα από τον αντιφασιστικό δημοκρατικό χαρακτήρα του πολέμου το γεγονός ότι οι μάζες πάλεψαν με τέτοια αποφασιστικότητα και αυταπάτηση για την απελευθέρωση της Ελλάδας από το ναζιστικό ζυγό δημιούργησαν και προσδοκίες μιας πολιτικής αλλαγής, κοινωνικής δικαιοσύνης. Μην ξεχνάμε ότι το καθεστώς πριν την έλευση των Γερμανών ήταν βασιλομεταξική δικτατορία. Και επομένως θα έπρεπε να λυθεί και το εσωτερικό πρόβλημα. Το ένα έφερνε το άλλο.

Η αγγλική πολιτική ήθελε την επιβεβαίωση της Ελλάδας ότι αποτελεί μέρος του δικού της γεωπολιτικού χώρου και θα είναι ελεγχόμενες οι εξελίξεις μετά τον πόλεμο. Νομίζω ότι ήταν περίπλοκα τα συστήματα, πράγματι, αλλά η υπόθεση ότι ο αγγλικός ιμπεριαλισμός θα χτυπήσει το Εαμικό κίνημα, θέλοντας σώνει και καλά να επιβάλει την επιστροφή του Γεώργιου Β', που ήταν στιγματισμένος από τη στήριξη του στη δικτατορία του Μεταξά, ήταν ένα πιθανό σενάριο. Δεν είναι κάτι αδιανόητο να το υποθέσει κανείς.

Σ.Ε.: Επειδή έχεις ερευνήσει πολλά αρχεία για να γράψεις τα βιβλία σου, έχεις βρει κάποιο ντοκουμέντο που να αναφέρει -έστω ως υπόθεση εργασίας- ότι μπορεί οι Βρετανοί μόλις φύγουν οι Γερμανοί να εισβάλλουν στην Ελλάδα; Δεν έχω ακούσει να έχει

Ο αγωνιστής Χαράλαμπος Ρούπας ελεύθερος πολίτης...

εντοπιστεί ένα τέτοιο έγγραφο. **Δ.Δ.:** Έχεις δίκιο.

Σ.Ε.: Τα του Καίσαρος τω Καίσαρι. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι ήταν πατριώτες που έδωσαν έναν υπέρ πίστεως αγώνα, τα δώσαν όλα, και με τα λάθη τους, μετά ανέβηκαν ξανά στο βουνό να συνεχίσουν τον αγώνα. Ξεκίνησαν να πολεμούν τον Μεταξά, μια σκληρή δικτατορία, μετά πολεμούν τους Ιταλούς, μετά έρχονται και πολεμούν τους Γερμανούς, πολεμούν τους Βούλγαρους φασίστες και μετά κολλητά πλακώνουν οι Άγγλοι, πολεμούν τους Άγγλους και αναλαμβάνουν ξεκούραστοι οι Αμερικάνοι! Οι δικοί μας είχαν να πολεμήσουν με όλες τις δυνάμεις του κόσμου μέσα σε μια δεκαετία. Ποιοι; Αυτοί οι άνθρωποι που ήταν στο βουνό, με ένα τουφέκι ή μια χειροβομβίδα χωρίς κάποια φοβερά σύγχρονα όπλα!

Καταστροφικός συμβιβασμός

Δ.Δ.: Το μόνο που διαφωνώ είναι ότι ξέχασες ένα ορόσημο που συμβολοποιεί τις ευθύνες της ηγεσίας του ΚΚΕ για τη συμφωνία της Βάρκιζας, που παρέδωσε το λαό της Αριστεράς, αυτούς που αγωνίστηκαν είτε στις πολιτικές οργανώσεις είτε ένοπλα, στα νύχια της αντίδρασης. Και ο Εμφύλιος Πόλεμος είναι αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης που περιέγραψες. Ήταν σύνθετα τα ερωτήματα, η εποχή έβαζε ζητήματα που είναι δύσκολο κανείς να τα προσεγγίσει με ένα πολιτικό τρόπο σωστά, να έχει μια γραμμή νίκης. Πιστεύω ότι το πολιτικό προσωπικό που

ανέλαβε την ηγεσία του αγώνα κρίθηκε από την Ιστορία και αποδείχτηκε ότι ήταν κατώτερο των περιστάσεων.

Σ.Ε.: Πράγματι, αλλά οι δικοί μας ήταν τσαγκάρηδες, ήταν αγρότες, ήταν ναυτικοί, και πολλά χρόνια στις φυλακές. Το Κινέζικο Κομμουνιστικό Κόμμα από το 1920 κολυμπούσε στα πολύ βαθιά και ψηφόνταν. Πέρασαν από 40 κύματα για να φτιάξουν αξιόμοχο στρατό και πολύ υψηλού επιπέδου στελέχη. Στην Ελλάδα έπεσαν απότομα στα άπατα και έκαναν έναν αγώνα ασύλληπτου ηρωισμού χωρίς να έχουν εμπειρία και χρόνο για να αποφύγουν τις κακοτοπιές και να διορθώσουν τα λάθη τους.

Δ.Δ.: Δεν θέλω να κάνω απόδοση ευθυνών μετά από 85 χρόνια. Σίγουρα τα θέματα είναι πολύ σύνθετα, θεωρητικά και πολιτικά. Δεν έχουν να κάνουν μόνο με μια υπογραφή, αλλά ένα ιστορικό γεγονός συμβολοποιεί το συμβιβασμό, την υποχώρηση, την ήττα, η οποία έγινε χωρίς μάχη. Το 70% των δυνάμεων του ΕΛΑΣ ήταν στα Τρίκαλα στρατοπεδευμένες και δεν είχαν ηττηθεί, εκτός από την Αθήνα. Μια ηγεσία παρέδωσε τον κόσμο της Αριστεράς στην αντίδραση. Και ακολούθησε η περίοδος της λευκής τρομοκρατίας μέχρι να ξεκινήσει ο Εμφύλιος Πόλεμος. Πάντως, είχε δίκιο ο Άρης που διαφοροποιήθηκε. Εγώ λέω ότι ο Άρης δεν ήταν αντικομματικός με τη γραμμή που έλεγε ότι αυτή η συμφωνία στην οποία αντιδρούσαν οι μαυροσκούφηδες είναι προδοτική. Αυτό νομίζω ότι τώρα είναι

κοινός τόπος στην Αριστερά.

Σ.Ε.: Συμφωνώ ότι κάποιες επιλογές ήταν καταστροφικές, αλλά προσπαθώ να τα βάζω όλα στις σωστές τους διαστάσεις.

Το όριο

Δ.Δ.: Έχεις απόλυτο δίκιο σ' αυτό και δεν χρειάζεται κανείς να ηθικολογεί και να διατυπώνει μομφές χωρίς να υπάρχει η κατάλληλη θεωρητική και ιστορική τεκμηρίωση. Σίγουρα τα διλήμματα ήταν ευρύτερα, αλλά αυτό που είναι δεδομένο και το επαναλαμβάνω είναι ότι η ηγεσία που ηγήθηκε ενός μεγαλειώδους κινήματος αντίστασης κρίθηκε από την Ιστορία ως κατώτερη των περιστάσεων.

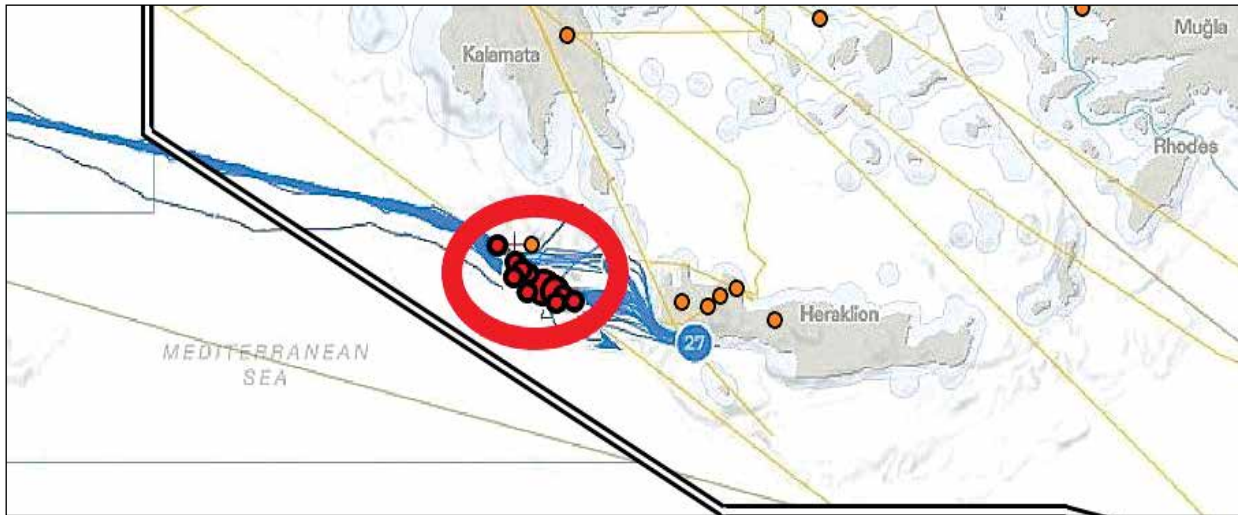
Σ.Ε.: Νομίζω ότι τόση επάρκεια είχαν. Σαν έναν αθλητή στο άλμα επί κοντώ που πηδάει έξι μέτρα, αλλά άμα του βάλεις πέντε εκατοστά επί πλέον ρίχνει τον πήχη! Οι δημιουργίες ΕΑΜ, ΕΠΙΟΝ, ΕΛΑΣ και ΔΣΕ είναι πραγματικοί άθλοι, αλλά είναι και το όριο τους.

Δ.Δ.: Το λέω επειδή οι συνέπειες ήταν οδυνηρές και μας ακολούθησαν μέχρι την πτώση της δικτατορίας. Επανέρχεται συνεχώς το θέμα.

Σ.Ε.: Θα επανέρχεται στον αιώνα τον άπαντα. Κι αν το πάμε παρακάτω μπορεί να δούμε ότι το σημείο που χάθηκε η μπάλα ίσως δεν είναι καν η Βάρκιζα. Μπορεί να είναι ο Οκτώβρης που φεύγουν οι Γερμανοί. Όταν φτάνουν τα πλοία και ο λαός κατεβαίνει αυθόρμητα και αθώα να υποδεχτεί τους συμμάχους με κόκκινες σημαίες με σφυροδρέπανα, αλλά και με αμερικάνικες και αγγλικές σημαίες! Και ακολουθεί ο Δεκέμβρης. Μήπως εκείνη τη στιγμή έπρεπε να μην αφήσουν τους Άγγλους στρατιώτες να βγουν από τα πλοία, όπως έκανε ο λαός στη Μυτιλήνη τα Χριστούγεννα του '44!

Δ.Δ.: Έχει μια ενδιαφέρουσα και φιλοσοφική διάσταση η Ιστορία, ότι αυτός που σχεδιάζει μια επέμβαση το ξέρει από τα πριν, ενώ αυτός που την υφίσταται το μαθαίνει εκ των υστέρων. Έχει σημασία αυτό γιατί η διαφοροποίηση έγινε στη Βάρκιζα για τον Βελουχιώτη και τους συντρόφους του, δεν έγινε τον Οκτώβριο. Δηλαδή, έπρεπε να προηγηθεί το ιστορικό γεγονός, να επωαστεί η σκέψη για να γίνει πολιτική διαφωνία με ένα τρόπο. **Σ.Ε.:** Δημήτρη, νομίζω ότι κάναμε μια μεστή συζήτηση. Ανεβάσαμε τους τόνους προς το τέλος και, ίσως, με το επόμενο βιβλίο σου να τους ανεβάσουμε ακόμα πιο ψηλά.

Το Ισραήλ είναι παρακράτος. Η Ελλάδα, τι είναι;

Πειρατικό ρεσάλτο στον Στολίσκο μεταξύ Πελοποννήσου και Κρήτης!

Με το οβάλ σχήμα στον χάρτη, μεταξύ Πελοποννήσου και Κρήτης, σημειώνεται η τοποθεσία στην οποία οι αποθρασυμένοι πειρατές-γενοκτόνοι πραγματοποίησαν το ρεσάλτο τους σε 22 σκάφη του Παγκόσμιου Στολίσκου Sumud τη νύχτα της Τετάρτης προς Πέμπτη. Δηλαδή σε απόσταση 600 ναυτικών μιλίων από την κατεχόμενη Γάζα, και εντός της ελληνικής ζώνης έρευνας και διάσωσης – που ορίζεται στον χάρτη με διπλή παράλληλη γραμμή. Οι ισραηλινοί απήγαγαν περίπου 175 επιβαίνοντες, τους οποίους τελικά αποβίβασαν στην Κρήτη διότι αδυνατούσαν (για «τεχνικούς» και πολιτικούς λόγους) να τους μεταφέρουν στο κατοχικό κράτος. Επίσης κατέστρεψαν τις μηχανές και τα συστήματα επικοινωνίας των περισσότερων σκαφών που κατέλαβαν, αφήνοντάς τα να πλέουν ακυβέρνητα, ενώ σε ορισμένα από αυτά άφησαν – σύμφωνα με καταγγελίες Αυστραλού εθελοντή – και επιβαίνοντες! Τα υπόλοιπα σκάφη του Παγκόσμιου Στολίσκου Sumud (τουλάχιστον 36) κατάφεραν να διαφύγουν από την πειρατική επιδρομή και εξακολουθούν να πλέουν προς τη Γάζα.

Η νέα αλπητεία του σιωνιστικού παρακράτους υπογραμμίζει:

► **Πρώτον**, τη μόνιμη αδιαφορία αυτής της εγκληματικής οντότητας για κάθε κανόνα και νόμο. Επιπλέον, το συγκεκριμένο ρεσάλτο-απαγωγή εκατοντάδων αμάχων αποτελεί ακραία κλιμάκωση, καθώς πραγματοποιείται σε διεθνή ύδατα ελληνικής ευθύνης, και κυρίως σε τεράστια απόσταση (άνω των χιλίων χιλιομέτρων) από την κατεχόμενη Γάζα. Το παρακράτος το κάνει αυτό «επειδή μπορεί». Δηλαδή επειδή δεν έχει τιμωρηθεί ποτέ και για κανένα από τα απεχθή εγκλημάτα του. Όπως επισημαίνει σε ανακοίνωσή του ο Στολίσκος, «αυτό που βιώνουμε είναι η απόπειρα ομαλοποίησης του ισραηλινού ελέγχου πάνω στην ίδια τη Μεσόγειο».

► **Δεύτερον**, τη σιωπηρή συνενοχή σύμπασας της λεγόμενης διεθνούς κοινότητας, που πάλι κάνει τον Κινέζο. Επισημαίνει η ανακοίνωση του Στολίσκου: «Καμία επείγουσα καταδίκη. Καμία έκκληση για λογοδοσία. Αυτή η απουσία αντίδρασης δεν είναι ουδετερότητα, είναι συνενοχή».

► **Τρίτον**, την αισχρή και παράνομη αρωγή που παρείχε στους διεθνείς κακοποιούς η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Οι κατάπτυστες ελληνικές αρχές όχι μόνο άφησαν το ρεσάλτο να ξετυλιχθεί δίχως καμία παρέμβαση, αλλά και βοήθησαν τα ισραηλινά πολεμικά πλοία και μαχητικά αεροσκάφη να κάνουν σουρωτήρι τον εναέριο χώρο και τα ύδατα ευθύνης της Ελλάδας. Στις κρίσιμες ώρες «εξαφάνισαν» την ελληνική Ακτοφυλακή και μουγκάθηκαν, ωσάν το ρεσάλτο να λάμβανε χώρα στην άλλη άκρη του κόσμου. Γι' αυτό ο ισραηλινός ΥΠΕΞ ευχαρίστησε (δηλαδή ξεμπρόστιασε) προχθές δημοσίως την κυβέρνηση Μητσοτάκη! Κατόπιν εορτής, για να θολώσει τη βρώμικη συνεργασία με το παρακράτος, το ελληνικό ΥΠΕΞ έβγαλε μια ανακοίνωση όπου καλεί σε... «καθολικό σεβασμό του διεθνούς

Το κατοχικό παρακράτος «εξοφόρωσε» στην Κρήτη τους εθελοντές του Παγκόσμιου Στολίσκου που απήγαγαν οι πειρατές του κοντά στις ελληνικές ακτές – πλην δύο: του Παλαιστίνιου Σαΐφ Αμπού Κεσέκ (αριστερά) και του Βραζιλιάνου Τσιάγκο Άβιλα (δεξιά). Οι ισραηλινοί κακοποιοί ανακοίνωσαν ότι οι δύο αγωνιστές θα μεταφερθούν στο παρακράτος για να ανακριθούν! Ο μεν πρώτος ως «ύποπτος για συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση» (υπενθυμίζεται ότι πρόσφατα θεσμοθετήθηκε από το παρακράτος η υποχρεωτική επιβολή θανατικής ποινής μόνο για «Παλαιστίνιους τρομοκράτες»). Ο δε δεύτερος διότι γενικώς κατηγορείται για κάποια αδιευκρίνιστη «παράνομη δραστηριότητα». Με αυτόν τον τρόπο νομίζουν οι θρασύδειλοι γκάνγκστερ, οι καϊδεμένοι από την ατιμωρησία διαρκείας, ότι θα τρομοκρατήσουν τη δίκαιη διεθνή κινητοποίηση υπέρ του μαρτυρικού Παλαιστινιακού λαού...

δικαίου» και ζητά από τους πειρατές να «αποσύρουν τα σκάφη τους από την περιοχή». Κύριε Γεραπετρίτη, μην αγχώνεστε: τα «απέσυραν» ήδη, διότι έχουν να κυνηγήσουν και όσα σκάφη του Στολίσκου ξέφυγαν από το πρώτο ρεσάλτο.

Η στάση της επίσημης Ελλάδας και σε αυτό το «συμβάν» καταδεικνύει τον εξωνημένο, ιδιοτελή, πολλαπλά επικίνδυνο και υπονομευτικό των συμφερόντων της χώρας χαρακτήρα της ντόπιας πολιτικής και οικονομικής ελίτ. Τα δύο μέτρα και δύο σταθμά ποτέ δεν ήταν «ευφυής τακτική», και σίγουρα δεν αρκούν για να καλύψουν το νιοστό τσαλαπάτημα των αυτοκαταργημένων κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας.

Ερρίκος Φινάλης

* ΥΓ: Μόνο περιφρόνηση για τις υποκριτικές καταδίκες, με έντονο άρωμα βολικού «αντιμπαστακισμού», των διαφόρων γενόσημων του πάλαι ποτέ ΣΥΡΙΖΑ. Δηλαδή αυτών που, κατόπιν υπερατλαντικής εντολής, ήταν οι πρώτοι που έμπασαν για τα καλά στην πατρίδα μας το κατοχικό παρακράτος, με κοινές στρατιωτικές ασκήσεις και «στρατηγικές» συμφωνίες τις οποίες ακόμη και η Δεξιά απέφυγε να συνάψει. Ας θυμηθούν λοιπόν τα φιλιά τους με τον «εξαιρετικό σύμμαχο και αγαπητό φίλο» Νετανιάχου, τον κι ασ σχοληθούν με τίποτε άλλο.

■ εν τέλει

Άμυνα ή αρπαχτή;

■ ΤΟΥ
Νίκου Ταυρή

Στα ψιλά της ειδησεογραφίας, κυρίως στα εξειδικευμένα για αμυντικά θέματα Μέσα, πέρασε η είδηση σχετικά με την προμήθεια προβληματικών θερμικών καμερών από την εταιρεία Miltech για τη Διεύθυνση Ειδικών Δυνάμεων του Γενικού Επιτελείου Στρατού, αν και θα έπρεπε να δημιουργεί εύλογα ερωτήματα για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το σύστημα αμυντικών προμηθειών στη χώρα. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, εξοπλισμός κρίσιμος για νυχτερινές επιχειρήσεις

παραδόθηκε αλλά δεν λειτουργήσε ποτέ επιχειρησιακά, ενώ δεν μπορούσε καν να επισκευαστεί. Αν αυτά επιβεβαιωθούν πλήρως, δεν πρόκειται απλώς για μια αστοχία, αλλά για ένα σοβαρό ζήτημα αξιοπιστίας και ελέγχου.

Ακόμη πιο προβληματικό είναι το γεγονός ότι παρ' όλα αυτά, στις 2 Απριλίου 2026, το Πολεμικό Ναυτικό υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας με την ίδια εταιρεία, με στόχο την προώθηση τεχνολογιών αιχμής στις αεροναυτικές επιχειρήσεις, ενώ το όνομα της Miltech να φιγουράρει και στη λίστα εταιρειών που θα συμμετέχουν στην «Ασπίδα του Αχιλλέα». Η αντίφαση είναι προφανής: Πώς μια εταιρεία που φέρεται να απέτυχε σε κρίσιμο εξοπλισμό συνεχίζει να αποτελεί στρατηγικό συνεργάτη; Το ερώτημα δεν αφορά μόνο τη συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά συνολικά τα κριτήρια αξιολόγησης και επιλογής συνεργασιών. Η στροφή στην αμυντική βιομηχανία στην Ε.Ε. ανοίγει την όρεξη σε πολλούς παίκτες. Η είσοδος μεγάλων εγχώριων ομίλων στην αμυντική βιομηχανία δείχνει μια ευρύτερη τάση. Η συνεργασία της ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ με την Airbus για ανάπτυξη λύσεων άμυνας και υποδομών αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα διεύρυνσης δραστηριοτήτων σε έναν νέο, ιδιαίτερα χρηματοδοτούμενο τομέα. Αντίστοιχα, η Metlen (του ομίλου Μυτιληναίου) επενδύει δυναμικά στη δημιουργία αμυντικού hub στον Βόλο, με πολλαπλά εργοστάσια, σημαντικά κεφάλαια και στόχο την ένταξη σε ευρωπαϊκές αλυσίδες παραγωγής. Η χρηματοδότηση μέσω ευρωπαϊκών εργαλείων, όπως το SAFE, λειτουργεί ως καταλύτης για αυτή τη μετάβαση. Εταιρείες που μέχρι πρόσφατα δραστηριοποιούνταν σε τομείς όπως η ενέργεια ή τα δημόσια έργα, μετά τις αρπαχτές στην πράσινη και στην ψηφιακή οικονομία, στρέφονται πλέον και στην άμυνα, αναζητώντας νέες πηγές κερδοφορίας. Αυτό από μόνο του δεν είναι αρνητικό, καθώς θα μπορούσε να ενταχθεί σε έναν ευρύτερο σχεδιασμό οικοδόμησης βαθμών ισχύος και να ενισχύσει την εγχώρια παραγωγή και την τεχνογνωσία. Ωστόσο, όταν η είσοδος αυτή γίνεται με όρους αρπαχτής, με εγγυημένη από το κράτος (και τους ελεγχόμενους πολιτικούς) κερδοφορία, χωρίς αντίστοιχη εμπειρία ή αποδεδειγμένη αξιοπιστία, δημιουργούνται σοβαροί κίνδυνοι.

Συμπερασματικά, η συγκυρία μοιάζει να αποτελεί μια μεγάλη ευκαιρία για την εγχώρια οικονομική ελίτ να συμμετάσχει σε ένα νέο κύμα χρηματοδότησης. Η διαπλοκή μεταξύ κράτους και μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων ενδέχεται να προσφέρει εύκολη και ταχεία πρόσβαση σε αγορές που μέχρι χτες ήταν εκτός του πεδίου τους. Τι γίνεται όμως όταν οι πιέσεις, οι μίζες, τα ντιλ με πολυεθνικές (από ΗΠΑ, Γαλλία, ή Ισραήλ), τείνουν να γίνονται πιο σημαντικά κατά τον σχεδιασμό των αμυντικών προτεραιοτήτων της χώρας από τις ίδιες τις επιχειρησιακές ανάγκες; Στην άμυνα, το κόστος της αποτυχίας δεν είναι απλώς οικονομικό. Απαιτείται σοβαρότητα!